

Jaarverslag

2022

+

Pensioen
Schoonmaak

Inhoudsopgave

Woord van het bestuur

Belangrijke cijfers

Organisatie

Wie zaten er in 2022 in het bestuur?	11
Sleutelfunctiehouders, bestuurscommissies en uitvoeringsorganisaties	11
Organogram	13
Wat doen de bestuurscommissies?	13
Welke organen heeft het fonds nog meer?	14

Verslag van het bestuur

Communicatie	16
Financieel beleid	18
Beleggingen	24
Risicobeheer	33
Pensioenbeheer	43
Kosten	45
Veranderingen in de regels	50
Goed pensioenfondsbestuur	51
Intern toezicht	55
Oordeel van het verantwoordingsorgaan	59
Vaststelling van het jaarverslag door het bestuur	65

Jaarrekening

Balans per 31 december 2022	67
Staat van baten en lasten over 2022	68
Kasstroomoverzicht over 2022	70
Algemene toelichting	71
Toelichting op de balans	80
Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum	99
Toelichting op de staat van baten en lasten	100
Vaststelling van het jaarverslag door het bestuur	107

Overige gegevens

Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten	108
Actuariële verklaring	109
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	111

Bijlage

Nevenfuncties per 31 december 2022	121
SFDR	122

Woord van het bestuur

Het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf (BPF Schoonmaak) voert de pensioenregeling uit voor schoonmakers. We bedoelen met schoonmakers de werknemers van een bedrijf dat hoort bij de cao in de Schoonmaak- en Glazenwassersbranche. Of de mensen die bij zo'n bedrijf hebben gewerkt. BPF Schoonmaak voert de pensioenregeling uit op een begrijpelijke, betrokken en betaalbare manier.

Inflatie en het beleggingsrendement

In 2022 kwamen we net uit de coronacrisis. Toen kregen we in februari te maken met een oorlog in Oekraïne. De gevolgen begonnen we al snel te merken door de stijgende energieprijzen. Alles werd duurder. Voor hetzelfde geld kon u dus minder kopen. Dat noemen we inflatie. Door deze economische ontwikkelingen ging de rente omhoog.

Het fonds heeft in 2022 forse verliezen geleden met de beleggingen. De hoge rente zorgde er wel voor dat we minder kosten hadden voor de pensioenuitkeringen (onze verplichtingen). Daardoor hadden we nog steeds voldoende geld om alle pensioenen te kunnen betalen. Dat noemen we de dekkingsgraad.

Indexatie en opbouw van pensioen

Door de hoge inflatie kunt u met dezelfde pensioenuitkering minder betalen. Het bestuur wil daarom de pensioenen laten meegroeien met de stijging van de prijzen. Het verhogen van pensioen heet indexatie. Ondanks de verliezen die het fonds heeft geleden, was de dekkingsgraad gestegen. Die dekkingsgraad was nog niet hoog genoeg om te kunnen indexeren. Maar de wet gaf het fonds de ruimte om toch te indexeren. Die ruimte ontstaat omdat het fonds wil overstappen naar een pensioenregeling die aan de nieuwe Wet Toekomst Pensioenen voldoet. Het bestuur heeft de gevolgen voor iedereen afgewogen. Dus voor de schoonmaker en de pensioengerechtigden. We hebben de opgebouwde pensioenen en uitkeringen per 1 januari 2023 met 4 procent verhoogd.

Door de gestegen rente daalden ook de kosten voor de opbouw van pensioen. Met dezelfde premie is het opbouwpercentage gestegen van 1,121 in 2022 naar 1,388 in 2023.

Schoon Pensioen

In de manier waarop we geld beleggen, maken we verantwoorde keuzes. Dit doen we met oog voor het belang van de schoonmaker en de pensioengerechtigde. Het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB-beleid) van het fonds geldt voor alle soorten beleggingen. Voor elke soort kijken we hoe we het MVB beleid kunnen toepassen. We zijn daarin goed op weg.

In 2022 besteedden we extra veel aandacht aan het risico van het veranderende klimaat.

Het bestuur gaat in 2023 de overtuigingen en doelstellingen van MVB aanscherpen. Het bestuur moet keuzes maken om met de beperkte middelen toch impact te kunnen hebben. Dat betekent dat het fonds actiever wil zijn op de onderwerpen die ook passen bij de schoonmakers en bedrijven van het fonds.

BPF Schoonmaak heeft de bedrijven, waarmee we samenwerken, gevraagd op te letten op onderwerpen die voor de schoonmaker belangrijk zijn. Wij vinden het bijvoorbeeld belangrijk dat bedrijven goed omgaan met hun werknemers. Alle bedrijven vinden deze onderwerpen ook belangrijk. Samen met hen willen we zorgen

dat er netjes wordt omgegaan met iedereen die voor BPF Schoonmaak werkt. Daarom willen veel van onze partners zich houden aan de Code Verantwoordelijk Marktgedrag.

Overname van pensioenpremie door het UWV

BPF Schoonmaak wil de pensioenregeling voor schoonmakers gemakkelijker maken. Soms is het nodig dat de overheid daarvoor zijn regels aanpast. Wanneer het bedrijf waarvoor u werkt failliet gaat, moet u nu nog zelf aan het UWV vragen of ze uw pensioenpremie willen betalen. Wij willen dat graag veranderen en dat voor u gaan regelen. Zodat u dat niet hoeft te doen. Wij en het UWV hebben namelijk alle gegevens om die premie zelf vast te stellen. Het Ministerie van SZW is in 2022 niet met een passende oplossing gekomen. Daarom gaan we in 2023 de premies rechtstreeks bij het UWV vorderen.

Veranderingen in het bestuur

Mevrouw Renate Bos is vanaf 31 december 2022 gestopt als lid van het bestuur. In het bestuur hebben haar inzichten en haar oog voor de verschillende belangen de discussies goed gedaan. Zij heeft bijgedragen aan goede afgewogen besluiten. Het bestuur bedankt haar daarvoor. We zijn blij dat Anne Vermeulen haar in 2023 opvolgt. Door haar jonge leeftijd draagt zij ook bij aan de diversiteit in het bestuur.

Heeft u nog vragen? Stel ze via onze Facebook-pagina facebook.com/pensioenschoonmaak/, onze website pensioenschoonmaak.nl of www.linkedin.com/company/pensioenschoonmaak/. U kunt ons ook bellen op 020 583 51 00. Als u werkgever bent, kunt u ons bellen op 020 583 51 50.

Het bestuur:

Semih Eski
Daan Muusers
Walther Schapendonk
Evelyne Simons
Tarik Uçar
Anne Vermeulen
Gertrude Wallens
Cathrin van der Werf
Gerrie Westenbrink
Jan Kerstens

Belangrijke cijfers

(bedragen in duizenden euro's)

Hieronder ziet u de belangrijkste cijfers van BPF Schoonmaak. U ziet hoe het ging in 2022, maar ook hoe het ging in de jaren daarvoor.

	2022	2021	2020	2019	2018
<i>Aantal werkgevers en werknemers</i>					
Aantal aangesloten werkgevers in jaar	3.580	3.582	3.572	3.671	3.673
Aantal aangesloten werkgevers einde jaar	3.508	3.496	3.492	3.395	3.474
Aantal actieve deelnemers in jaar	146.128	144.231	147.386	153.162	154.492
Aantal actieve deelnemers einde jaar	112.293	114.258	116.467	120.399	121.493
Aantal gewezen deelnemers einde jaar	277.519	379.994	380.120	374.326	395.826
<i>Aantal pensioengerechtigden (einde jaar)</i>					
Ouderdompensioen	32.392	29.720	27.335	25.708	24.329
Partnerpensioen	4.730	4.646	4.423	4.142	4.652
Wezenpensioen	246	245	242	233	248
Arbeidsongeschiktheidspensioen	361	397	432	461	499
<i>Opbouwpercentage per dienstjaar</i>					
Ouderdompensioen	1,121%	1,104%	1,576%	1,576%	1,576%
<i>Premie (als percentage van de pensioengrondslag)</i>					
Ouderdompensioen	21,40%	21,40%	20,10%	20,10%	20,10%
Overgangsregeling	0,00%	0,00%	1,30%	1,30%	1,30%
<i>Pensioenuitvoering</i>					
Feitelijke premie	261.464	244.309	232.973	231.098	215.351
Zuivere kostendekkende premie	317.446	322.448	387.491	316.041	284.260
Gedempte kostendekkende premie	255.771	235.467	243.998	227.865	204.495
Uitkeringen en afkopen	86.609	84.185	73.781	66.184	61.680
Pensioenuitvoeringskosten	15.530	15.697	15.603	16.265	14.906

	2022	2021	2020	2019	2018
<i>Beleggingen</i>					
Belegd vermogen	5.371.008	7.018.828	6.662.729	5.937.821	5.020.549
Opbrengst beleggingen	-1.600.873	193.682	571.885	768.953	37.185
Beleggingskosten (excl. transactiekosten)	5.960	4.858	5.019	4.871	5.241
Beleggingsrendement, incl. risicoafdekking	-23,2%	2,8%	9,4%	15,2%	0,7%
Beleggingsrendement benchmark	-23,1%	2,6%	9,5%	15,1%	0,5%
Z-score	-0,04	0,25	0,35	0,18	0,13
Performancetoets	1,67	1,82	1,84	1,76	1,88
<i>Vermogen, verplichtingen en solvabiliteit</i>					
Pensioenvermogen	5.434.681	7.079.114	6.716.304	5.886.894	4.975.662
Pensioenverplichtingen	4.950.091	7.026.548	7.424.214	6.372.340	5.145.411
Stichtingskapitaal en reserves	484.591	52.566	-698.589	-381.615	-82.455
Vereist eigen vermogen	866.864	1.031.417	1.138.423	1.035.721	890.367
Reservetekort of overschot	-382.274	-978.851	-1.846.333	-1.521.167	-1.060.116
Vervangende interest (RTS) verplichtingen	2,5%	0,6%	0,2%	0,8%	1,5%
Duratie verplichtingen (in jaren)	21	23	24	24	23
Aanwezige dekkingsgraad	109,8%	100,7%	90,5%	92,4%	96,7%
Vereiste dekkingsgraad	117,5%	114,7%	115,3%	116,3%	117,3%
Reële dekkingsgraad	82,5%	77,4%	69,6%	74,1%	81,0%
Beleidsdekkingsgraad	110,2%	96,2%	85,5%	92,8%	100,3%
<i>Aanpassing (opgebouwde) pensioenen</i>					
Toeslag actieven	4,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Toeslag inactieven	4,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Organisatie

Wat is BPF Schoonmaak?

Onze fondsnaam is Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf. In het bestuursverslag noemen we deze Stichting het fonds of BPF Schoonmaak. Het fonds bestaat sinds 4 januari 1968. En is gevestigd in Amsterdam. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht. U kunt ons vinden onder nummer 41177936.

Missie: wat doet BPF Schoonmaak?

Vakbonden en werkgevers zijn de cao-partijen. Zij onderhandelen samen over de arbeidsvoorwaarden en maken afspraken over de pensioenregeling in onze sector. BPF Schoonmaak zorgt voor een goede uitvoering van deze regeling. De pensioenregeling is nu nog een uitkeringsregeling. Dat betekent dat vaststaat hoeveel pensioen u of uw nabestaanden straks krijgen.

Wet Toekomst Pensioenen

Er is de afgelopen jaren veel veranderd in onze samenleving. Mensen worden bijvoorbeeld steeds ouder. En er zijn minder mensen die werken en dus meer mensen die met pensioen zijn. Ook hebben we te maken met inflatie. Dat betekent dat alles duurder wordt. Om ervoor te zorgen dat de pensioenen stabiel zijn en meestijgen met de inflatie, zijn er nieuwe afspraken gemaakt met de regering. Al deze afspraken zijn vastgelegd in het pensioenakkoord. De afspraken worden straks geregeld in de Wet Toekomst Pensioenen (WTP). We verwachten dat de WTP per 1 juli 2023 ingaat. Alle pensioenregelingen in Nederland moeten volgens die regels gaan werken.

Daarom hebben de cao-partijen en het bestuur van BPF Schoonmaak in 2022 samen gesproken over een nieuwe pensioenregeling. De cao-partijen en het bestuur zijn van plan om per 1 januari 2025 een nieuwe pensioenregeling in te voeren. Die regeling moet gaan voldoen aan de WTP. De pensioenuitvoeringsorganisaties en vermogensbeheerders moeten die regeling dan wel kunnen uitvoeren. In februari 2023 bleek dat de ingangsdatum van 1 januari 2025 voor de pensioenuitvoeringsorganisatie (in ons geval is dat APG) niet haalbaar is. Het bestuur onderzoekt nog wanneer de nieuwe regeling dan wel in kan gaan.

Ons werk voor de deelnemer

BPF Schoonmaak zorgt voor de inkomsten van de schoonmaker, nadat hij of zij met pensioen gaat.

Er zijn verschillende groepen deelnemers aan de pensioenregeling:

- De huidige schoonmakers zijn de actieve deelnemers. Zij bouwen op dit moment pensioen bij BPF Schoonmaak op door premie te betalen.
- Mensen die eerst actief deelnemer waren en daarna in een ander soort bedrijf zijn gaan werken, zijn gewezen deelnemers. Zij gaan wel pensioen van BPF Schoonmaak ontvangen, maar betalen geen premie meer en bouwen geen extra pensioen meer op.
- Mensen die al met pensioen zijn en hun pensioenuitkering ontvangen, zijn pensioengerechtigden. Zij betalen geen premie meer.
- Wanneer een deelnemer overlijdt, kan er pensioen voor de partner en kinderen van de deelnemer zijn.

Werknemers in de schoonmaaksector zijn automatisch aangesloten bij het fonds. Zij en de werkgevers betalen premie voor het pensioen. Zo bouwen ze ouderdomspensioenen op. Het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen bedroeg in 2022 1,121 procent van de pensioengrondslag.

- De pensioengrondslag is het pensioengevend loon, min de franchise. Het pensioengevend loon was in 2022 maximaal 30,22 euro per uur.
- Franchise is het deel van uw loon waarover u geen premie betaalt. De uurfranchise was 5,99 euro in 2022.

De premies die aan ons worden betaald, beleggen we. Beleggen brengt geld op. We noemen dat rendement. Van de premies en het rendement betalen we de pensioenen. Dat is niet alleen ouderdomspensioenen. Want als een deelnemer overlijdt, krijgen de partner en kinderen soms ook pensioen van ons. Dat zijn het partnerpensioen en wezenpensioen. Dit gebeurt alleen als de deelnemer die is overleden nog werkte bij een aangesloten werkgever. Als de deelnemer stopt met werken, kan hij of zij kiezen voor verzekering van het partnerpensioen en wezenpensioen. Het ouderdomspensioen wordt dan uitgeruild voor partnerpensioen en wezenpensioen. Het ouderdomspensioen wordt dan wel lager.

Een werknemer die arbeidsongeschikt wordt, bouwt bij ons in sommige gevallen pensioen op zonder premie te betalen.

Visie: wat willen we bereiken?

We zijn er voor onze deelnemers en werkgevers in de sector. We werken aan en voor hun pensioen vanuit 3 sterke overtuigingen:

- Begrijpelijk,
want we vinden het belangrijk dat iedereen weet wat we voor hen doen. Dat is duidelijke en begrijpelijke taal voor iedereen, zodat u altijd weet waar u aan toe bent. We maken ook verantwoorde keuzes in onze beleggingen. Keuzes die we kunnen uitleggen.
- Betrokken,
want we kennen onze sector. We werken vanuit deze kennis en baseren onze keuzes op de behoeften van deelnemers en werkgevers. En we komen op voor de pensioenbelangen van de sector.
- Betaalbaar,
doordat alle schoonmakers en glazenwassers samen pensioen bij ons opbouwen, kunnen we dit tegen lagere kosten doen. Hierdoor blijft er meer geld voor het pensioen over. Wij zijn een pensioenfonds zonder poespas: we zijn er voor de pensioenen van onze mensen en meer ook niet.

Wat wij willen is dat de deelnemer uiteindelijk een zo hoog mogelijk pensioen krijgt. Maar ook is het heel waardevol als we een betrouwbaar en dienstverlenend fonds zijn. We zijn de werkgevers zo goed mogelijk van dienst. We hebben oog voor onze deelnemers en andere personen voor wie het pensioen belangrijk is. Het kost veel geld om een pensioenregeling uit te voeren. Toch vinden wij lage kosten niet het allerbelangrijkst. Wij vinden betrokken, begrijpelijk en betaalbaar namelijk allemaal even belangrijk. Dus als het iets meer kost om duidelijke informatie te kunnen geven, dan vinden we dat het geld waard.

Eenvoudig en met een duidelijk doel. Dat zijn de uitgangspunten bij alles wat het fonds doet. Het vraagt om slimme keuzes, waarmee we goede, betaalbare dienstverlening mogelijk maken. Dat doen we op 8 manieren:

1. Een stabiel, koopkrachtig pensioen

Weten waar je aan toe bent. Dat is belangrijk voor de deelnemers in de schoonmaak. Zowel de mensen die met pensioen zijn als de mensen die nog werken willen graag zekerheid. Zekerheid over hoeveel pensioen ze gaan krijgen en over hoeveel geld zij daar nu samen met hun werkgever voor betalen. Daarom willen we voorkomen dat we de pensioenuitkeringen moeten verlagen. Als het even kan willen we de pensioenen zelfs verhogen. Tegelijk willen we zorgen dat u met uw pensioenuitkering dezelfde

koopkracht houdt, zodat u er straks evenveel mee kunt kopen als de mensen die nu met pensioen zijn. Ook willen we dat de premie die u betaalt stabiel blijft. We willen er niet alleen morgen, maar ook over 10, 20 en 50 jaar voor zorgen dat iedere deelnemer krijgt waar hij of zij recht op heeft.

2. Solidair en evenwichtig beleid

BPF Schoonmaak weet dat de verantwoordelijkheid voor het besturen van ons pensioenfonds groot is. Voor ons fonds zijn drie dingen belangrijk: solidariteit, evenwichtigheid en draagvlak. Solidariteit is saamhorigheid en samen de consequenties dragen. We sparen met z'n allen en zorgen voor elkaar in slechte tijden. Evenwichtigheid betekent dat we geld eerlijk verdelen tussen de generaties. We zien er streng op toe dat iedereen in de branche meebetaalt aan een eerlijk pensioen. We doen niet aan uitzonderingen en geven iedereen dezelfde behandeling.

3. Eenvoudige, betaalbare uitvoering

Samen met de werkgevers en werknemers proberen we de regeling zo goed mogelijk in te richten. Zodat we de uitvoering eenvoudig en betaalbaar kunnen houden. Dan blijft er zoveel mogelijk geld van de premies over voor de pensioenuitkering.

4. Goede gegevenskwaliteit voor een eerlijk pensioen

We willen werken met 100 procent volledige en juiste gegevens. Ook al weten we dat die 100 procent, door wisselingen bij werkgevers en werknemers, moeilijk te halen is. Vooral de gegevens van werkgevers en deelnemers zijn voor ons belangrijk. Bijvoorbeeld voor de juiste berekening van premies en voor de communicatie. We zien er daarom streng op toe dat werkgevers juist en op tijd gegevens aanleveren en premies betalen. De kosten voor handhaving hiervan worden zo veel mogelijk neergelegd bij de werkgever die extra werk veroorzaakt. Met strenge handhaving voorkomen we dat een werkgever geen premie betaalt, voor een pensioen waar een werknemer wel recht op heeft.

5. Goede zorg en begrijpelijke communicatie

Pensioen en geldzaken zijn voor deelnemers moeilijke onderwerpen. Toch moeten deelnemers zo goed mogelijk kunnen begrijpen waar zij recht op hebben en waar ze op kunnen rekenen. We moeten goed uitleggen waar de hoogte van het pensioen van afhangt. Het helpt om de regeling eenvoudig te houden. Ook is het belangrijk dat we de deelnemer kunnen bereiken. Zodat zij begrijpen wat zij aan ons hebben en makkelijk contact kunnen opnemen met BPF Schoonmaak. Als deelnemers contact opnemen, willen we hen begrijpelijk informeren en goed helpen.

Digitale communicatiemiddelen bieden veel mogelijkheden. E-mail en de berichtenbox zijn sneller en goedkoper dan brieven en kosten ons minder tijd. Ook gaan er minder snel dingen mis dan bij de post, en is het beter voor het milieu. Bovendien kunnen we meer inzicht geven met plaatjes. Naar een video kijken of verhaal luisteren, is makkelijker dan lezen. Ook zijn teksten digitaal makkelijker te vertalen.

6. Een beheerste overgang naar het nieuwe stelsel

We willen een rustige overgang naar de nieuwe pensioenregeling. We willen stoppen met ingewikkelde regels die we nu in de regeling hebben. Ook willen we met de juiste gegevens starten in de nieuwe regeling. Graag betrekken we de deelnemers bij alle dingen die we doen, maar we willen hen niet lastigvallen met details. De overgang is voor ons en de uitvoeringsorganisaties een grote verandering. Als we bedrijven vragen ons daarbij te helpen, willen we dat dat betrouwbare bedrijven zijn, die niet te veel geld vragen.

7. Degelijk en verantwoord beleggingsbeleid

Maatschappelijk verantwoord beleggen is ons uitgangspunt. Dat betekent dat we ons geld investeren met aandacht voor de maatschappij en het milieu. Geld beleggen is belangrijk om te zorgen dat de deelnemers een goed pensioen krijgen. De beleggingen moeten dus voldoende geld opleveren. We noemen dit een passend rendement. Een passend rendement is dus niet een maximaal rendement, maar het best mogelijke rendement dat past bij onze doelen.

We weten dat beleggen niet zonder risico kan. Daarom werken we met een beleggingsbeleid en een risicobeleid. In ons beleggingsbeleid kijken we naar de risico's en het behalen van een passend rendement. Het beleid wordt steeds goed gevolgd en onderzocht. We passen het aan als dat nodig is. Ons doel is een zo eenvoudig mogelijk beleggingsbeleid.

8. Beheersbare risico's voor goed pensioen

Het fonds schenkt veel aandacht aan risico's en zorgt dat we die risico's zo veel mogelijk onder controle hebben (beheersen). Dat gaat over risico's die met geld te maken hebben (de financiële risico's) en andere risico's (de niet-financiële risico's). Bijvoorbeeld de overlijdensrisico's van alle deelnemers en pensioengerechtigden en het risico van de uitvoering. We willen risico's goed kunnen begrijpen en onze maatregelen daarop afstemmen. Daarom schrijven we op hoeveel risico we bereid zijn te lopen. Ook kijken we welke risico's we willen nemen en of we ze kunnen beheersen tegen acceptabele kosten.

Organisaties die samenwerken in BPF Schoonmaak

BPF Schoonmaak heeft een bestuur en een verantwoordingsorgaan. De mensen in het bestuur en het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigen de werkgevers, werknemers en gepensioneerden.

In het fonds werken de volgende organisaties samen:

- namens de werkgevers: Schoonmakend Nederland
- namens de werknemers: FNV en CNV Vakmensen
- namens de gepensioneerden: ANBO en FNV

Door deze organisaties zijn mensen voor het bestuur en het verantwoordingsorgaan van BPF Schoonmaak voorgedragen.

Bestuursmodel

Het bestuur van het fonds werkt volgens het omgekeerd gemengd bestuursmodel. Zo noemt de Pensioenwet dat model. Het bestuur bestaat uit 10 mensen. Zij zijn samen verantwoordelijk voor het fonds. Zij nemen samen alle beslissingen.

Het bestuur heeft 3 uitvoerend bestuurders (UB'ers). Zij zorgen ervoor dat alle afspraken op de juiste manier worden uitgevoerd.

Het bestuur heeft 7 niet uitvoerend bestuurders (NUB'ers). Deze bestuurders kijken hoe het fonds het doet. Zij helpen het uitvoerend bestuur en besturen samen met de uitvoerend bestuurders het fonds.

De NUB'ers voeren ook het intern toezicht uit. Dat betekent dat ze kijken of de uitvoering wel klopt met de beslissingen en het beleid. Ze beoordelen of het beleid wel goed is voor de deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers van het fonds. Dat betekent dat ze controleren of de belangen van al deze groepen voldoende aandacht krijgen. Ze kijken of de risico's bekend zijn en of we die risico's onder controle hebben. In dit jaarverslag staat op pagina 55 een verslag van het NUB over het intern toezicht.

Eén van de niet uitvoerend bestuurders is de onafhankelijke voorzitter (VZ). De andere 6 bestuursleden zijn er namens de werkgevers- en werknemersorganisaties waarmee het pensioenfonds samenwerkt. 2 bestuursleden vertegenwoordigen de deelnemers, 1 bestuurslid is er namens de gepensioneerden en 3 zijn er namens de werkgevers.

Wie zaten er in 2022 in het bestuur?

Naam	M/V	Geboortejaar	Functie	Sinds	Tot
Renate Bos *	V	1966	NUB	1-1-2019	1-1-2023
Daan Muusers **	M	1957	NUB	1-9-2014	1-1-2027
Semih Eski	M	1989	NUB	1-1-2021	1-1-2025
Evelyne Simons	V	1973	NUB	1-1-2013	1-1-2025
Jan Kerstens ***	M	1961	NUB	1-9-2022	1-9-2026
Gerrie Westenbrink	M	1960	NUB	1-7-2020	1-7-2024
Cathrin van der Werf	V	1957	VZ	1-1-2020	1-1-2024
Tarik Uçar	M	1976	UB	1-6-2019	1-6-2023
Walther Schapendonk	M	1968	UB	1-1-2017	1-1-2025
Anita Jharap ****	V	1977	UB	1-5-2019	1-5-2023

* In 2022 heeft Renate Bos aangegeven na 31-12-2022 niet meer beschikbaar te zijn als bestuurder. FNV heeft Anne Vermeulen voorgedragen als haar opvolger. Mevrouw Vermeulen is in 2022 begonnen als trainee. Een trainee is een (jonge) vrouw of man, die kennis en ervaring opdoet met het besturen van een pensioenfonds. Nadat zij als opvolger was voorgedragen is zij aspirant bestuurder geworden. Dat betekent dat zij een opleiding heeft gevolgd om in 2023 bestuurder te worden. En dat zij heeft meegelopen om ervaring op te doen. Mevrouw Vermeulen is geboren in 1994 en per 1-1-2023 benoemd als bestuurder.

** Er was in 2022 een vacature per 1-1-2023 in het bestuur voor een bestuurder namens gepensioneerden. De heer Daan Muusers is in 2022 door FNV voorgedragen als kandidaat namens gepensioneerden. Op deze vacature hebben zich geen andere kandidaten gemeld. Het bestuur heeft in 2022 besloten de heer Muusers te benoemen als bestuurder namens gepensioneerden.

***De heer Jan Kerstens is op 1-1-2022 begonnen als aspirant bestuurder. Na afronding van zijn opleiding in 2022 heeft DNB zijn benoeming per 1-9-2022 als bestuurder goedgekeurd.

****Mevrouw Jharap heeft in 2022 aangegeven na 30-4-2023 niet meer beschikbaar te zijn als uitvoerend bestuurder en sleutelfunctiehouder risicobeheer. Zij vervulde dus twee functies. Het bestuur heeft in 2022 besloten voor elke functie een aparte persoon te zoeken in 2023. Met ingang van 1 mei is Gertrude Wallens uitvoerend bestuurder en Casper Lötgerink sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Sleutelfunctiehouders, bestuurscommissies en uitvoeringsorganisaties

Het bestuur heeft sleutelfunctiehouders (SFH) benoemd. Dit zijn onafhankelijke mensen die het bestuur moeten ondersteunen op 3 onderwerpen:

- actuariaat (voor de berekening van premies en verzekeringen)
- risico
- interne audit (controle)

De kennis van deze 3 mensen moet zorgen voor betere besluitvorming en een goede beheersing van de risico's. De wet stelt dit verplicht.

Actuariaat

Deze sleutelfunctiehouder beoordeelt bijvoorbeeld of de premies die het fonds berekent om later pensioen

te kunnen uitkeren, goed is. Deze persoon is ook betrokken bij het jaarverslag en geeft een onafhankelijk en deskundig oordeel over de jaarrekening van BPF Schoonmaak. De benoeming van mevrouw Kristel Kusters liep af op 1 juli 2022. De heer Jan Tol is haar opvolger. Hij is werkzaam voor een nieuw geselecteerd bedrijf, Triple A.

Risico

Als sleutelfunctiehouder Risicobeheer heeft het bestuur een uitvoerend bestuurder benoemd. Als uitvoerend bestuurder zorgt deze persoon voor de risicobeheersing van het bestuur. Als sleutelfunctiehouder beoordeelt deze persoon of het fonds weet welke risico's er zijn, of die goed worden beheerst en of de maatregelen om de risico's te beheersen goed werken. Uit een evaluatie van het fonds in 2022 bleek dat de sleutelfunctiehouder risicobeheer zijn werk beter kan doen als hij of zij niet hiernaast ook uitvoerend bestuurder is. In 2023 gaat het bestuur daarom op zoek naar een sleutelfunctiehouder die geen bestuurslid is. Net als bij de andere sleutelfunctiehouders.

Interne audit

Voor de interne auditfunctie heeft het bestuur iemand die geen bestuurder is als sleutelfunctiehouder benoemd. Deze persoon controleert of het bestuur en organisaties die werkzaamheden voor het fonds uitvoeren, goed hun werk doen. En hij adviseert wat er beter kan. Het fonds heeft hiervoor iemand van Mazars als sleutelfunctiehouder benoemd. In 2022 is op voorstel van Mazars besloten de heer Edward Mulder te benoemen als opvolger van de heer Michel Kee.

Hieronder ziet u de namen van de sleutelfunctiehouders.

Naam	Sleutelfunctiehouder	Sinds	Tot
Anita Jharap	Risicobeheer	1-5-2019	1-5-2023
Michel Kee	Interne Audit	1-7-2019	15-7-2022
Edward Mulder	Interne Audit	15-7-2022	1-7-2023
Kristel Kusters	Actuariële functie	1-7-2019	1-7-2022
Kees Tol	Actuariële functie	1-7-2022	1-7-2026

Het bestuur krijgt hulp van bestuurscommissies. Dat zijn:

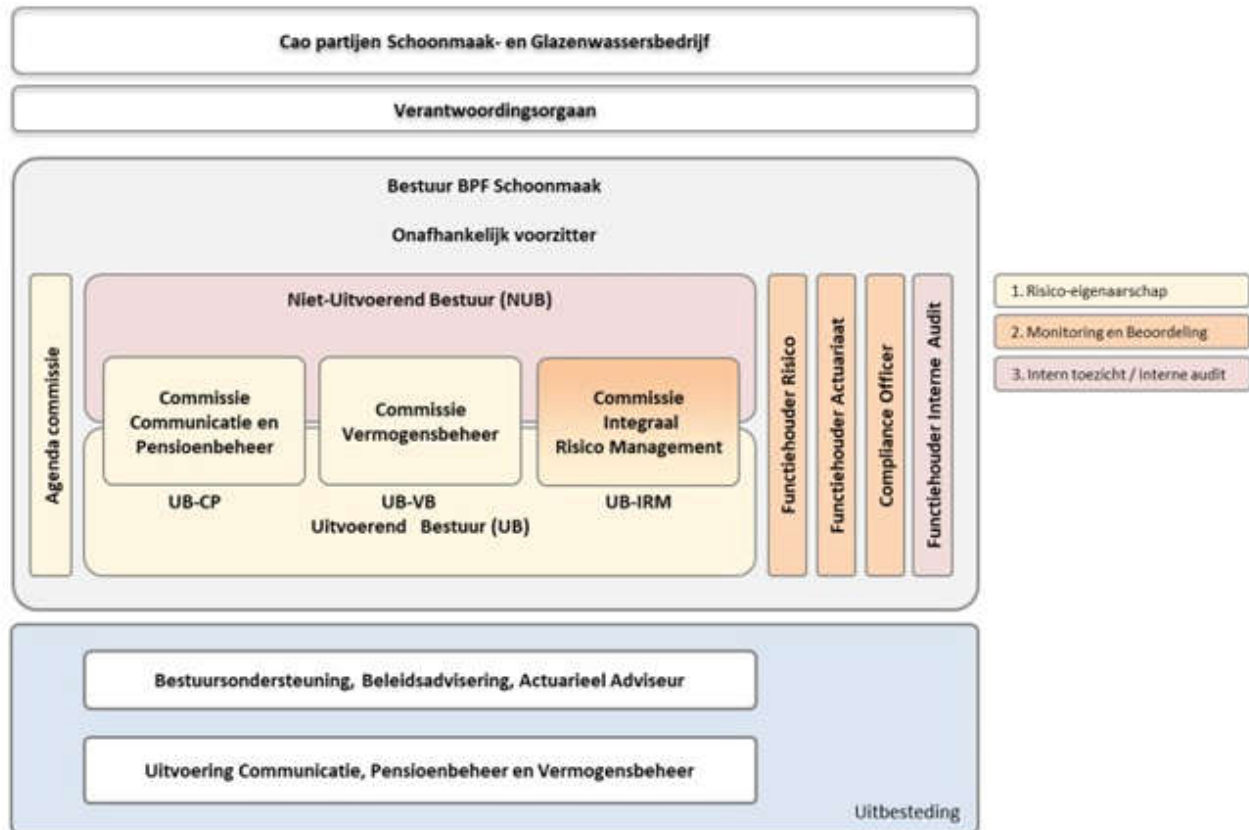
- de commissie Vermogensbeheer (CVB)
- de commissie Communicatie en Pensioenbeheer (CCP)
- de commissie Integraal Risicomanagement (CIRM)

BPF Schoonmaak werkt samen met organisaties die allerlei werkzaamheden voor het fonds uitvoeren. Dat waren in 2022:

- APG DWS en Fondsenbedrijf voor de pensioenadministratie, communicatie en bestuursondersteuning
- Achmea Investment Management (AIM) voor het vermogensbeheer, fiduciair beheer (die alle beleggingen en vermogen overziet) en beleggingsadministratie
- Northern Trust voor het bewaren van de beleggingen
- Compliance-i-Consultancy als compliance officer (die controleert of het fonds werkt volgens de wetten en regels van de overheid)
- Bell als adviserend actuaris
- Mercer als certifierend actuaris en als sleutelfunctiehouder actuariaat tot 1 juli 2022
- Triple A als certifierend actuaris en als sleutelfunctiehouder actuariaat vanaf 1 juli 2022
- Ernst & Young Accountants LLP als accountant voor de controle van het jaarwerk

Organogram

Hieronder zien jullie hoe de organisatie van het fonds er in 2022 uit zag.

Wat doen de bestuurscommissies?

De commissies bespreken een onderwerp omdat het nieuw is of omdat een verandering van beleid nodig is. De commissie vormt zich een beeld van het onderwerp, beoordeelt de veranderingen en adviseert het bestuur over het besluit dat ze kunnen nemen. De uitvoerend bestuurder is de voorzitter van de commissie.

Commissie Communicatie en Pensioenbeheer

Het bestuur heeft 1 commissie voor communicatie en pensioenbeheer inclusief actuariële zaken. Veel onderwerpen hebben zowel met communicatie als pensioenbeheer te maken. Ook de nodige deskundigheid voor deze commissies ligt dicht bij elkaar.

Het fonds heeft een communicatiebeleid. Daarin staat hoe we pensioenzaken het beste kunnen uitleggen. De commissie adviseert het bestuur over nieuwe communicatieplannen voor de korte en de lange termijn. Het bestuur keurt deze plannen goed. Vervolgens houdt de commissie in de gaten of de communicatie volgens deze plannen wordt uitgevoerd. In het hoofdstuk Communicatie op pagina 16 leest u daar meer over.

Pensioenbeheer betekent dat de commissie in de gaten houdt of het pensioen goed wordt verzekerd en vastgelegd. De manier waarop we het pensioen verzekeren noemen we de actuariële onderwerpen. Voor de vastlegging in de administratie is het belangrijk dat er op tijd premie wordt betaald. En dat het pensioen goed wordt uitgekeerd. Ook adviseert de commissie het bestuur over nieuwe ontwikkelingen in pensioenbeheer. De commissie kan daarvoor beleidsplannen aan het bestuur voorleggen. In het hoofdstuk Pensioenbeheer op pagina 43 leest u wat de commissie in 2022 heeft gedaan.

Commissieleden in 2022:

- Tarik Uçar (voorzitter)
- Renate Bos
- Semih Eski
- Jan Kerstens vanaf 1-9-2022
- Evelyne Simons tot 1-9-2022

Commissie Vermogensbeheer

Het fonds heeft een beleggingsbeleid. Daarin staat hoe het fonds het geld het beste kan beleggen. De commissie Vermogensbeheer voert het beleggingsbeleid uit. De commissie adviseert het bestuur over nieuwe onderwerpen en wijzigingen in het beleggingsbeleid. Ook denkt deze commissie na over wat het pensioenfonds wil met duurzaam beleggen. Bijvoorbeeld wat het fonds wil doen om het klimaat of de natuur te helpen. En om te zorgen dat mensen een goed inkomen verdienen en dat bedrijven goed worden bestuurd.. In het hoofdstuk Beleggingen op pagina 24 leest u wat de commissie Vermogensbeheer in 2022 heeft gedaan.

Commissieleden in 2022:

- Walther Schapendonk (voorzitter)
- Evelyne Simons
- Daan Muusers
- Rutger van Asselt (extern beleggingsadviseur vanaf 1-8-2022)
- Semih Eski en Gerrie Westenbrink – toehoorders

Commissie Integraal Risicomanagement (IRM)

Het bestuur heeft een integraal risicobeleid. Daarin staat hoe het fonds de risico's die het fonds bedreigen het beste kan beheersen. De commissie IRM kijkt of de andere commissies de risico's controleren, beoordelen en beheersmaatregelen nemen. De commissie IRM beheert het beleidsplan IRM en Informatie- en Communicatie Technologie (ICT). Ook bewaakt de commissie dat het risicoregister, waarin de risico's staan, door alle commissies en het bestuur bijgewerkt is en blijft.

Commissieleden in 2022:

- Anita Jharap (voorzitter)
- Renate Bos
- Gerrie Westenbrink
- Evelyne Simons tot 1-9-2022
- Jan Kerstens vanaf 1-9-2022
- Casper Lotgerink (sleutelfunctievervuller)

Welke organen heeft het fonds nog meer?

Uitvoerend bestuur overleg

Een uitvoerend bestuurslid (UB'er) voert het afgesproken beleid van het fonds uit. Hij of zij doet dat voor onderwerpen die tot zijn/haar portefeuille behoren.

Het uitvoerend bestuur overlegt ongeveer een keer per maand. Dit heet het Uitvoerend Bestuur Overleg (UBO). Het uitvoerend bestuur maakt in dat overleg afspraken over onderwerpen die buiten de portefeuilles van de commissies vallen. Of die het hele uitvoerend bestuur aangaan.

De bestuursvoorzitter sluit ook vaak aan bij het UBO voor :

- de planning van interne bestuurlijke taken,

- de voorbereiding van de vergaderingen van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en
- de voorbereiding van het overleg met cao-partijen.

Verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan zitten 6 personen: 4 vertegenwoordigers van de werknemers, 1 vertegenwoordiger van de gepensioneerden en 1 vertegenwoordiger van de werkgevers. Zij adviseren het bestuur over bepaalde onderwerpen. En zij geven jaarlijks een oordeel over hoe het bestuur zijn taken uitvoert.

Het bestuur vertelt aan het verantwoordingsorgaan wat het bestuur doet, hoe het dat doet en waarom. Het verantwoordingsorgaan geeft hierover een oordeel. In dat oordeel kijkt het verantwoordingsorgaan of de belangen van alle deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers evenwichtig zijn afgewogen. Dus of alle belangen evenveel aandacht krijgen.

Het verantwoordingsorgaan gebruikt voor zijn oordeel het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, zoals de verslagen van het intern toezicht. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan voor het werk van het bestuur over 2022 leest u op pagina 59.

Naam	M/V	Geboortejaar	Functie	Sinds	Tot
Luc Aretz *	M	1969	Voorzitter	1-1-2019	1-1-2023
Dinand Diele	M	1961	Lid	23-9-2020	23-9-2024
Tim Edwards	M	1954	Lid	1-1-2021	1-1-2025
Nadine Vrolijk **	V	1986	Lid	29-6-2022	29-6-2026
Hans van Schoor ***	M	1949	Lid	1-7-2014	1-7-2025
Trudy Schriemer	V	1948	Lid	1-7-2014	1-7-2025

*De heer Luc Aretz is in januari 2023 op voordracht van Schoonmakend Nederland herbenoemd als lid van het Verantwoordingsorgaan, op basis van zijn wens is dat gebeurt tot 01-01-2025.

**In 2022 heeft FNV mevrouw Nadine Vrolijk voorgedragen als lid van het Verantwoordingsorgaan. Zij is in 2022 benoemd door het bestuur in overleg met het Verantwoordingsorgaan.

***De einddatum van de benoeming van de heer Van Schoor is afhankelijk van de voordracht van een kandidaat door CNV Vakmensen, die hem kan opvolgen.

Verlag van het bestuur

Communicatie

We staan voor een heel grote verandering van het pensioenstelsel in Nederland. In de overgang naar het nieuwe stelsel vinden wij het belangrijk dat we het vertrouwen van onze deelnemers en andere belanghebbenden behouden. Dit hebben we in 2022 vastgelegd in de strategie en beleid van het fonds.

Allereerst heeft BPF Schoonmaak in 2022 uitgewerkt hoe we aan de slag willen met communicatie. We hebben het meerjarencommunicatiebeleidsplan 2023-2025 geschreven. Dit plan wijst ons de weg voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Naast de communicatie die we altijd doen, zoals de website en nieuwsbrieven, hebben we in 2022 een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd en een deelnemerspanel georganiseerd. Ook hebben we onderzocht of deelnemers goed overweg kunnen met de pensioenplanner. Verder zijn we in 2022 gestart met communiceren over verantwoord beleggen. Dit noemen wij 'Schoon Pensioen'. Om onze deelnemers beter digitaal te kunnen bereiken, hebben we werkgevers gevraagd om de e-mailadressen van hun werknemers aan te leveren. Hieronder leest u meer over de belangrijkste communicatieactiviteiten in 2022.

Klanttevredenheidsonderzoek & deelnemerspanel 2022

We voerden in 2022 voor het eerst een klanttevredenheidsonderzoek en een deelnemerspanel uit. Die lieten ons zien hoe deelnemers over BPF Schoonmaak denken. De uitslag geeft ons een duidelijk uitgangspunt voor de communicatie. Vooral werknemers (actieve deelnemers) en gepensioneerden zijn over het algemeen redelijk tot zeer positief over BPF Schoonmaak. Gewezen deelnemers zijn gematigd tevreden. Positieve punten zijn de duidelijke en overzichtelijke communicatie. Het imago van BPF Schoonmaak is voor deelnemers positief. Het vertrouwen in het fonds kan beter. Vandaar dat vertrouwen een van de belangrijkste doelstellingen van de communicatie is.

Opgebouwd pensioen bleef gelijk, opbouwpercentage ging omhoog

In 2022 is de pensioenuitkering die onze deelnemers kunnen verwachten, gelijk gebleven. Tegelijk is het percentage waarmee de uitkering verder wordt opgebouwd, omhoog gegaan. Dat betekent dat actieve deelnemers in 2022 meer pensioen hebben opgebouwd dan in 2021. We verstuurden in het eerste kwartaal een e-mail of brief naar alle deelnemers die pensioen opbouwen om dit uit te leggen.

We zijn transparant over klachten

Wij willen alles kunnen uitleggen wat we doen. Openheid is dus heel belangrijk. Daarom hebben we in 2022 de ontvangen klachten en onze beslissingen hierop op de website gezet. En dit blijven we vanaf nu doen.

Schoon Pensioen: communiceren over maatschappelijk verantwoord beleggen

Wij willen verantwoorde keuzes maken in onze beleggingen. Met ons beleggingsbeleid kunnen wij een bijdrage leveren aan de overgang naar een duurzame toekomst. Bij schoonmaken is het verschil tussen 'vuil' en 'schoon' bekend. 'Schoon' gebruiken wij ook als het gaat over hoe mensen met anderen omgaan. Of met de wereld. Ook dan houden we niet van vuil. Daarom werken we bij BPF Schoonmaak aan een pensioen dat 'schoon' is.

In 2022 zijn wij gestart om deelnemers uit te leggen hoe het fonds maatschappelijk verantwoord belegt. Dit noemen wij 'Schoon Pensioen'. We hebben hiervoor een speciaal gedeelte op de website en een animatievideo gemaakt. Via Facebook en de nieuwsbrieven hebben we hier meerdere keren de aandacht op gevestigd.

Meer over verantwoord beleggen leest u op pagina 24.

E-mailadressen en telefoonnummers werven via werkgevers

Voor het fonds is het belangrijk om deelnemers digitaal te kunnen bereiken. Hiervoor hebben we de e-mailadressen van deelnemers nodig. In ons uitvoeringsreglement staat dat de werkgever de e-mailadressen met ons moeten delen. Om meer e-mailadressen te werven, hebben we in 2022 een geautomatiseerd proces ingericht. Zo kunnen werkgevers de e-mailadressen en telefoonnummers van hun werknemers digitaal aanleveren. In november 2022 hebben we alle werkgevers gevraagd om de e-mailadressen en telefoonnummers van werknemers aan te leveren. Als een werknemers niet wil dat we het e-mailadres gebruiken, dan doen we dat niet.

Dit willen we in 2023 gaan doen

- De Wet Toekomst Pensioen leidt tot een nieuwe pensioenregeling. Wij willen zo snel mogelijk de overstap maken. We verwachten dat dat na 1 januari 2025 zal zijn. Daarom gaan we meer samenwerken met werkgevers. We helpen de werkgevers om met werknemers over de nieuwe pensioenregeling te communiceren. Daarom zetten we in 2023 ook een nieuw kanaal in, LinkedIn.
- We starten met het inrichten van de communicatie voor, tijdens en de overgang naar het vernieuwde stelsel.
- In 2023 gaan we door met de communicatie over maatschappelijk verantwoord beleggen. Dit doen we volgens het communicatieplan Schoon Pensioen en de Europese regelgeving. Met het uitvoeren van Schoon Pensioen luisteren we ook naar de wens van onze deelnemers: we informeren hen vaker over de beleggingen.
- In 2023 doen we opnieuw een klanttevredenheidsonderzoek. Ook doen we een deelnemerspanel en vragen we wat deelnemers van onze (toekomstige) communicatie vinden.
- In 2023 komt er een nieuw systeem voor de website en het versturen van nieuwsbrieven. Dankzij dit systeem kunnen we de communicatie persoonlijker gaan maken.

Financieel beleid

We hebben eind 2022 gelukkig weer genoeg geld om de pensioenen van nu én voor later volledig te kunnen betalen. Maar 2022 was financieel geen goed jaar. De waarde van onze beleggingen daalde van 7,0 miljard euro naar 5,4 miljard euro. Dat is een daling van ongeveer 23 procent. Dit kwam vooral omdat de rente steeg en de aandelen in waarde daalde. Dit zorgde voor een negatief beleggingsrendement van 22,8 procent.

Ondanks dat we een slecht beleggingsrendement hebben, hebben we genoeg geld om de pensioenen van nu én voor later volledig te kunnen betalen. Het geld dat we nodig hebben, moeten we berekenen met een rente. Dit noemen we de rekenrente. Deze rekenrente is hoger dan vorig jaar. Als deze rente hoger is, dan hebben we nu minder geld nodig om later alle pensioenen te kunnen uitbetalen. We hebben zelfs genoeg geld om de pensioenen gedeeltelijk te verhogen. BPF Schoonmaak heeft de pensioenen op 1 januari 2023 daarom met 4 procent verhoogd.

Geld voor het betalen van de pensioenen

Wij betalen iedere maand geld aan iedereen die nu met pensioen is (pensioengerechtigden). Ook houden we geld apart voor iedereen die straks met pensioen gaat (deelnemers). BPF Schoonmaak moet ervoor zorgen dat er voldoende geld is om al die pensioenen te kunnen betalen. Het bedrag dat we daarvoor nodig hebben, is 5,0 miljard euro aan het eind van 2022. In 2021 was dat nog ongeveer 7,0 miljard euro. Dit bedrag is onze pensioenverplichting aan alle deelnemers en pensioengerechtigden.

Dekkingsgraad

Of wij voldoende geld hebben om alle pensioenen te kunnen betalen, dat meten we met de dekkingsgraad. Als de dekkingsgraad 100 procent is, is er precies genoeg geld om alle pensioenen te betalen. Nu en in de toekomst. De hoogte van de dekkingsgraad hangt af van:

- Hoeveel geld het fonds bezit (het vermogen). Eind 2022 hadden we 5,4 miljard euro.
- Hoeveel pensioen het fonds nu én later moet betalen (de pensioenverplichtingen): dat is 5,0 miljard euro.

Eind december 2022 was de dekkingsgraad 109,8 procent.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad steeg van 96,2 procent aan het eind van 2021 naar 110,2 procent aan het eind van 2022.

Als de dekkingsgraad niet binnen 10 jaar 117,5 procent is, moeten we de pensioenen verlagen. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft aangegeven dat een pensioenfonds in 2022 12 jaar over dat herstel mag doen. De dekkingsgraad moet dan wel eind 2021 boven de 90 procent zijn. In 2022 hoefden we de pensioenen niet te verlagen. Elk jaar rekenen we opnieuw uit of we op tijd kunnen herstellen. Dat is gelukkig nog steeds het geval.

Reële dekkingsgraad

Bij de reële dekkingsgraad letten we op de verwachte stijging van de prijzen. Een reële dekkingsgraad van 100 procent betekent dat de pensioenen jaarlijks kunnen stijgen. Zo kunt u hetzelfde blijven kopen wanneer de prijzen stijgen. Het verhogen van pensioen heet indexeren. Een reële dekkingsgraad lager dan 100 procent betekent dat het pensioenfonds te weinig geld heeft om pensioenen (volledig) te verhogen. Of dat de pensioenen misschien moeten worden verlaagd. De reële dekkingsgraad van ons fonds eind 2022 was 82,5 procent.

Eigen vermogen

Het is belangrijk dat we meer geld hebben dan dat we aan pensioenen moeten betalen. Onze bezittingen moeten dus groter zijn dan onze pensioenverplichtingen. Dan hebben we een positief eigen vermogen. Hoe hoog dit eigen vermogen moet zijn, is in de wet opgeschreven. De wet zegt dat we geld opzij moeten zetten om risico's op te vangen. Hoeveel? Hiervoor heeft De Nederlandsche Bank (DNB) een berekening bedacht.

Met het eigen vermogen kunnen we risico's opvangen. In het hoofdstuk Risicobeheer leggen we meer uit over deze risico's.

Er staat in de Pensioenwet een vereist eigen vermogen en een minimaal vereist eigen vermogen.

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen is 4,3 procent van de pensioenverplichtingen. Dat betekent dat we een beleidsdekkingsgraad nodig hebben van 104,3 procent of hoger. De beleidsdekkingsgraad was 110,2 procent aan het eind van 2022. Dus eind 2022 was ons eigen vermogen hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen is het vermogen waarmee we het komende jaar bijna alle risico's kunnen opvangen. Dat wil zeggen: in 39 van de 40 gevallen. Eind december 2022 was dat 17,5 procent van de pensioenverplichtingen. Dat betekent dat de beleidsdekkingsgraad 117,5 procent of hoger moet zijn.

Tekort

Eind 2022 was ons eigen vermogen positief. Dit is ook af te lezen aan onze dekkingsgraad die eind 2022 109,8 procent is. Het eigen vermogen is daarmee nog wel lager dan het vereist eigen vermogen. Omdat het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen is er sprake van een tekort aan vereist eigen vermogen.

Reserves

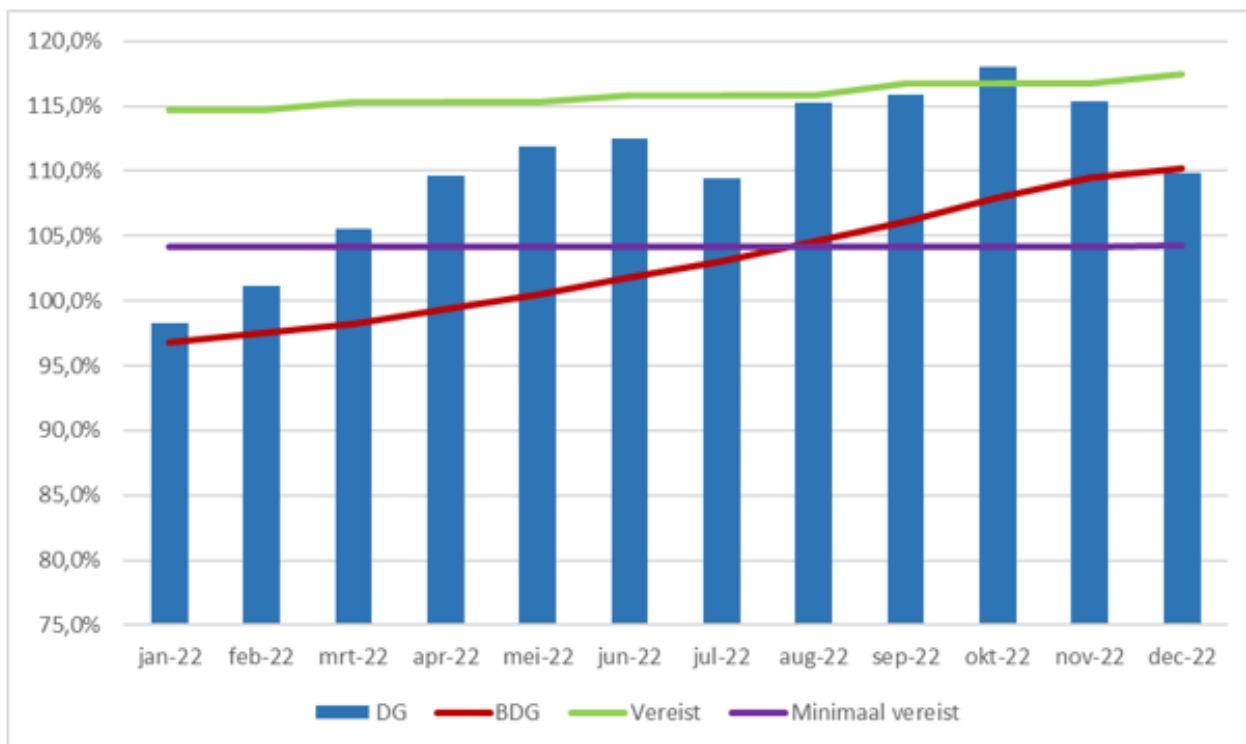
Het fonds heeft 2 reserves:

1. Om beleggingsrisico's op te vangen.
2. Om andere risico's op te vangen, zoals in de uitvoering en verzekeringen.

Deze reserves vormen samen het eigen vermogen. Is het eigen vermogen hoger dan het vereist eigen vermogen? Dan heeft het fonds een vrije reserve. In 2022 was het eigen vermogen lager. Dat betekent dat er geen vrije reserve was. Het tekort van de reserve geven we met een negatief bedrag aan.

Ontwikkeling dekkingsgraad

In de volgende grafiek staat de maandelijkse dekkingsgraad (DG) van BPF Schoonmaak in 2022 in de blauwe kolommen. Ook staat de beleidsdekkingsgraad (BDG; rode lijn) erin. En ook het minimaal vereiste vermogen (de paarse lijn) en het vereiste vermogen (de groene lijn).

We hebben in 2022 kunnen besluiten de pensioenen te indexeren per 2023

Als het bestuur de pensioenen verhoogt, dan doet het fonds dat om de pensioenen mee te laten groeien met de stijging van de prijzen. Het verhogen van pensioen heet indexatie. Zo kunnen deelnemers (na pensionering) en pensioengerechtigden (nu) met het pensioen evenveel blijven kopen. Door de hoge inflatie in 2022 is dat minder geworden. BPF Schoonmaak verhoogt de pensioenen alleen als het fonds genoeg geld heeft. Ieder jaar vanaf eind september bekijkt het bestuur of dat kan. Hier heeft het bestuur regels voor afgesproken, die volgen uit de wet. De wet is voor het jaar 2022 aangepast. Omdat het fonds wil overstappen naar een nieuwe pensioenregeling, konden we de pensioenen eind 2022 reeds verhogen. Dit mag omdat de beleidsdekkingsgraad en de maanddekkingsgraad op 30 september 2022 hoger waren dan 105 procent. Op 30 september 2022 was de beleidsdekkingsgraad 106,1 procent. De maanddekkingsgraad was 115,9 procent op 30 september 2022. Dat betekent dat we genoeg geld hadden om te indexeren. BPF Schoonmaak heeft de pensioenen op 1 januari 2023 met 4 procent verhoogd. Dit is voor het eerst sinds 2015.

De indexatie heeft direct gevolgen voor de pensioenuitkering van de huidige pensioengerechtigden. Het bestuur heeft besloten om minder te indexeren dan financieel op dat moment mogelijk was. Bij de hoogte van de indexatie heeft het bestuur ook rekening gehouden met die overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Bij een lage dekkingsgraad wordt het risico groter dat bepaalde groepen deelnemers minder pensioenaanspraken krijgen bij de overgang naar een nieuwe pensioenregeling. Op deze wijze heeft het bestuur de bestaande financiële ruimte evenwichtig verdeeld over deelnemers en pensioengerechtigden.

Hieronder ziet u de oorzaken van de verandering in de dekkingsgraad in het afgelopen jaar.

Tabel 1 Invloed van factoren op de verandering van de dekkingsgraad over 2022

	Dekkingsgraad
Stand per 31 december 2021	100,7%
Premie	-0,2%
Uitkeringen	0,0%
Indexering	-4,4%
Renteverandering	32,4%
Overrendement	-23,0%
Wijziging actuariële grondslagen	-0,3%
Overig	4,6%
Stand per 31 december 2022	109,8%

- De dekkingsgraad steeg het afgelopen jaar met 9,1 procent. Dit komt vooral door de stijging van de rente.
- De rente is belangrijk. Het pensioenfonds rekent daarmee uit wat we nodig hebben om alle pensioenen te kunnen betalen. Onze pensioenverplichtingen stijgen als de rente daalt en dalen als de rente stijgt. Als de rente daalt, moeten wij dus meer geld hebben om alle pensioenen, nu en later, te betalen. De gemiddelde rente steeg in 2022 van 0,6 procent naar 2,5 procent. Hierdoor is het bedrag dat we nodig hebben voor pensioenen lager geworden. Dit zorgde voor een stijging van de dekkingsgraad met 32,4 procent.
- De waarde van onze beleggingen daalde met 11,9 procent. Maar de rente veranderde ook. En het fonds heeft maatregelen getroffen om zich tegen een rentedaling te beschermen. Samen met het rendement van deze bescherming is de waarde van onze beleggingen in 2022 gedaald met 23,2 procent. Dit zorgde voor een daling van de dekkingsgraad van 23,0 procent.
- De dekkingsgraad is met 0,3 procent gedaald door wijzigingen in actuariële grondslagen. De kosten voor toekomstige arbeidsongeschikten zijn afgenomen. Hierdoor steeg de dekkingsgraad met 0,3 procent. Door de verhoging van de levensverwachting is de dekkingsgraad met 0,6 procent gedaald. Opgeteld is dit een wijziging van -0,3 procent.
- Door verhoging van het opbouwpercentage vanaf 2023 is er meer pensioenopbouw voor arbeidsongeschikten. Dit zorgde voor een daling van de dekkingsgraad met 0,6 procent. De renteverandering en het overrendement hebben invloed op elkaar. Dit zorgde voor een stijging van de dekkingsgraad. Samen zorgde dit voor een stijging van de dekkingsgraad met 4,6 procent. Dit staat bij 'overige' in de bovenstaande tabel.
- Door de uitkeringen is de dekkingsgraad niet gewijzigd. De dekkingsgraad was begin 2022 100,7 procent en uitkeringen betalen we uit voor 100 procent.
- Door de premie daalde de dekkingsgraad 0,2 procent. Met de premie konden we ongeveer 93 procent van de pensioenopbouw in 2022 betalen en dat was iets lager dan de dekkingsgraad begin 2022 van 100,7 procent.
- Door de indexatie (verhoging) van de pensioenen op 1 januari 2023 met 4 procent daalt de dekkingsgraad met 4,4 procent.

Herstelplan, korten en gebruik vrijstellingsregeling

De beleidsdekkingsgraad van BPF Schoonmaak was op 31 december 2015 lager dan het vereiste eigen vermogen. In de wet staat dat een pensioenfonds met een tekort een plan moeten maken om ervoor te zorgen dat de dekkingsgraad weer hoog genoeg wordt. Dat is het herstelplan. Het fonds heeft daarom een herstelplan ingediend bij DNB. In het herstelplan geeft het fonds aan hoe het gaat zorgen voor voldoende eigen vermogen. DNB heeft dit plan goedgekeurd.

BPF Schoonmaak had ook eind 2022 niet voldoende eigen vermogen. Daarom heeft het fonds in het eerste kwartaal van 2023 een aangepast herstelplan ingeleverd. Het fonds heeft gebruikgemaakt van een hersteltermijn van 10 jaar. Uit het herstelplan volgt dat het fonds binnen 10 jaar zorgt voor voldoende eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad is per 31 december 2022 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Hierdoor hoeft het fonds in 2023 de pensioenen niet te verlagen.

DNB was akkoord met het herstelplan 2022.

Premies in 2022

In het jaar 2022 was de premie 21,4 procent van de pensioengrondslag. Dit noemen we de feitelijke premie. De pensioengrondslag is het deel van het salaris waarover u pensioen opbouwt. De werknemer betaalt 10,7 procent premie. Het overige deel (ook 10,7 procent) betaalt de werkgever.

Premie en pensioenopbouw 2023

De cao-partijen besloten voor 2023 de premie op 21,4 procent te houden. De opbouw van het ouderdomspensioen voor 2022 was 1,121 procent van de pensioengrondslag.

In 2022 is de rente gestegen. Daarom kunnen we met deze premie meer pensioen opbouwen. De opbouw van het ouderdomspensioen voor 2023 verhogen we van 1,121 procent naar 1,388 procent van de pensioengrondslag.

Ook het niet-ingegane partnerpensioen en wezenpensioen worden hoger, omdat die zijn gekoppeld aan het ouderdomspensioen. Het levenslange partnerpensioen is 70 procent van het ouderdomspensioen dat de deelnemer zou hebben opgebouwd bij doorwerken tot 67 jaar. Het wezenpensioen is 20 procent van het partnerpensioen.

Kostendekkende premie

De kosten van pensioen kunnen op verschillende manieren worden berekend:

- Een manier is om de kosten te berekenen met de rentetermijnstructuur (RTS). Dit noemen we de zuivere kostendekkende premie.
- Een andere manier is om uit te gaan van het verwacht reëel rendement. Deze manier probeert om jaarlijkse schommelingen bij de vaststelling van de premie te voorkomen. Bij de bepaling van dit rendement wordt rekening gehouden met een hoger verwacht rendement dan de RTS. Dit rendement daalt met de verwachte waardevermindering doordat producten duurder worden (inflatie). Het verwacht reëel rendement voor het pensioen 2022 is gemiddeld 0,95 procent. De op deze manier berekende premie noemen we de gedempte kostendekkende premie.

De premies staan hieronder.

Tabel 2 Berekende premies.

Bedragen in duizenden euro's

	2022	2021
Zuivere kostendekkende premie	317.446	322.448
Feitelijke premie	261.464	244.309
Gedempte kostendekkende premie	255.771	235.467

De feitelijke premie is 5.693 duizend euro hoger dan de gedempte kostendeekkende premie. Hoe de feitelijke premie is samengesteld laten we hieronder zien.

Tabel 3 Samenstelling feitelijke premie

Bedragen in duizenden euro's

	2022	2021
Werknemersgedeelte	130.732	122.155
Werkgeversgedeelte	130.732	122.154
	261.464	244.309

De tabellen hieronder laten zien hoe de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie zijn samengesteld.

Tabel 4 Samenstelling zuivere kostendeekkende premie

Bedragen in duizenden euro's

	2022	2021
Kosten pensioenopbouw	263.198	265.430
Pensioenuitvoeringskosten	17.445	18.270
Mutatie dekking voor excassokosten in Technische voorzieningen	-1.887	-1.863
Solvabiliteitsopslag	38.690	40.611
	317.446	322.448

Tabel 5 Samenstelling gedempte kostendeekkende premie

Bedragen in duizenden euro's

	2022	2021
Kosten pensioenopbouw	240.213	219.060
Pensioenuitvoeringskosten	17.445	18.270
Mutatie dekking voor excassokosten in Technische voorzieningen	-1.887	-1.863
	255.771	235.467

Beleggingen

BPF Schoonmaak belegt het pensioengeld. Dit doen wij zodat de deelnemer meer pensioen opbouwt. In ons beleggingsbeleid staat hoe wij omgaan met beleggingen. Het is belangrijk dat onze beleggingen zorgen voor een goed rendement. Het is ook belangrijk dat we niet te veel risico nemen.

Een groot deel van het pensioen moeten we namelijk nog verdienen. De ervaring leert dat pensioen voor twee derde uit beleggingsrendement bestaat en voor een derde uit ingelegde premies.

Verantwoord beleggen

Wij willen op een goede manier beleggen. Maatschappelijk verantwoord beleggen is belangrijk voor ons. Wij vinden het belangrijk dat bedrijven waarin wij beleggen goed met hun werknemers omgaan. Ook vinden we het belangrijk om goed te kijken naar de gevolgen van de klimaatverandering voor onze beleggingen. We gaan ook na of we met onze beleggingen kunnen helpen bij het verminderen van klimaatverandering. Bij het beleggen letten we daarom op risico's die te maken hebben met:

- mensenrechten
- arbeidsnormen en corruptie
- milieu en klimaat.

Het MVB-beleid (maatschappelijk verantwoord beleggen) van het fonds is in de afgelopen jaren doorgevoerd in bijna alle beleggingscategorieën. Het bestuur heeft zich in 2022 tijdens studiedagen verdiept in het klimaatrisico. De werkzaamheden voor de nieuwe pensioenregeling krijgen in 2023 voorrang maar het bestuur gaat in het vierde kwartaal van 2023 onderzoeken of het mogelijk is op bepaalde onderwerpen meer impact te hebben. Dat betekent dat het fonds actiever wil zijn op de onderwerpen die ook passen bij de deelnemers en werkgevers van het fonds.

Het pensioenfonds heeft het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) ondertekend. Hierin hebben wij en andere pensioenfonds afspraken gemaakt over de invoering van de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en van de Verenigde Naties (UN Guiding Principles on business and Human Rights, UNGP's). Deze afspraken zijn erop gericht om verkeerde activiteiten van een onderneming (en iedereen die hier aan mee doet met dit bedrijf) in kaart te brengen. En de belangrijkste punten te bespreken en te verbeteren. De Monitoringscommissie van het Convenant bekijkt hoe wij aan het werk zijn met de afspraken. Zij hebben geconstateerd dat wij goed op weg zijn om te voldoen aan alle vereisten van het Convenant. Het IMVB-convenant voor Pensioenfonds stopt vanaf eind 2022. Begin 2023 zal de Monitoringscommissie ons werk nog een laatste keer beoordelen en verwachten we een eindrapport.

Overzicht 2022

De wereld om ons heen staat niet stil. En wij ook niet. Om die reden kijken we altijd of het beleid nog passend is of dat er nog dingen beter kunnen. Ook in 2022 hebben we verbeteringen doorgevoerd in ons MVB-beleid.

In 2022 hebben we onze klimaatovertuigingen en doelen verder ingevoerd in de bedrijven en organisaties waarin we beleggen. Zo verminderden we de CO₂-uitstoot van onze aandelenportefeuille. We hebben ons aangesloten bij de doelstelling zoals die vanuit de Europese Unie (EU) wordt gehanteerd. Concreet beleggen we nu in de zogenoemde Climate Transition Benchmark (CTB). Deze benchmark heeft als doel CO₂-uitstoot 30 procent te verminderen ten opzichte van de marktindex. Ook wil de CTB ieder jaar nog eens 7 procent minder CO₂-uitstoot. De lange termijn doelstelling is een klimaatneutrale portefeuille in 2050.

Ook belegden we in 2022 in groene obligaties (green bonds). Green bonds zijn obligaties waarvan de opbrengsten alleen gebruikt worden om projecten of activiteiten te financieren die een aantoonbaar

positief effect hebben op het milieu of klimaat. De klimaatovertuigingen en -doelen zijn de basis van ons klimaatbeleid. Dit is onderdeel van ons MVB-beleid. Over het resultaat van ons beleid rapporteren we in ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggen halfjaarverslag^[1], dat op onze website te vinden is.

We hebben een lijst van bedrijven waarin we niet beleggen. Dit heet het uitsluitingsbeleid. Dit beleid hebben we in 2022 aangepast en strenger gemaakt. Dat betekent dat we ook in de volgende bedrijven niet meer beleggen.

1. We beleggen niet in bedrijven die betrokken zijn bij het opgraven van steenkool en teerzanden. Eerder was de grens dat ze hier niet meer dan 5 procent van hun inkomsten uit mochten behalen, maar die grens is verlaagd naar 1 procent van de inkomsten. We beleggen ook niet in bedrijven die 10 procent van hun inkomsten halen uit het gebruik van steenkool en teerzanden.
2. Bedrijven die meer dan 5 procent van hun inkomsten halen uit boringen in arctische gebieden (noordpool), schaliegas en olie.
3. Tabaksproducenten.
4. Bedrijven in de uitgesloten landen, waarin de staat meer dan 50 procent van de aandelen heeft.
5. Bedrijven met een slecht bestuur volgens wet- en regelgeving.

Bpf Schoonmaak belegt het pensioengeld niet zelf. Hiervoor werken we met vermogensbeheerders. Deze worden vanaf 2022 ook apart beoordeeld op MVB.

MVB Beleid

Het MVB beleid kunt u vinden op (Verantwoord beleggen | BPF Schoonmaak (pensioenschoonmaak.nl)). Bpf Schoonmaak gebruikt de volgende instrumenten om het MVB beleid uit te voeren: Screenen van bedrijven, engagement, uitsluiten, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, ESG integratie en impactbeleggen.

Screenen van bedrijven

Wij nemen regelmatig onze beleggingsportefeuille door om te kijken of er bedrijven in zitten die zich niet houden aan de internationale regels. In het Engels noemen we dat due diligence. Due diligence doen we om na te gaan wat de belangrijkste verkeerde gevolgen zijn van beleggingen voor duurzaamheid. Dat doen we voor onze bestaande beleggingen, maar ook bij nieuwe beleggingen waar wij misschien in willen gaan beleggen.

Engagement

Engagement is het gesprek met ondernemingen. Het is een belangrijk middel in het MVB beleid van Bpf Schoonmaak. Door met bedrijven te praten willen wij het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren. Ook spreken we met de aandeelhouder. Het bedrijf moet op lange termijn een waarde hebben voor de maatschappij. Wij voeren de gesprekken op meerdere vlakken:

1. We kijken elk kwartaal of de bedrijven waarin wij beleggen zich houden aan de regels. Regels van de Verenigde Naties (dit is UN Global Compact), de OESO-richtlijnen voor hele grote ondernemingen en de UN Guiding Principles on business and Human Rights. Deze noemden we ook bij het IMVB-convenant. Wanneer zij dat niet goed doen, dan gaan we hierover praten met deze bedrijven. Dat doen we samen met andere beleggers over de hele wereld. We noemen dit 'normatief engagement'.

We willen dat de bedrijven maatregelen nemen, waardoor ze het in de toekomst wel goed doen. Eind 2022 spraken we met 97 bedrijven over 141 problemen. Hiervan gingen 41 problemen over mensenrechten, 46 over werkomstandigheden, 24 over milieu en 30 over corruptie. In het jaar 2022 zijn meerdere gesprekken met bedrijven goed afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen hun bedrijfsvoering genoeg hebben

¹ [1] <https://www.pensioenschoonmaak.nl/over-ons/beleggen/beleggingsresultaten-en-downloads-beleggingsbeleid.aspx>

verbeterd of niet meer betrokken zijn bij het probleem.

In het engagementprogramma zijn vanaf 2017 tot eind 2022 94 gesprekken succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen zich weer houden aan de normen en niet langer betrokken zijn bij de (vermeende) schending. Met 9 ondernemingen is het gesprek eerder afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking van de onderneming.

2. We spreken ook bedrijven aan op specifieke thema's. Thema's die onze deelnemers en pensioengerechtigden belangrijk vinden, namelijk gezondheid en klimaat. We spraken in 2022 met 21 bedrijven over klimaattransitie, CO₂-vermindering en goede en beschikbare medicijnen. Dit noemen wij *'Thematisch engagement'*.

Het thema klimaattransitie is in 2022 afgesloten. In dit thema spraken wij 6 ondernemingen aan in onze beleggingsportefeuille over de gevolgen van de klimaatverandering. We hebben alle ondernemingen gevraagd om een actieve rol te spelen in de overgang naar duurzame energie. Gesprekken met ondernemingen als OMV (een internationaal chemisch olie- en gas bedrijf), BMW en Renault kwamen zonder veel moeite op gang. Ook leverden vervolggesprekken vaak voor beide partijen interessante inzichten op. Wij hebben de indruk dat ondernemingen die een stuk minder ver zijn in het denken over de (gevolgen van de) energietransitie, of enkel actief zijn in landen waar klimaatwetgeving minder streng is, minder open staan voor gesprekken. 60 procent van de bedrijven in het engagementprogramma hebben één of meerdere stappen gezet richting de gestelde doelen.

In 2022 is het thema CO₂-vermindering nieuw opgestart. We spreken met ondernemingen over de gevolgen van een te hoge CO₂-uitstoot en de risico's daarvan, maar ook over de kansen die de overgang naar duurzame energiebronnen biedt.

3. Wij spreken ook met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Sociale, Milieu, en Goed Bestuurskwesties. Dit doen wij veelal in collectief verband. Dit noemen wij *'ESG Nederland'*. Deze dialogen worden veelal gevoerd voorafgaand aan aandeelhoudersvergaderingen.

Normatieve engagement wordt uitgevoerd in samenwerking tussen Achmea IM en dataleverancier ISS ESG. Thematische engagement en de dialogen onder ESG Nederland worden uitgevoerd door Achmea Investment Management.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Wij stemmen ook op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven. Dat doet Achmea Investment Management voor ons. In 2022 hebben we gestemd op 1.352 aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven die zich niet aan de normen houden. Deze aandeelhoudersvergaderingen vinden wereldwijd plaats. In totaal stemde het pensioenfonds op 19.367 agendapunten.

In 2022 stemde het fonds op bijna 18 procent van alle agendapunten tegen het bedrijf. Het gaat hier vooral om de benoeming van directieleden van ondernemingen en beloningsbeleid. Bedrijven namen de voorstellen van aandeelhouders vaak over. Deze voorstellen gingen over milieu, sociale en bestuurlijke onderwerpen.

Het Britse ShareAction onderzoekt jaarlijks op welke wijze vermogensbeheerders stemmen op ESG gerelateerde aandeelhoudersresoluties. Achmea Investment Management is in 2022 wereldwijd de gedeelde nummer 1 vermogensbeheerder in het steunen van de meest duurzame aandeelhoudersresoluties. BPF Schoonmaak heeft met haar stembeleid, wat hetzelfde is als het Achmea IM stembeleid, ook de onderzochte aandeelhoudersresoluties gesteund. In het stembeleid is opgenomen dat er extra aandacht

is voor de thema's mensenrechten, arbeidsnormen, gezondheid, milieu en klimaat. Elk ESG gerelateerd aandeelhoudersvoorstel wordt nauwkeurig beoordeeld. Er wordt tegen aandeelhoudersvoorstellen gestemd als voorstellen te voorschrijvend of buitenproportioneel belastend zijn, of onuitvoerbaar zijn gezien de aard van de alledaagse bedrijfsvoering van de organisatie.

Uitsluiting

Wanneer stemmen en praten niet helpt, dan stoppen we met het beleggen in deze bedrijven. Dit zijn bedrijven die al een lange tijd niet goed omgaan met arbeidsnormen of mensenrechten, bedrijven die het milieu vervuilen of corrupt zijn. De bedrijven die wij uitsluiten zijn:

1. 49 bedrijven die de richtlijnen van de UN Global Compact schenden.
2. 120 bedrijven die kernwapens, chemische wapens, biologische wapens, antipersoonsmijnen of clusterbommen maken.
3. 399 bedrijven geld verdienen aan fossiele brandstoffen, namelijk die betrokken zijn bij het opgraven van steenkool en teerzanden, schalieolie- en gas en Arctisch olie- en gas.
4. 27 bedrijven die tabak produceren.
5. 456 staatsbedrijven van 45 landen, omdat er internationale strafmaatregelen (sancties) gelden van de VN Veiligheidsraad en EU of omdat ze arbeidsnormen schenden. Wanneer een land dat is uitgesloten een belang heeft van meer dan 50 procent in een bedrijf, zogenaamde staatsbedrijven, beleggen we ook niet in dit bedrijf.
6. 14 bedrijven die geen goed bestuur hebben.

De lijst met uitgesloten beleggingen verandert vaak. Twee keer per jaar passen we de lijst aan. Deze lijst is te zien in de halfjaarlijkse rapportage Verantwoord Beleggen.

ESG integratie

We nemen duurzaamheidsinformatie mee in de beleggingsbeslissing, dit noemen we ESG integratie. Wij geloven dat het meewegen van Ecologische, Sociale en Governance (ESG) informatie op de lange termijn bijdraagt aan het verbeteren van de beleggingsportefeuille. De manier waarop we dit doen bekijken we per categorie. In 2022 zijn we bijvoorbeeld gestart met het verminderen van de CO₂-uitstoot van onze aandelenportefeuille (zie boven).

Impact beleggen: green bonds

We beleggen in Bedrijven met een positieve impact op het klimaat, dit noemen we impact beleggen. In 2022 zijn we gestart met het beleggen in Green Bonds (zie boven).

Milieu en klimaat

De Europese Unie (EU) heeft wetgeving gemaakt op het gebied van duurzaamheid. Op onze website leest u meer over hoe wij verantwoord beleggen. Hier staan ook onze rapportages over de uitvoering van het verantwoord beleggen beleid. Ook staat er informatie over specifieke wetgeving, zoals de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en Europese Unie Taxonomie. [in1] [BW2] Wij houden rekening met duurzaamheid in ons beleggingsbeleid. Ons fonds valt daarom onder artikel 8 van de SFDR. De verplichte rapportage is opgenomen als bijlage bij dit jaarverslag op pagina 122.

Wat gebeurde er op de financiële markten?

Eind 2021 kon je al merken dat alles duurder werd. Je kreeg minder voor hetzelfde geld. Dat noemen wij inflatie. Dit kwam vooral door de gevolgen van het coronavirus, en daarom dacht iedereen dat het maar een korte tijd zou duren. Toen viel Rusland Oekraïne binnen. Dat was het moment waarop men wist dat de eerdere problemen langer zouden duren, en niet zouden afnemen als het met het coronavirus beter zou gaan. Rusland begon minder gas te verkopen aan andere landen. Hierdoor liepen de energieprijzen verder op. De gasprijs was op het hoogste punt zelfs 8 keer hoger dan een jaar eerder. Alle andere prijzen stegen

hierdoor ook, waardoor de prijzen in een jaar tijd met 10 procent stegen. De laatste keer dat dit gebeurde was ongeveer 40 jaar geleden.

Centrale banken grepen in en verhoogden de rente. De Amerikaanse Centrale Bank (FED) was hier het meest actief in en verhoogde in 7 stappen van bijna 0 procent naar ongeveer 4,5 procent. Sinds 2009 was de rente niet meer zo hoog.

Wat was het gevolg?

Het jaar 2022 is het slechtste beleggingsjaar sinds de financiële crisis in 2008/2009. Opvallend was dat zowel aandelenmarkten als de obligatie- en kredietmarkten het jaar met fors verlies afsloten. Een positieve uitschieter was de beleggingscategorie vastgoed. Daarop hebben we nog iets verdiend. Op de valutamarkten presteerde de Amerikaanse dollar het beste.

Beleggingen nu

In Tabel 6 staat onze beleggingsportefeuille. Daarin staat van alle beleggingen hoeveel wij daarin hebben belegd. Wij hebben onze beleggingen verdeeld over een matchingportefeuille en een returnportefeuille.

Matchingportefeuille

Het grootste risico voor de pensioenen is het renterisico. Dat is als de rente daalt. Met de matchingportefeuille zorgen we ervoor dat het gevolg van dit renterisico op onze dekkingsgraad kleiner wordt. Dit doen wij door ongeveer 40 procent van het renterisico van de dekkingsgraad af te dekken. Daardoor hebben wij dit risico voor een deel weggenomen. We doen dat zoveel mogelijk met Europese staatsobligaties.

We hebben ook renteswaps nodig, dat zijn speciale beleggingsproducten om het renterisico te verminderen.

Returnportefeuille

De beleggingen in de returnportefeuille hebben als doel om geld te verdienen. Zo kunnen wij de premie voor het pensioen laag houden. En de pensioenen indexeren. Wij beleggen in aandelen van bedrijven over de hele wereld.

We hebben ook beleggingen waarvoor we een vaste rente krijgen. Zoals obligaties van landen en bedrijven en obligaties van opkomende landen en hypotheek. Ook beleggen we in woningen en winkels.

Ook hebben we altijd liquide middelen. Dit is geld op onze bankrekening en beleggingen die we heel snel kunnen verkopen, waarvoor we dan geld ontvangen.

We hebben ook nog andere beleggingen in infrastructuur en private equity. Dit zijn ingewikkelde beleggingen. Daarom hebben we eerder al besloten daarmee te stoppen. De verkoop van deze beleggingen kost alleen veel tijd. Het is nu nog maar een heel klein deel van de portefeuille. Ze staan in de tabel op de regel alternatieve beleggingen.

Tabel 6 De beleggingsportefeuille van het fonds

Bedragen in duizenden euro's	2022			2021	
	Bedrag	Percentage	Normportefeuille	Bedrag	Percentage
Matching					
Staatsobligaties en renteswaps	1.762.630	33,12%	39,50%	2.616.147	37,24%
Return					
Aandelen	1.437.130	27,01%	26,50%	2.036.558	28,99%
Vastrentende waarden	1.270.668	23,88%	24,50%	1.688.967	24,04%
Alternatieve beleggingen	7.268	0,14%	0,00%	13.329	0,19%
Vastgoed	667.641	12,55%	9,00%	634.702	9,04%
Liquide middelen	176.075	3,31%	0,50%	34.951	0,50%
Totaal	5.321.412	100,01%	100,00%	7.024.654	100,00%
Valuta-afdekking	49.618			-5.794	
Totaal met valuta-afdekking	5.371.030			7.018.860	

Waar zijn we in 2022 mee bezig geweest?

Ieder jaar kijken we opnieuw naar onze beleggingen. We stellen onszelf hierbij de volgende vraag: waarom zijn deze beleggingen goed voor onze deelnemers en pensioengerechtigden? Helpen de verschillende beleggingen ons om een goed resultaat te krijgen en onze risico's onder controle te houden?

In 2021 hebben we besloten om in 2022 meer te beleggen in hypotheek. Begin 2022 hebben we daarom aangegeven dat we 210 miljoen euro extra in hypotheek beleggen. Hiervoor hebben we een nieuwe opdracht gegeven, waarbij we de mogelijkheid hebben om zelf hypotheek te kiezen. We hebben ook besloten om voorlopig niet meer te beleggen in zogenaamde High Yield obligaties. Dit zijn beleggingen met een vaste rente, maar die hebben een groter risico als het even niet goed gaat. In 2021 hebben we opgeschreven hoe wij kijken naar het klimaat. We hebben toen besloten om onze beleggingen verder te verduurzamen, dus om beter te zijn voor het klimaat, mensenrechten en arbeidsnormen. Zodat we met onze beleggingen ook meehelpten aan een betere wereld. Daarom hebben we in 2022 zogenoemde groene obligatiebeleggingen toegevoegd in de portefeuille, de greenbonds. Ook hebben we onze totale aandelenportefeuille aangepast aan ons MVB-beleid. Tenslotte hebben we ook de beleggingen waarbij we beleggen in leningen van ontwikkelingslanden aangepast. In plaats van te beleggen in 2 fondsen zijn we gaan beleggen in 1 mandaat. Hierdoor konden we landen uitsluiten waar arbeidsrechten niet of onvoldoende worden gewaarborgd.

Zoals we al schreven op pagina 7 is er in Nederland een pensioenakkoord met nieuwe afspraken over de pensioenen. Dit pensioenakkoord heeft gevolgen voor onze beleggingen.

We stellen ons daarom de volgende vraag: zijn onze beleggingen ook goed voor de toekomst met deze nieuwe afspraken? Met dit onderzoek zijn we in 2021 begonnen en in 2022 gingen wij daarmee mee verder. Ook in 2023 zal het fonds hiermee doorgaan.

Beleggingsresultaten over 2022

Het rendement van het beleggingen over 2022 was slecht: -23,2 procent. In tabel 7 ziet u hoe dat komt. Wij vergelijken het resultaat van onze portefeuille met het resultaat van de markt waarin wij willen beleggen. Dat noemen we een 'benchmark'. De rendementen van de benchmark ziet u ook in de tabel. Het rendement van de totale portefeuille was in 2022 in vergelijking met de benchmark nagenoeg gelijk.

Van de rendementen die we hebben behaald, hebben we de kosten voor het vermogensbeheer nog niet geheel afgetrokken.

Tabel 7 Beleggingsresultaten van het fonds over 2022

	Rendement van het fonds	Rendement van de benchmark
Totaal Matching	-38,8%	-38,8%
Staatsobligaties en renteswaps	-38,8%	-38,8%
Totaal Return	-10,9%	-10,8%
Aandelen	-14,5%	-14,5%
Vastrentende waarden	-13,8%	-13,7%
Alternatieve beleggingen	-2,3%	-4,2%
Vastgoed	2,1%	2,2%
Liquide middelen	0,0%	0,0%
Totaal portefeuille	-22,3%	-22,2%
Totaal met valuta-afdekking	-23,2%	-23,1%

Resultaat op de matching portefeuille

Ons grootste risico is het renterisico. Dat renterisico willen we kleiner maken. Dat heet afdekken. Dat doet het pensioenfonds met de matchingportefeuille. Het pensioenfonds dekt het renterisico voor ongeveer 40 procent af. Het precieze niveau van renteafdekking is afhankelijk van de dekkingsgraad. Hoe hoger de dekkingsgraad des te hoger de renteafdekking.

Door niet al het renterisico af te dekken, houden we een voordeel als de rente omhoog gaat. In 2022 is de rente omhoog gegaan. Wij zijn hierdoor in het afgelopen jaar ook meer rente gaan afdekken.

Omdat de rente is gestegen, is het rendement op de matchingportefeuille negatief. Dat is niet heel erg. Door de stijging van de rente is het bedrag dat we moeten hebben om pensioenen te kunnen betalen veel lager geworden.

De matchingportefeuille heeft in 2022 een rendement gehaald van -38,8 procent. Het rendement van de benchmark is gelijk aan het rendement van de portefeuille.

Resultaat op de return portefeuille

Ook voor de returnportefeuille was 2022 geen goed jaar. Het resultaat is -10,9 procent. Bijna alle beleggingen in deze portefeuille deden het niet goed. Alle beleggingen behaalde een behoorlijk negatief resultaat. Alleen bij het beleggen in vastgoed was het resultaat positief. De beleggingen in Liquide middelen kwam rond de 0 procent rendement uit. Dit is het geld op onze bankrekening en beleggingen die we heel snel kunnen verkopen en dan geld ontvangen. Hierna zeggen wij daar meer over.

Aandelen

Het hele jaar deden aandelen het erg slecht en de waarde was uiteindelijk lager dan aan het begin van het jaar. Dit kwam vooral door de oorlog in Oekraïne. Alle aandelen deden het hierdoor slecht. Dit zijn aandelen in ontwikkelde markten, zoals Nederland en Duitsland, maar ook aandelen in opkomende markten, zoals China en Zuid-Afrika. Wereldwijd waren de oorlog en de stijgende prijzen de reden van de slechte resultaten. De aandelen behaalden een rendement van -14,5 procent in 2022. Het benchmarkresultaat kwam uit op -14,5 procent. Daarmee was het rendement hetzelfde als de benchmark.

In 2021 is onderzocht of de beleggingen in aandelen duurzamer konden worden, omdat dit beter is voor het milieu en het klimaat. In 2022 hebben wij de aandelen in bedrijven die het meest vervuilen, verkocht. Ook hebben we minder beleggingen in bedrijven die een groter risico zijn voor het klimaat. Tegelijk beleggen we meer in bedrijven die juist goed willen doen voor het klimaat. Om ervoor te zorgen dat we dit op een gecontroleerde en betrouwbare manier uitvoeren, hebben we ervoor gekozen om een klimaatbenchmark te gebruiken. Deze benchmark helpt beleggers om klimaatverandering financieel en maatschappelijk (met oog voor rendement en risico) te verwerken in de beleggingen. In de klimaatbenchmark is onder andere de uitstoot van broeikasgassen tenminste 30 procent lager dan in een gewone benchmark. Ook daalt de uitstoot van de broeikasgassen jaarlijks met 7 procent.

Beleggingen met vaste rente

Wij beleggen het geld niet alleen in aandelen, maar ook in beleggingen met vaste rente. Dit noemen we vastrentende waarden. Dat zijn bijvoorbeeld leningen aan bedrijven of overheden. Op het geld dat wij uitlenen aan bedrijven en aan overheden ontvangen wij een vast bedrag aan rente terug. Deze beleggingen worden minder waard als de rente stijgt en juist meer waard als de rente daalt. Voor deze beleggingen, zoals veilige bedrijfsobligaties, is de rente gestegen en daardoor is de waarde van deze beleggingen gedaald. Voor de meer risicovolle bedrijfsobligaties is de rente ook gestegen en daardoor is de waarde van deze beleggingen ook gedaald. In totaal hebben de vastrentende waarde een rendement behaald van -13,8 procent. Dit is net iets minder goed dan de benchmark -13,7 procent.

In 2021 hebben we onderzocht of het goed is om beleggingen toe te voegen waarvan de waarde meebeweegt met de inflatie. Dit noemen we inflatie gerelateerde beleggingen. We hebben afgesproken om dit nu niet te doen.

Om mee te werken aan een duurzame economie hebben we in 2021 besloten te gaan beleggen in groene obligaties (green bonds). Dit zijn leningen die worden gegeven aan bedrijven en (semi-)overheden die gebruikt worden voor het verbeteren van duurzaamheid en het klimaat. In 2022 hebben we gekeken hoe dit het beste gedaan kan worden. We hebben besloten om te gaan beleggen in een fonds met enkel groene obligaties.

Alternatieve beleggingen

Alternatieve beleggingen zijn de andere beleggingen in infrastructuur en private equity. Wij hebben deze beleggingen bijna allemaal verkocht. Er is nog maar een klein stukje over. Dat zullen we ook verkopen wanneer dat voor een goede prijs kan. De alternatieve beleggingen behaalden in 2022 een negatief rendement van -2,3 procent.

Vastgoed

Ons vastgoed bestaat uit beleggingen in woningen en winkels. In 2022 hebben wij ervoor gekozen om meer beleggingen in vastgoed te kopen. Wij hebben extra vastgoed gekocht en de beleggingen met 3 procent opgehoogd. Ook hebben we besloten om te gaan beleggen in zorgvastgoed. In 2022 hebben we een goede manager hiervoor gevonden, en in 2023 zullen we hierin gaan beleggen.

Het ging in 2022 nog goed met ons vastgoed, vooral met de woningen. Winkels deden het minder goed. Dat kwam door de coronacrisis. Ons rendement was in 2022 2,1 procent. De benchmark eindigde iets hoger met 2,2 procent.

Valutarisico

Het pensioenfonds heeft beleggingen in veel landen met andere munten (valuta's) dan de euro. Wanneer de wisselkoers van een andere valuta in vergelijking met de euro verandert, kan daaruit winst ontstaan, maar het kan ook geld kosten. Dit valutarisico willen wij beperken, omdat je nooit weet of het geld in andere landen hetzelfde waard blijft. Dat doen we door het valutarisico af te dekken. We dekken de risico's af van de belangrijkste beleggingen in andere valuta: de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

De valuta-afdekking heeft in 2022 geld gekost voor het pensioenfonds. Totaal heeft de valuta-afdekking -1 procent bijgedragen aan het rendement. Dat komt omdat de euro flink in waarde daalde ten opzichte van de Amerikaanse dollar. En de Amerikaanse dollar is de grootste vreemde valuta in onze portefeuille.

Betrokken aandeelhouder

Het pensioenfonds moet voldoen aan *Shareholders' Rights Directive*. Dat is duurzaamheidswetgeving uit de Europese wet. Wij beleggen in bedrijven uit de Europese Unie. Dat betekent dat wij een betrokken aandeelhouder moeten zijn. De beleggingen in deze aandelen moeten aansluiten bij onze doelen voor de lange termijn, dus verder in de toekomst.

Het pensioenfonds belegt wereldwijd in aandelen. Hierin zitten ook bedrijven uit de Europese Unie. Wij kijken ieder jaar of er niet te veel wordt gehandeld. Dat leidt tot hoge transactiekosten. Ook kijken we ieder jaar of de beheerkosten redelijk zijn. Het beleggen in aandelen doen we passief. Dat betekent dat het beleid de markt volgt. Wordt er meer gehandeld dan de markt? Dan moet dat komen door aankopen of verkopen en aanvullende beleggingsrestricties, zoals uitsluitingen. In 2022 liggen de aan- en verkoop van aandelen en de daarbij behorende transactiekosten van het mandaat in lijn met onze doelen voor de lange termijn.

Z-score

Schoonmaak- en glazenwassersbedrijven zijn verplicht aangesloten bij BPF Schoonmaak. Zij kunnen vrijstelling krijgen als onze beleggingen niet genoeg opleveren. Ieder jaar meten wij het resultaat van onze beleggingen. Dat heet de 'Z-score'. Met de Z-scores over 5 jaar achter elkaar bepalen we of het rendement goed genoeg is geweest. Dit behaalde rendement van BPF Schoonmaak wordt vergeleken met een door de wet bepaalde maatstaf (score). Dit heet de performancetoets. We zijn voor deze toets geslaagd als de uitkomst groter is dan -1,28.

- De Z-score over 2022 is -0,04.
- De performancetoets over 2018 tot en met 2022 komt uit op 1,67.

De beleggingen leveren genoeg op voor de verplichte aansluiting van werkgevers.

Risicobeheer

In deze paragraaf beschrijven wij hoe het fonds risicobeheer heeft ingericht en wat het doet om risico's te beheersen.

Inrichting Integraal risicomanagement, inschatten van risico's en beheersmaatregelen

Kennis van de risico's die wij nemen en de maatregelen om die risico's te beheersen, helpt ons bij het bereiken van onze doelen. Daarvoor hebben wij binnen het fonds het integrale risicomanagement (IRM) ingericht. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor IRM. In het plaatje op pagina 13 geven we aan hoe IRM binnen ons pensioenfonds werkt.

Drie lijnen voor risicobeheer

Om goed met risico's om te gaan, hebben wij 3 verschillende lijnen ingericht die elkaar aanvullen om gevaarlijke risico's te voorkomen. In het organogram op pagina 13 is dat met verschillende kleuren aangegeven.

- 1 (lichtgeel): het uitvoerend bestuur en de bestuurscommissies (Communicatie & Pensioenbeheer, Vermogensbeheer en IRM) letten in de uitvoering op onze risico's en de maatregelen om die te beheersen.
- 2 (oranje): de sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Actuarieel en de compliance officer kijken vanuit de tweede lijn extra goed of de eerste lijn alles heeft gezien en helpen om alles te controleren.
- 3 (roze): De sleutelfunctiehouder Interne Audit kijkt vervolgens of de 1e en de 2e lijn en het bestuur hun taak goed hebben verricht. Ook het Niet-uitvoerend bestuur ziet met haar taak als intern toezicht erop toe dat het bestuur haar beleid en strategie goed uitvoert.

Zo zorgt het fonds ervoor dat het risico's goed kan controleren.

Risicoregister

Voor een totaaloverzicht van de risico's die het fonds loopt, houden we een risicoregister bij. Daarin hebben we alle risico's ingedeeld naar 4 onderwerpen:

- Strategie;
- Governance;
- Financiële; en
- Niet-financiële onderwerpen.

Dit risicoregister houden we goed bij, zodat we kunnen zien of risico's veranderen. Zo hebben we in 2022 nieuwe risico's toegevoegd die te maken hebben met het nieuwe pensioenstelsel en met klimaatverandering. Ook hebben we de meeste bestaande risico's opnieuw bekeken. We schatten in hoe groot de kans nu is dat het risico kan gebeuren en wat de gevolgen kunnen zijn als het risico zich voordoet. Dan bespreken we ook of we genoeg doen om ervoor te zorgen dat het risico geen schade aanricht. Wanneer we vinden dat we niet genoeg doen, dan gaan we extra maatregelen nemen. Als het nodig is, passen we bestaande maatregelen aan. De belangrijkste risico's hebben we in 2022 opnieuw bekeken:

- Het nieuwe pensioenstelsel: over een paar jaar worden pensioenregelingen in Nederland heel anders. Wij zijn samen met werkgevers- en werknemersorganisaties druk bezig met die verandering.
- Communicatierisico's: als pensioenfonds delen we veel informatie met de deelnemers. Daarbij worden helaas wel eens fouten gemaakt. Informatie over uw pensioen is heel belangrijk, dus wil het fonds ervoor zorgen dat er zo min mogelijk fouten worden gemaakt en dat wij onze deelnemers goed uitleg geven.
- Klimaatrisico's: de opwarming van de aarde brengt risico's met zich mee. Ook het pensioenfonds moet hier op letten. We moeten zorgen voor uw inkomen in de toekomst. Dus willen we beleggen in bedrijven die ook over die klimaatrisico's nadenken en er iets aan doen.

- Verzekeringstechnische risico's: wanneer de levensverwachting van de deelnemers hoger wordt, noemen we dit een verzekeringstechnisch risico. We moeten dan langer pensioen gaan uitbetalen dan we eerder dachten. We kunnen dat niet veranderen, maar wel er goed op letten.
- Uitbestedingsrisico's: de risico's bij de bedrijven met wie we samenwerken voor communicatie en pensioenbeheer (APG), vermogensbeheer (Achmea Investment Management) en voor de administratie van onze beleggingen (Northern Trust).
- ICT-risico's: dit zijn alle risico's die te maken hebben met de systemen voor administratie- en automatisering, die het pensioenfonds en de bedrijven met wie we samenwerken gebruiken.

In de bestuurlijke commissies bespreken we de gevaarlijke risico's voor die commissie. Sommige algemenere risico's bespreken we met het hele bestuur. Als de risico's te groot zijn, kijken we hoe we daar mee om moeten gaan. Dan nemen we beheersmaatregelen. Dat zijn de dingen die we doen om de kans op dat risico zo klein mogelijk te houden. Of om de gevolgen zo klein mogelijk te houden.

Het risicoregister werken we regelmatig bij. In 2022 zijn we dat op een nieuwe manier gaan doen. We hebben de risico's verdeeld in *key* en *non key-risico's*. Key-risico's, of sleutelrisico's, zijn het meest belangrijk. Die risico's bekijken we zo vaak als nodig is, maar minimaal vier keer per jaar. De andere risico's bekijken we ook, maar minder vaak. Door de nieuwe methode zijn alle bestuurders nu actiever met de risico's bezig dan vroeger.

Het uitvoerend bestuur maakt elke 3 maanden ter verantwoording een verslag. Dit is de UB-rapportage. Zo zijn het bestuur en andere betrokkenen bij ons fonds altijd op de hoogte van de risico's die op dat moment belangrijk zijn. We proberen de UB-rapportage telkens beter te maken en het fonds zo aantoonbaar te beschermen.

De Sleutelfunctiehouder (SFH) Risicobeheer maakt ook ieder kwartaal een verslag. De SFH kijkt vanuit de tweede lijn of het pensioenfonds gevaarlijke risico's loopt en of de beheerders hun taken zorgvuldig doen. Ook geeft de SFH aan of er een eigen risicobeoordeling (ERB) gemaakt moeten worden. Dat is nodig als er een groot risico plaatsvindt dat gevolgen heeft voor het fonds. Dit was vorig jaar niet zo. Dit wordt ook aan het bestuur gerapporteerd. Ook de SFH Actuarieel kijkt naar risico's, maar dan voor de actuariële risico's. Bijvoorbeeld de juiste berekening van de technische voorziening en de verplichtingen.

De commissie IRM kijkt of alle risicotaken worden uitgevoerd. De commissie zorgt ervoor dat we regelmatig kijken of de risico's veranderen. En controleert of de andere commissies hier goed op letten. Hoe we dat doen, staat in ons beleidsplan IRM. In 2022 heeft de commissie IRM het beleidsplan IRM vernieuwd. In het beleidsplan zijn meerdere aanpassingen gedaan: over de ERB, over nieuwe risico's, over opmerkingen van DNB-onderzoeken en over risico's die uit audits voortkomen. Het bestuur van het fonds is eindverantwoordelijk voor de risico's die het fonds loopt.

De commissie IRM heeft al eerder samen met een expert een digitaal informatiebeveiligingsraamwerk (cybersecurity raamwerk) opgesteld. Dat is een overzicht waarin de belangrijkste veiligheidsrisico's van digitale systemen worden uitgelegd. Dit raamwerk wordt nu gebruikt om vragen en onderzoeken over cybersecurity uit te voeren. We doen dit bij de grootste 3 uitvoeringsorganisaties die voor ons pensioenfonds werken: de pensioenadministrateur, de vermogensbeheerder en het effectenbewaarbedrijf (het bedrijf dat de administratie van de beleggingen doet). Als resultaat hebben we nu ieder kwartaal gesprekken met de grote uitvoerders. Daarnaast bekijken we de rapporten van de uitvoerders waarin staat hoe het gaat met (onder meer) informatiebeveiliging. Ook krijgen we presentaties van hen, waarin zij vertellen hoe zij deze zaken regelen en op orde brengen. De oorlog in Oekraïne zorgde voor extra gevaar op cyberaanvallen. Dat hebben wij vaak besproken met de uitvoerders. Zij waren hier ook druk mee bezig.

Opleidingen om goed te kunnen controleren

De bestuursleden van het fonds volgen regelmatig opleidingen en cursussen om hun kennis te verbeteren. Dat doen zij ook op het gebied van risico's en risicomanagement. Zo zorgt het bestuur dat zij goed haar taak kan doen om te bewaken dat alles goed gaat met uw pensioen.

In 2022 zijn er dagen besteed aan kennissessies over klimaatrisico's en de risicohouding van het fonds. Ook is er aandacht voor de risico's van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. We willen dan de bestaande pensioenen opnemen in de nieuwe pensioenregeling. We noemen dit 'invaren', en ook dat brengt weer risico's met zich mee.

De bestuurders hebben ook opleidingen en cursussen gedaan: zoals Certified Pensioenexecutive, Boardroom Dynamics, Data Protection en sessies over risicomanagement. Alle bestuursleden bestuderen sinds 2022 maandelijks modules van het programma Awaretrain. Dat is een training over ICT- en cyberrisico's. Hierdoor leren we nog meer over deze nieuwe risico's.

Daarnaast wonen bestuursleden regelmatig kennissessies en (online) bijeenkomsten bij over allerlei onderwerpen van de Pensioenfederatie. Maar ook doen zij dat bijvoorbeeld bij de partijen aan wie we werk hebben uitbesteed.

Onderzoeken en audits

AFM-onderzoeken

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft in 2022 weer een uitvraag gedaan over het pensioen dat u opbouwt terwijl u werkt. Dat is een vragenlijst die het bestuur moet invullen. Het bestuur heeft de antwoorden op tijd teruggestuurd naar de AFM. De AFM was tevreden met de antwoorden. Ook heeft de AFM alle pensioenfondsen gevraagd om vragen te beantwoorden over de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR, de Europese wet met regels rond duurzaamheid) en toeslagverlening. Die vragen gingen over hoe wij communiceren over verantwoord beleggen, en of wij gebruik gingen maken van de tijdelijke mogelijkheid om de pensioenen op te hogen. Het bestuur heeft al deze vragen beantwoord en de AFM was tevreden met onze antwoorden.

DNB onderzoeken

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft in 2022 alleen sectorbrede onderzoeken gedaan bij ons pensioenfonds. Dat betekent dat alle pensioenfondsen aan die onderzoeken mee moeten doen. Er zijn onderzoeken geweest over informatiebeveiliging, datakwaliteitsbeleid en het nieuwe pensioenstelsel. DNB was tevreden met onze antwoorden. Ook is er gesproken met DNB over tegengehouden transacties voor twee deelnemers in Rusland en Wit-Rusland. Door de sanctiewet mochten wij het pensioen niet naar deze landen overmaken. Volgens de DNB hebben wij dit goed gedaan. We wilden zeker weten dat we hiermee niet de sancties overtraden die na de oorlog in Oekraïne waren ingetreden, maar ook zorgen dat onze deelnemers wel hun pensioen konden krijgen via een andere correcte manier.

Interne audit op ons Bestuursmodel

Al in 2021 heeft de Sleutelfunctiehouder Interne Audit een audit uitgevoerd op de werking van ons bestuursmodel, Dit is het 'omgekeerd gemengd model'. Hierover is een rapport uitgebracht aan het bestuur. Uit het rapport bleek dat het bestuur veel dingen goed doet. Maar er waren ook een aantal verbeterpunten. Die heeft het bestuur op een speciale studiedag besproken. Tijdens die studiedag zijn afspraken gemaakt hoe het beter te gaan doen. En in 2022 heeft het bestuur de verbeteringen doorgevoerd. Belangrijke wijzigingen zijn dat de uitvoerend bestuurders zelfstandig de uitvoering doen, en dat het niet-uitvoerend bestuur zich meer gaat richten op strategische zaken en veranderingen in beleid. Ook is de agendacommissie verdwenen. De uitvoerend bestuurders bepalen voortaan samen met de voorzitter de bestuursagenda.

Interne audit op Risicomanagement

In 2021 is er een interne audit uitgevoerd door de Sleutelfunctiehouder (SFH) Interne Audit op het risicomanagement. Het rapport hierover kwam begin 2022. Volgens de SFH Interne Audit is ons risicomanagement voldoende, maar zijn er wel verbeteringen te behalen. Het bestuur heeft de commissie IRM gevraagd om met de aanbevelingen uit het rapport aan de slag te gaan. We hebben in 2022 ons risicoregister herzien. En we zijn aan de slag gegaan met een Key Risk-methode. Dat betekent dat er in commissie- en bestuursvergaderingen altijd wordt gesproken over de belangrijkste risico's (*key risks*). Daardoor is de kans kleiner dat we grote risico's missen. Ook hebben we de rapportage van de uitvoerend bestuurders aan het bestuur aangepast. De drie UB'ers maken geen aparte rapportages meer, maar één gezamenlijke rapportage. Hierdoor wordt het bestuur overzichtelijker geïnformeerd.

Onafhankelijkheid risicobeheer

In 2020 hebben wij onderzocht of de 2e lijn van risicobeheer onafhankelijk genoeg kan werken. De uitvoerend bestuurder met de portefeuille risicobeheer is namelijk ook de sleutelfunctiehouder (SFH) Risicobeheer. Deze dubbelrol komt wel vaker voor bij pensioenfondsen. Maar het is wel belangrijk dat de 2 functies goed van elkaar gescheiden blijven. Zo werkt er sinds 2021 een onafhankelijke vervuller voor de SFH Risicobeheer. Eind 2022 is dit opnieuw bekeken en op basis daarvan gaan we in 2023 de rol van SFH Risicobeheer loszetten van uitvoerend bestuurder. Hiermee zal risicobeheer onafhankelijker worden.

Ambitie, doelstellingen en risicobereidheid

Wij voeren de pensioenregeling van cao-partijen (werkgevers en werknemers) uit. Zij geven aan welke pensioenpremie zij kunnen betalen. Vanuit de pensioenregeling en die premie stellen wij de pensioenopbouw vast. BPF Schoonmaak wil dat het pensioen van alle deelnemers meestijgt met de prijzen. Daarvoor proberen we genoeg beleggingsrendement te halen. Maar we vinden het ook erg belangrijk dat de pensioenen niet verlaagd hoeven te worden.

Doelstellingen

Wij hebben, in overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan van het fonds, vastgesteld hoeveel beleggingsrisico's we willen nemen om rendement te maken. En hoeveel beleggingsrisico's wij kunnen lopen voor onze deelnemers. Op basis daarvan is, ook in overleg met sociale partners, de volgende lijst met doelstellingen vastgesteld. De doelstellingen bovenaan vinden we het belangrijkste:

Voorkomen dat we pensioenen moeten verlagen	1
Voorkomen dat premies stijgen	2
Voorkomen dat de koopkracht veel daalt	3
Zorgen dat het pensioen voldoende koopkracht houdt	4
Zorgen dat we snel de pensioenen flink kunnen indexeren	5

Beleggen is nodig om aan onze deelnemers pensioenen te blijven geven. We beleggen in veel verschillende landen en bedrijven om risico's te verminderen. We verlagen de pensioenen alleen wanneer het niet anders kan. We vinden het belangrijk dat een verlaging klein blijft.

Korte termijn risicohouding

Het pensioenfonds belegt om de premie van deelnemers meer waard te laten worden. Wij beleggen voorzichtig. Deze voorzichtige risicohouding ziet u terug in de samenstelling van de beleggingen. Het risico voor de korte termijn komt tot uitdrukking in het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Dat geeft aan hoeveel extra geld we moeten hebben om tegenvallers op korte termijn te kunnen opvangen. Aan het eind van 2022 is het VEV vastgesteld op 17,5 procent. Het VEV berekenen we met een standaardmodel van de toezichthouder

DNB. Dit getal laat zien dat wij niet veel risico's nemen bij het beleggen. Het fonds is eind 2022 grotendeels hersteld van de lage dekkingsgraad. We blijven weinig risico nemen.

Wat waren onze belangrijkste risico's in 2022?

Het nieuwe pensioenstelsel (NPS)

In 2022 is het bestuur al druk begonnen aan de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. De sociale partners hebben de keuze gemaakt voor de Solidaire Premie Regeling (SPR). Het bestuur heeft opdracht gegeven om daar mee aan de slag te gaan. Ons fonds zou één van de eerste fondsen zijn die straks overgaan op het nieuwe stelsel. We wilden op 1 januari 2025 beginnen met het NPS. Dat betekende dat ons bestuur nog sneller en harder moet werken aan de voorbereidingen dan besturen van fondsen die later overgaan (uiterlijk 2027). Het bestuur heeft een speciale programma-manager aangesteld die het proces begeleidt, zodat alles goed en op tijd klaar is. De programma-manager heeft een transitieplan opgesteld met alle stappen die we nemen. De Stuurgroep NPS houdt goed in de gaten dat deze voorbereidingen precies en gedegen gaan. De mensen van BPF Schoonmaak die risico's in de gaten houden, zijn ook regelmatig aanwezig in die stuurgroep.

Er zijn in ons risicoregister een aantal nieuwe risicoscenario's over het NPS toegevoegd. Die helpen ons om de mogelijke risico's in de gaten te houden. De nieuwe pensioenregeling is in de administratie heel anders dan de bestaande. Daarom heeft onze pensioenadministrateur APG een partij gevonden om het nieuwe administratiesysteem te bouwen. Dat is Festina Finance uit Denemarken. Zowel de Stuurgroep NPS als de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer houden dit goed in de gaten. In februari 2023 heeft APG aangegeven dat het fonds niet op 1 januari 2025 kan overstappen. Het fonds is nu bezig te onderzoeken wat hiervan de risico's zijn en hoe we die kunnen beheersen.

Coronacrisis

Tijdens de coronacrisis zijn we gedwongen om meer vanuit huis te werken. De mensen van de pensioenadministratie en de vermogensbeheerders werkten in 2022 nog wel vanuit huis, maar ook steeds vaker weer op kantoor. De uitvoeringsorganisaties konden ook dit jaar alle processen goed laten doorgaan.

Dekkingsgraad en de kans op het verlagen van pensioenen

Een belangrijk risico in 2022 was de kans dat we de pensioenen moeten verlagen. Wanneer de dekkingsgraad te laag wordt, dan moeten wij de pensioenen verlagen. Dat is gelukkig niet nodig geweest. We hebben de pensioenen voor 2023 zelfs kunnen verhogen, voor het eerst in vele jaren. Meer hierover leest u in het hoofdstuk Financieel beleid op pagina 18.

De impact van de belangrijkste risico's op de financiële positie

Voor het pensioenfonds is het renterisico heel belangrijk: blijft de rente zo laag, daalt de rente nog verder of gaat de rente weer stijgen? Daarnaast is het nodig dat we een goed rendement behalen op beleggingen zoals aandelen en vastgoed. En dan hebben we te maken met krediet- en marktrisico. Deze risico's beheersen we zo goed mogelijk door de manier waarop we het strategisch beleggingsbeleid hebben ingericht. We hebben de beleggingen verdeeld over een matchingportefeuille en een returnportefeuille.

Matchingportefeuille en het renterisico

Ons grootste risico is het renterisico. Wij beleggen om nu en straks alle pensioenen te kunnen betalen. Om te berekenen hoeveel geld we nu moeten hebben om straks alle pensioenen te kunnen betalen, gebruiken we een voorgeschreven rente: de rekenrente. Hoe lager die rente is, hoe meer geld wij nu moeten hebben om later alle pensioenen te kunnen uitbetalen. Als de rente naar beneden gaat, dan stijgen onze kosten. En dan daalt ook de dekkingsgraad. Als de dekkingsgraad te laag wordt, dan moeten wij in een uiterst geval de

pensioenen verlagen. De rente is in het verleden langzaam gedaald. In 2021 steeg hij iets, en die stijging is in 2022 doorgezet.

Met de matchingportefeuille zorgen we ervoor dat het effect van dit renterisico op de dekkinggraad kleiner wordt. We dekken ruim 40 procent van het renterisico af. Dat doen we zoveel mogelijk met veilige staatsobligaties. Maar we hebben daarvoor ook andere financiële producten zoals swaps (rentederivaten) nodig.

We dekken dus een deel van het renterisico af. Hierdoor zorgen we ervoor dat hooguit 60 procent van de matchingportefeuille gevoelig is voor de rente. Helemaal afdekken kan ook niet, want dan bereiken we niet onze beleggingsdoelen.

Returnportefeuille

De beleggingen in de returnportefeuille (obligaties, aandelen, vastgoed) hebben als doel om winst te maken. Maar het risico bestaat natuurlijk ook dat het een tijdje slecht gaat met deze beleggingen. 2022 was een moeilijk jaar voor de beleggingen. Dit kwam met name door de oorlog in Oekraïne en de stijgende rente. In 2022 maakten we daarop een verlies van -10,9 procent.

Andere risico's

Wij proberen risico's zoveel mogelijk te voorkomen. Zoals we eerder beschreven is er een lijst van risico's, het risicoregister, waarmee we alle controles en beheersmaatregelen bewaken. Ook bestaat er nog het risico van het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Over dit risico is meer te lezen in het hoofdstuk Risicobeheer en derivaten op pagina 89 van dit jaarverslag.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat het geld van het pensioenfonds vast zit in de beleggingen. En dat we dan niet op tijd uitkeringen en andere betalingen kunnen doen. Dit risico is klein. Dat komt omdat de pensioenpremie die we maandelijks ontvangen veel meer is dan de pensioenen die we nu maandelijks moeten betalen. Ook zorgen we dat onze beleggingen voor het grootste deel heel goed verkoopbaar zijn. We hebben als regel dat zeker 80 procent van de beleggingen snel verkoopbaar moet zijn.

Daarnaast zorgen we ervoor dat we zo weinig mogelijk met derivaten hoeven te werken. Derivaten is een verzamelnaam voor financiële contracten. Voorbeelden zijn opties, futures en swaps. Voor derivaten moeten we veel geld opzij zetten.

We zorgen dat er steeds genoeg geld beschikbaar is om alles te kunnen betalen. Ook als we te maken krijgen met een crisis.

Concentratierisico

Er is concentratierisico als het pensioenfonds veel belegt in 1 soort belegging. Zoals in een aandeel van een bedrijf. Dat doen we niet. We beleggen over de hele wereld in verschillende soorten beleggingen. Binnen die soorten beleggen we weer in heel veel bedrijven. Daarom is het concentratierisico heel klein.

Actief beheer risico

Er is actief beheer risico als het pensioenfonds veel afwijkt van de benchmark bij beleggingen. Dat willen we niet. De benchmark is een maatstaf voor wat er op de markt van die beleggingen gebeurt. We hebben voor de meeste beleggingscategorieën een passief beleid. Dat betekent dat we de markt volgen. Daarom is dit risico heel klein.

Grondstoffen risico

Wij beleggen niet in grondstoffen. Daarom is dit risico nul.

Operationeel risico

Bij operationeel risico is het risico op fouten in de administratie van de pensioenen en de beleggingen van het pensioenfonds het belangrijkste. Onze beleggers en administrateurs voeren hiervoor veel controles op hun werk uit. Dat kunnen automatische controles zijn, maar soms is het ook nodig dat medewerkers hun werk laten controleren door hun collega's. Daarnaast kijken wij ook extra goed of de uitvoeringsorganisaties hun werk goed doen. De accountant die wij hebben aangesteld doet bijvoorbeeld ieder jaar belangrijke controles. Daarom is dit risico bijna nul. Bij onze pensioenadministrateur APG zijn in 2021 door hun accountant een aantal 'Sectie 1-bevindingen' gedaan. Dat zijn conclusies die aangeven dat een proces nog niet helemaal goed verloopt volgens de afspraak, en dus beter moet. Er waren gelukkig geen grote risico's hierdoor. We hebben in 2022 ieder kwartaal met APG gesproken over de voortgang van die verbeteringen.

Het operationele risico is heel breed. Het is bijvoorbeeld ook het risico op uitbraak van een ziekte, oorlog of grote politieke onrust (dat noemen we omgevingsrisico's). Als dit gebeurt, proberen wij zoveel mogelijk de negatieve gevolgen klein te houden.

Operationeel risico zijn ook computerproblemen (IT-risico), diefstal, fraude (integriteitsrisico) en andere overtredingen van de wet (juridisch risico). We hebben strenge afspraken met de uitvoeringsorganisaties en letten hier scherp op.

Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnische risico heeft te maken met de levensverwachting en arbeidsongeschiktheid van onze deelnemers.

Levensverwachting

Het is een risico voor het pensioenfonds als deelnemers langer blijken te leven dan het fonds van tevoren berekend heeft. Het fonds moet dan langer en dus meer geld uitkeren. Het is ook een risico voor het pensioenfonds als deelnemers eerder overlijden dan verwacht. We moeten dan langer partner- en wezenpensioen uitbetalen.

Om deze beide risico's te verkleinen doet het pensioenfonds elke 2 jaar onderzoek naar de levensverwachting van de deelnemers van het fonds en hun partners. In 2022 is de levensverwachting weer onderzocht en toegenomen.

Arbeidsongeschiktheid

Bij arbeidsongeschiktheid hoeven deelnemers en werkgevers vaak geen pensioenpremie meer te betalen, maar gaat de pensioenopbouw wel door. De premie wordt dan betaald door het fonds. Dat is solidariteit: samen zorgen we voor elkaar. Het collectief is dan solidair met de langdurig zieke werknemer. Het is een risico voor het pensioenfonds als dit vaker gebeurt dan verwacht.

Om dit risico te verkleinen onderzoekt het pensioenfonds elke 3 jaar hoeveel deelnemers naar verwachting arbeidsongeschikt worden. Ook kijken we hoeveel arbeidsongeschikten weer beter worden. Dit is in 2020 onderzocht. Daarom hoefden we dat in 2022 nog niet opnieuw te doen.

Premie

Elk jaar onderzoeken we of de premie voldoende is bij de nieuwste cijfers van de levensverwachting en arbeidsongeschiktheid. Als dit niet voldoende is, dan vragen we eerst aan de werkgevers en werknemers of de premie verhoogd kan worden. Als dat niet lukt, dan wordt de pensioenopbouw verlaagd.

Aandachtspunten 2022

In dit verslag hebben we de volgende onderwerpen al genoemd. Deze risico's van deze onderwerpen hebben we in 2022 aandacht gegeven.

Het nieuwe pensioenstelsel (NPS en een passende risicohouding)

In 2022 hebben we ons verder voorbereid op het nieuwe pensioenstelsel. In 2021 hebben we onze deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden gevraagd naar hoeveel risico zij willen lopen voor hun pensioen. Dit hebben we toen meegenomen in een Asset en Liability Management studie (ALM-studie) die we hebben laten uitvoeren. Deze studie heeft ons inzicht gegeven in het beleggingsbeleid dat bij ons past in het nieuwe pensioenstelsel. En heeft ons ook geholpen om een voorlopige risicohouding vast te stellen voor in het nieuwe pensioenstelsel. Deze risicohouding nemen we mee in het project dat we in 2022 zijn gestart om aan de slag te gaan met de nieuwe opzet. Vanuit de risicomangement functie kijken we nu mee in het project om te zien dat dit goed loopt.

Onze pensioenuitvoeringsorganisaties moeten hun systemen en hun manier van werken geschikt maken voor de nieuwe pensioenregeling. Wij verwachten dat daar ook veel tijd voor nodig is. Daarom nemen we maatregelen om vertraging te voorkomen. Om besluiten van sociale partners en het fonds goed te laten verlopen, hebben we in 2022 weer kennissessies voor het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de sociale partners georganiseerd. De dingen die we tijdens die sessies hebben geleerd helpen ons bij het nemen van de juiste besluiten.

Een ander risico is dat we rekening moeten blijven houden met het pensioenstelsel van nu. Maar we moeten ook kijken of onze besluiten goed zullen zijn bij de overstap naar de nieuwe pensioenregeling. Deze 2 manieren nemen we allebei mee als we besluiten nemen.

De oorlog in Oekraïne

Belangrijke risico's van deze oorlog waren op de beleggingen, want veel van de beleggingen werden minder waard. Daarnaast mocht er niet meer in Russische bedrijven belegd worden. Dit hebben we nagezocht en hierop actie ondernomen. Daarnaast mochten er geen betalingen meer naar Rusland gedaan worden. Hierbij was het belangrijk om te controleren of er geen deelnemers die nu een uitkering krijgen in Rusland wonen. Ook hier hebben we oplossingen voor gevonden. De oorlog zorgde ook voor extra gevaar voor onze ICT-systemen en de continuïteit. Dat hebben wij ook regelmatig besproken met de uitvoerders. Het bestuur heeft met verhoogde aandacht op deze risico's gelet.

ICT, datakwaliteit en privacy

De ontwikkelingen in ICT, cybercriminaliteit en opslag van gegevens op internet gaan snel. Daarom blijven ICT, gegevenskwaliteit en privacy als risico hoog op onze agenda staan. In 2022 hebben we de 3 belangrijkste uitvoeringsorganisaties (APG, Achmea IM en Northern Trust) gevraagd hoe zij met deze risico's omgaan. Bij APG en AIM hebben we ook verdere gesprekken gehad over de effecten op het pensioenfonds. Allebei de partijen hebben ons verteld hoe ze met deze risico's omgaan en dat zij ook cyber-volwassenheid-controles doen. In 2022 heeft het fonds haar eigen beleid over omgaan met gegevens opgesteld.

Voor de overgang naar het Nieuwe Pensioenstelsel heeft het fonds in 2022 43 zogenaamde Kritische Data Elementen (KDE's) vastgesteld. Dat zijn de informatieonderdelen van de pensioenadministratie die het belangrijkst zijn om straks de overgang goed te laten verlopen.

Met pensioenadministrateur APG praten we over de controle op de privacy. Er is hiervoor een speciale Europese regelgeving, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Als er door een menselijke fout persoonlijke gegevens van een deelnemer of een werkgever op de verkeerde plek terecht komen,

noemen we dat een datalek. APG heeft al in 2022 verbeteringen doorgevoerd op dit gebied. Maar het kan nog steeds beter. Onze SFH Risicobeheer monitort deze ontwikkelingen scherp.

Klimaatrisico's

Wij beleggen het pensioengeld van onze deelnemers voor een groot deel in bedrijven. Om ervoor te zorgen dat we met deze beleggingen het klimaat niet verder belasten, hebben we samen met onze vermogensbeheerder Achmea IM hier goed naar gekeken. We hebben beleid opgesteld over waar we wel en niet in willen beleggen. Zo sluiten we beleggingen uit in bedrijven die met steenkool en schalie-gas hun geld verdienen. Bedrijven die met tabak en controversiële wapens hun geld verdienen sluiten we ook uit. De bedrijven waar we wel in beleggen die slecht omgaan met het milieu, spreken we aan. Dat doen we niet alleen, maar samen met andere beleggers. Het risicobeheer controleert ook in de rapportages of de vermogensbeheerder zich houdt aan ons beleid. Zo kunnen we betere beleggingsbeslissingen voor onze deelnemers en pensioengerechtigden nemen.

Soft skills

Soft skills zijn de menselijke kanten van het bestuurswerk. Het is altijd goed om te kijken hoe de bestuurders nog beter met elkaar kunnen omgaan. Het fonds heeft gebruikgemaakt van een uitleg van de Pensioenfederatie over soft skills. Een onafhankelijke persoon heeft dit toegepast op het bestuur. Om dit in de praktijk te brengen werkt het fonds sinds 2021 in elke vergadering met een proces-observator. Die let tijdens de vergadering op dingen die goed en minder goed gaan. Aan het eind van de vergadering luisteren de bestuurders naar de opmerkingen van de proces-observator om daarvan te leren. In 2022 is het bestuur verder aan de slag gegaan met soft skills. Het niet-uitvoerend bestuur heeft gesproken met een ervaren toezichthouder om zo nieuwe inzichten te krijgen. Het hele bestuur volgde een studiedag, waarbij ze met een bekende trainer spraken over gewenst gedrag. Hierbij ging het over hoe we omgaan met elkaar. Ook is er aandacht gegeven aan vergaderen, hoe we tot besluiten komen en daarbij iedereen de ruimte geven. En hoe we het kunnen oplossen als er een conflict ontstaat.

Overige zaken

In 2022 hebben we ook de volgende dingen gedaan.

- De resultaten uit de uitgevoerde Eigen Risico Beoordeling (ERB) opgevolgd.
- Risico's in het beleggingsplan bekeken.
- Risico's van specifieke veranderingen bij de uitvoerders bekeken.

Aandachtspunten 2023

Het nieuwe pensioenstelsel

In 2023 zullen we verdere stappen zetten voor het overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel (NPS). We kijken naar het beleggingsbeleid dat bij ons past in het NPS. Ook kijken we naar hoe de nieuwe pensioenregeling er uit zal zien. Het fonds en sociale partners willen de bestaande pensioenen opnemen in de nieuwe pensioenregeling (invaren). De pensioenen voor de deelnemers en pensioengerechtigden moeten dan met de juiste bedragen in het nieuwe systeem terecht komen. Daarnaast kijken we naar hoe de pensioenuitvoeringsorganisaties en vermogensbeheerders hun systemen en hun manier van werken geschikt maken voor onze nieuwe pensioenregeling. Wij verwachten dat daar ook veel tijd voor nodig is.

Om besluiten van sociale partners en het fonds goed te laten verlopen, worden in 2023 weer kennissessies voor het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de sociale partners georganiseerd. De dingen die we tijdens die sessies leren, helpen ons bij het nemen van de juiste besluiten. We werken sinds 2022 met een programma-manager, die in opdracht van het bestuur het veranderproces begeleidt bij onze pensioenadministrateur APG. Deze programma-manager rapporteert aan het bestuur. Dat gaat via de

Stuurgroep, die vaak vergadert over de voortgang. In de stuurgroep zitten een aantal bestuurders van het fonds, zowel uitvoerend als niet-uitvoerend.

Inrichting risicomanagementfunctie

In 2023 zullen we de functie van de SFH Risicobeheer gaan veranderen. In 2022 voerde de uitvoerend bestuurder risicomanagement deze rol uit. In 2023 gaan we dit veranderen. Iemand buiten het bestuur wordt SFH Risicobeheer. Daardoor wordt deze rol meer onafhankelijk. De nieuwe uitvoerend bestuurder gaat ook de financiën erbij doen.

Klimaatrisico

Het fonds zal in 2023 verder gaan met het uitwerken van klimaatrisico. We willen daarbij meer actief met bedrijven in gesprek om te verbeteren. Dit willen we doen op een beperkt aantal onderwerpen.

Overige zaken

Ook in 2023 zullen we onze risico's bijhouden in de commissies en in het bestuur. Dat nemen we op in ons risicoregister. Verder gaan we de volgende dingen doen:

- De overgang naar de nieuwe pensioenregeling en daarvoor risicoanalyses maken.
- De aanpak van het klimaatrisico verder uitwerken.
- Het datakwaliteitsbeleid verder uitbreiden.
- Nieuwe cybersecurity-risico's in de gaten houden.

De doorlopende taken zijn:

- De Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) herzien.
- Het beleidsplan Integraal Risicomanagement (IRM) updaten.
- Het beleidsplan ICT updaten als dat nodig is.
- IRM en beheersmaatregelen in de gaten houden en aansturen.

Pensioenbeheer

Pensioenopbouw

Eerder in dit verslag kunt u lezen hoe het fonds er financieel voor staat. De hogere rente heeft het pensioen in 2022 goedkoper gemaakt: u kreeg in 2022 meer pensioen voor dezelfde premie. De opbouw van het ouderdomspensioen is verhoogd van 1,104 procent in 2021 naar 1,121 procent in 2022. Ook het partnerpensioen en het wezenpensioen zijn verhoogd. De gevolgen voor deelnemers zijn zichtbaar op mijn.pensioenschoonmaak.nl en in het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Daarin wordt het toekomstige pensioen berekend met het meest recente opbouwpercentage.

Het opgebouwde pensioen is het pensioen, waarvoor de premie is betaald en belegd. In 2022 hebben we weer gebruikgemaakt van de vrijstellingsregels, die in ook in 2021 van toepassing was. Dat betekent dat in 2022 een pensioenfonds de opgebouwde pensioenen niet hoeft te verlagen als op 31 december 2021 de dekkingsgraad 90 procent of meer was. Eind 2021 was de dekkingsgraad van ons fonds 100,7 procent. Dat is hoog genoeg om opgebouwde pensioenen niet te hoeven verlagen. Eind 2022 was de dekkingsgraad 109,8 procent.

Waardeoverdracht

Eind mei was de beleidsdekkingsgraad van het fonds ook boven 100 procent uitgekomen. Daarom kon het fonds vanaf juni 2022 verzoeken om waardeoverdracht in behandeling nemen. Dat betekent dat deelnemers hun opgebouwde pensioen van of naar een ander pensioenfonds kunnen overdragen. Vanaf 2018 was er een voorraad opgebouwd van 3.400 verzoeken voor een inkomende waardeoverdracht. Bovendien zijn ongeveer 1.500 verzoeken voor een uitgaande waardeoverdracht verwerkt. In het derde kwartaal is het fonds ook aangesloten op 'mijnwaardeoverdracht.nl'. Onze deelnemers maken nog niet zo veel gebruik van deze website. Via deze website kan een deelnemer een verzoek tot waardeoverdracht doen dat vervolgens automatisch wordt verwerkt.

Klein pensioen

Als op de pensioendatum blijkt, dat het opgebouwde pensioen minder is dan € 520,35 per jaar in 2022, dan kopen wij dat kleine pensioen af. In de periode voor de pensioendatum mogen we van de wet het opgebouwde pensioen niet afkopen. Dan zorgen we ervoor dat het kleine pensioen wordt toegevoegd aan het pensioen van de deelnemer, die geen pensioen meer bij ons opbouwt, dat bij de nieuwe pensioenuitvoerder wordt opgebouwd. In 2022 hebben we alle kleine pensioenen van vòòr 2018 voor automatische waardeoverdracht aangeboden. In 2021 hebben we iedereen daarover geïnformeerd. We hebben in 2022 in totaal 210 miljoen euro overgemaakt aan de nieuwe pensioenuitvoerders van ongeveer 100.000 gewezen deelnemers. Het aantal gewezen deelnemer is daarom in gedaald naar 277.519. Ook hebben we van andere fondsen geld ontvangen dat we kunnen toevoegen aan het pensioen van onze actieve deelnemers.

Bijzonder incasso

Wanneer de werkgevers na een 2e herinnering facturen voor premies niet betalen, voert het pensioenfonds de inning van de premie (incasso) niet zelf uit, maar draagt de facturen over aan een incassobureau. Sinds 2022 besteden we dit uit aan Flanderijn. Met deze nieuwe incassopartner realiseren we goede incassoresultaten. Ook hebben we er in 2022 voor gezorgd dat de processen in onze organisatie en de manier waarop we omgaan met werkgevers verbeterd zijn.

Overname van pensioenpremie door het UWV

Als een bedrijf failliet gaat, is de kans groot dat er al een tijdje geen pensioenpremie is betaald. Nu moet de werknemer dit zelf binnen 26 weken na het faillissement bij het UWV melden. Anders betaalt het UWV

geen achterstallige premie aan het pensioenfonds. BPF Schoonmaak vindt de aanvraagformulieren die een werknemer in zo'n geval moet invullen onnodig en te ingewikkeld. Het blijkt ook dat niet iedere werknemer, die er recht op heeft, ze invult. Wij vinden het beter als we de pensioenpremie direct bij het UWV kunnen opvragen, op het moment dat het UWV zijn eigen gegevens met die van ons vergelijkt. Het Ministerie van SZW is in 2022 niet met een structurele oplossing gekomen. Het fonds gaat daarom in 2023 de premies namens de werknemers rechtstreeks bij het UWV vorderen.

Wat gaan we de volgende jaren doen?

Cao-partijen willen dat BPF Schoonmaak in 2025 een solidaire premiereregeling gaat uitvoeren, volgens de Wet Toekomst Pensioenen (WTP). In 2022 hebben we daarover met elkaar gesproken. Begin 2023 stellen cao-partijen een zogenoemd concept-transitieplan op. In het transitieplan beschrijven de cao-partijen de nieuwe pensioenregeling, die het fonds moet gaan uitvoeren. Het fonds bekijkt daarna of ze daaraan kunnen voldoen. Het fonds bevestigt dan de opdracht.

Het fonds heeft in 2022 een programma gestart om de nodige wijzigingen in de administratie te plannen en uit te voeren. Het is een hele grote verandering, waar alle systemen, processen en medewerkers van het fonds mee te maken hebben. Het fonds heeft in 2022 een programma-manager aangesteld. Die zorgt dat alles wordt gedaan om de nieuwe pensioenregeling op tijd te kunnen invoeren. En om de oude regeling te kunnen stoppen. Er zijn drie belangrijke mijlpalen in het programma: de opdrachtbevestiging van het transitieplan, het zogenoemde implementatieplan (het plan voor de invoering van de pensioenregeling) en het communicatieplan. Het implementatieplan wordt beoordeeld door DNB en het communicatieplan door de AFM. Als zij akkoord gaan, dan kunnen we verder.

Ook moeten we de bestaande pensioenen opnemen in de nieuwe pensioenregeling (invaren). Daarvoor moeten de bestaande digitale gegevens (data) van de huidige regeling goed genoeg zijn. Juiste data zijn nodig om voor alle deelnemers en pensioengerechtigden de juiste vergelijking te kunnen maken tussen de oude regeling en de nieuwe regeling. In 2023 zal het fonds veel moeten doen om zekerheid over de kwaliteit van die data te verkrijgen. Dit alles is nodig om een goede start in de nieuwe regeling mogelijk te maken.

Kosten

Kosten van vermogensbeheer in 2022

We kopen en verkopen beleggingen. Dat kost geld. Maar ook het advies hierover kost geld. Dat noemen we het beheren van vermogen. U leest in deze paragraaf alle kosten van beleggen. Hierbij houden we ons aan de 'aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie. De kosten zijn als wij ze weten, de werkelijke kosten. Soms weten we ze niet, of niet precies genoeg. Dan werken we met schattingen. Dit laatste geldt vooral wanneer we beleggen via beleggingsfondsen.

Van het rendement dat u ziet in Tabel 7 'Beleggingsresultaten van het fonds over 2022' (-23,2 procent), zijn niet alle kosten voor het vermogensbeheer verrekend. Dit komt doordat een deel van de kosten van beleggen pas achteraf in rekening wordt gebracht. Daarom gebruiken we 2 woorden voor rendement:

- het bruto rendement, dat is het rendement zonder aftrek van alle kosten. Dat is in 2022 ongeveer -23,0 procent.
- het netto rendement, daar zijn alle kosten vanaf getrokken. Dit rendement is in 2022 naar schatting -23,2 procent.

Het verschil tussen het bruto en het netto rendement is 0,17 procent. Dit zijn de kosten van het vermogensbeheer, zoals ze in Tabel 8 staan. In deze tabel ziet u ook de transactiekosten in relatie tot het gemiddeld belegd vermogen. Dat zijn de kosten om die beleggingen te kopen of te verkopen.

Tabel 8 Kosten vermogensbeheer 2022

Bedragen in euro's

	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Totaal excl. transactie- kosten	Transactie- kosten	Totaal 2022	Totaal 2021
Vastgoed	3.025.164	-	3.025.164	1.673.168	4.698.332	2.396.226
Aandelen	606.041	-	606.041	1.473.546	2.079.587	945.370
Alternatieve beleggingen	77.154	-24.840	52.314	163	52.477	107.310
Vastrentende waarden	2.632.934	-	2.632.934	2.808.725	5.441.659	6.295.142
Overige beleggingen	-	-	-	-	-	40
Overlay beleggingen	738.390	-	738.390	170.848	909.238	954.671
Kosten fonds	1.200.967	-	1.200.967	-	1.200.967	1.125.433
Fiduciair beheer	1.491.375	-	1.491.375	-	1.491.375	1.078.075
Bewaarloon	350.099	-	350.099	-	350.099	-
Advieskosten	3.025	-	3.025	-	3.025	256.468
Totaal	10.125.149	-24.840	10.100.309	6.126.450	16.226.759	13.158.735

	2022	2021
Gemiddeld belegd vermogen	6.034.311.020	6.761.216.382
Totale kosten vermogensbeheer als % gemiddeld belegd vermogen	0,27%	0,20%
Waarvan kosten vermogensbeheer	0,17%	0,16%
Waarvan transactiekosten	0,10%	0,04%

De kosten voor vermogensbeheer bestaan uit 3 verschillende kosten:

1. Beheerkosten

Vermogensbeheerders beleggen ons vermogen. Dit kost geld. We noemen dit 'beheerkosten'. In het hoofdstuk 'Jaarrekening' ziet u welke kosten wij rechtstreeks betalen. In Tabel 8, hierboven, ziet ook de beheerkosten die in de beleggingsfondsen zijn gemaakt.

Verskillende dingen bepalen de hoogte van de beheerkosten. Onze beheerkosten zijn niet hoog. Dit komt doordat we vooral beleggingen willen die goed verhandelbaar zijn en niet complex zijn. We beleggen ook in beleggingscategorieën met wat hogere kosten voor de beheerder. Omdat dit voor onze portefeuille goed is. Hieronder leest u de belangrijkste factoren die de hoogte bepalen van de kosten van het vermogensbeheer.

- *Complexe beleggingen zijn duurder*

Het soort belegging is erg belangrijk voor de kosten. Is een product minder goed verhandelbaar? Dan kost dat meer geld. Want het is voor de beheerder moeilijker om dit te beleggen. Dat geldt ook voor de beheerder die belegt in beleggingen die heel complex zijn. De kosten voor beleggingen in vastgoed zijn daardoor bijvoorbeeld hoger dan de kosten voor aandelen.

- *Actief beleggen is duurder*

Een 2e reden waarom we meer zouden willen betalen aan een vermogensbeheerder, is als we hem vragen om juist andere dingen te doen dan de markt. Dit noemen we actief beleggen. De vermogensbeheerder probeert dan door middel van kennis en kunde de juiste aandelen, obligaties of woningen te kopen. De praktijk leert dat het heel moeilijk is om de extra kosten daarvoor terug te verdienen. Al enkele jaren beleggen wij daarom op een simpele manier. Dat noemen we passief beleggen.

- *Passief beleggen is goedkoper*

Ons doel is dat we ieder jaar het rendement van de benchmark halen. Dit noemen we passief beleggen. Passief beleggen is goedkoper dan actief beleggen. Wij beleggen veel passief. Daarom hoeven wij ook weinig aanpassingen in onze portefeuille te doen. Dat scheelt weer transactiekosten. Zo houden we meer van de premie en de beleggingsrendementen over voor een goed pensioen voor onze deelnemers.

- *Wij houden rekening met maatschappelijk verantwoord beleggen*

We zien dat het moeilijk wordt om de kosten van vermogensbeheer verder te laten dalen. Dat komt omdat wij vinden dat we in onze beleggingen meer rekening moeten houden met maatschappelijk verantwoord beleggen. Dat zal meer geld kosten, omdat we de vermogensbeheerders vragen om hiervoor extra kennis en kunde op te bouwen. Ook moeten we geld uitgeven om met bedrijven in gesprek te gaan. Wij vinden deze kostenontwikkeling verantwoord. De verwachte extra kosten in 2022 zijn ongeveer 0,4 miljoen euro.

- *Één vermogensbeheerder is goedkoper*

Hoe meer een vermogensbeheerder voor ons kan beleggen, hoe lager de kosten zijn die hij in rekening brengt. Daarom willen we het vermogen niet te veel spreiden over verschillende vermogensbeheerders. We maken daarbij ook gebruik van onze fiduciair vermogensbeheerder Achmea Investment Management. Achmea IM doet dit fiduciaire beheer niet alleen voor ons, maar ook voor andere pensioenfondsen. Als die pensioenfondsen dezelfde beleggingen als wij hebben, kan Achmea IM de kosten verlagen.

Naast bovengenoemde factoren zijn er nog meer factoren die de kosten kunnen beïnvloeden.

2. Mandaat

Vaak is beleggen in een beleggingsfonds voordeliger. Als het pensioenfonds groot genoeg is, kan die een eigen beleggingsportefeuille opbouwen. We zoeken er dan een vermogensbeheerder bij, die de portefeuille volgens onze eigen richtlijnen wil beheren. Dit maatwerk heet een mandaat. Voor de grote vermogens van BPF Schoonmaak leidt een mandaat tot lagere kosten dan bij een vergelijkbaar beleggingsfonds.

3. Performance gerelateerde beheerkosten

Dit betekent dat wij een vermogensbeheerder betalen wanneer ze een goed resultaat halen. Bijvoorbeeld als het resultaat beter is dan we verwacht hadden. Of dat ze het beter doen dan de markt. Dat doen we nog voor sommige van onze alternatieve beleggingen. Wij willen partijen niet extra betalen, omdat ze het beter doen dan de markt. We denken dat dat op lange termijn niet zorgt voor een beter resultaat.

4. Transactiekosten

Dit zijn kosten die we maken voor aanpassingen in onze portefeuille. Hiervoor moeten we transacties doen en dat kost geld. Een voorbeeld is de aankoop of verkoop van aandelen. Bij aandelen en vastgoed zijn de transactiekosten de daadwerkelijke kosten. Voor de andere beleggingen zijn de kosten niet altijd heel duidelijk. Vaak zijn deze kosten onderdeel van de prijs. Daarom maken we gebruik van schattingen. Zodat we toch een indruk van deze kosten krijgen. Daarnaast is het bij de andere beleggingen in fondsen niet exact te bepalen welke transactiekosten voor ons zijn gemaakt. Daarom maken we een schatting van de omzet in de andere beleggingen. We bepalen op basis van gemiddelde transactiekosten in de markt wat onze transactiekosten ongeveer zullen zijn.

Verklaring van de ontwikkeling van de kosten 2022

De totale kosten over 2022 zijn 16,2 miljoen euro (13,2 miljoen euro in 2021). Dat is ongeveer 0,27 procent van wat we gemiddeld in 2022 hebben belegd (0,20 procent in 2022). De vermogensbeheerkosten bedroegen 0,17 procent (0,16 procent in 2021) en de transactiekosten bedroegen 0,10 procent (0,04 procent in 2021).

De totale kosten in euro's zijn in 2022 hoger dan in 2021

Dit komt voornamelijk door hogere transactiekosten. De vermogensbeheerkosten zijn juist lager in 2022.

In 2022 zijn vooral de transactiekosten in euro's hoger dan in 2021

De transactiekosten zijn in 2022 hoger omdat;

- we de beleggingsportefeuille verder hebben verduurzaamd (zoals bij aandelen en obligaties in opkomende landen),
- afscheid hebben genomen van sommige beleggingen (high yield obligaties) en
- juist met nieuwe beleggingen (Green bonds en extra hypotheek) zijn begonnen.

Hiervoor waren verschillende transitie's nodig. Bij dit soort transitie's komen veel transacties kijken met bijbehorende kosten.

In 2022 zijn de vermogensbeheerkosten in euro's lager dan in 2021

De vermogensbeheerkosten in euro's zijn in 2022 ruim 800 duizend euro lager dan in 2021. Dit komt voornamelijk door een daling van de vermogensbeheerkosten van vastrentende waarden. Deze kosten zijn lager omdat het gemiddeld belegd vermogen lager was in 2022 dan in 2021. De kosten die het fonds maakt voor deze beleggingscategorie zijn een percentage van dit gemiddeld belegd vermogen.

De kosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn in 2022 hoger dan in 2021.

Ondanks dat de vermogensbeheerkosten in euro's in 2022 lager zijn dan in 2021, zijn de kosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen hoger in 2022. Dit komt omdat het gemiddeld belegd vermogen is gedaald in 2022 terwijl een deel van de kosten vaste kosten zijn.

Ook de transactiekosten zijn als percentage van het gemiddeld belegd vermogen hoger in 2022 dan in 2021.

Dit komt doordat er verschillende transitie's zijn uitgevoerd waardoor er meer transactiekosten zijn gemaakt.

De totale kosten passen bij onze beleggingsportefeuille

We beleggen vooral in goed verhandelbare beleggingscategorieën. Daarbij willen wij daar waar mogelijk

onze portefeuille simpel inrichten. Maar wel met oog voor duurzaamheid en een goede verhouding tussen rendement en risico.

Verschil met kosten in de staat baten en lasten

Hierboven legden we de kosten van het vermogensbeheer uit. Deze kosten zijn zo opgeschreven zoals de Pensioenfederatie heeft aanbevolen. Hierin nemen we de directe kosten, de indirecte kosten en de transactiekosten mee. De kosten zoals opgenomen in de bovenstaande tabel 8 'Kosten vermogensbeheer 2022' komen niet overeen met de staat baten en lasten op pagina 101. Op de staat van baten en lasten komen alleen de direct betaalde kosten terug. In 2022 was dit een bedrag van 6,0 miljoen euro. Plus de indirecte vermogensbeheerkosten van 4,1 miljoen euro en de transactiekosten van 6,1 miljoen euro, is dit tezamen de totale vermogensbeheerkosten van 16,2 miljoen euro zoals opgenomen in tabel 8.

Kosten van pensioenbeheer en de communicatie

Wij willen dat iedereen onze informatie begrijpt. En bij ons terecht kan voor vragen. Ook willen wij de administratie zo goed mogelijk uitvoeren. En dat pensioen betaalbaar blijft. Daarom wordt het vermogensbeheer gedaan door organisaties buiten het fonds. Maar ook het pensioenbeheer en de communicatie. Hierdoor is er een goede en betaalbare dienstverlening voor deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. Dat kost ons minder. Daardoor blijft er ook meer geld over voor het pensioen van de deelnemers.

APG zorgt voor het pensioenbeheer en de communicatie van BPF Schoonmaak

De kosten voor pensioenbeheer en communicatie noemen we de administratiekosten. De kosten voor bestuursondersteuning horen hier ook bij.

Prijs per deelnemer 81,50 euro exclusief btw

We hebben met APG afgesproken dat we per deelnemer 81,50 euro exclusief btw betalen. Inclusief btw is dat 98,62 euro. Dit noemen we de prijs per deelnemer. Het jaar daarvoor, in 2021, was dit 83 euro exclusief btw en 100 euro inclusief btw.

In totaal is er voor 14,9 miljoen euro aan administratiekosten betaald

Administratiekosten zijn de kosten voor pensioenbeheer, communicatie en bestuursondersteuning. De 'deelnemers' (zie pagina 5) zijn in dit geval: alle actieve deelnemers, plus alle pensioengerechtigden. Deelnemers met een met een arbeidsongeschiktheidspensioen zijn ook actieve deelnemers. Eind 2022 zijn dat er 149.661.

Fondskosten

Naast deze kosten heeft het pensioenfonds ook fondskosten. Fondskosten zijn de kosten die het fonds niet aan APG of Achmea IM betaald. Bijvoorbeeld de vergoedingen en vergaderkosten van het bestuur, advieskosten en bijdragen aan De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Deze kosten waren in 2022 1,8 miljoen euro. In 2021 was dat 1,9 miljoen euro.

Tabel 9 Uitvoeringskosten

	2022	2021
Pensioenbeheer	14.329	14.571
- bestuursondersteuning	291	175
Fondskosten	910	951
Subtotaal	15.530	15.697
Kosten vermogensbeheer	10.100	10.922
- transactiekosten	6.127	2.237
Totale kosten	31.757	28.856
- totale kosten exclusief transactiekosten	25.630	26.619
Kosten per deelnemer (in euro's)	104	105
Kosten in percentage van de premie	6	6

De totale kosten van pensioenbeheer, communicatie, het fonds en bestuursondersteuning zijn in 2022 16,7 miljoen euro (2021: 16,8). Door de helft van de fondskosten en kosten bestuursondersteuning van het rendement te betalen, zijn de totale kosten voor pensioenbeheer, communicatie, het fonds en bestuursondersteuning 15,5 miljoen euro (in 2021 was dat 15,7 miljoen euro). De kosten per deelnemer zijn dan in 2022 104 euro (in 2021 was dat 105 euro). De kosten zijn ongeveer 6 procent. In 2021 was dat ook 6 procent) van de premie.

De totale kosten per deelnemers zijn dus wel gedaald. Voor een goede en betaalbare dienstverlening vergelijkt het fonds de kosten met andere pensioenfondsen. Die andere pensioenfondsen hebben kenmerken (aantal deelnemers en aard van de sector) die ook enigszins overeenkomen met BPF Schoonmaak. Het fonds heeft ten opzichte van die vergelijkbare fondsen een hogere prijs per deelnemer. Daarom streeft het fonds naar een verdere verlaging van de kosten. En maakt daarover ook afspraken met de APG. De invoering van de nieuwe pensioenregeling heeft aan de andere kant in 2022 reeds een verhogend effect op de kosten.

De totale pensioenpremie van werknemers en werkgevers komt bij ons via de werkgevers. Werkgevers houden het deel dat werknemers moeten betalen in op hun salaris. De werkgever die de gegevens van werknemers niet goed aanlevert of de premies te laat betaalt moet ook incassokosten, administratiekosten of rente betalen. De werkgever moet dan betalen voor het extra werk dat nodig is om de premie te innen.

Veranderingen in de regels

BPF Schoonmaak heeft regels die gelden voor het pensioen. Deze regels staan in statuten en reglementen.

Veranderingen in de regels

Pensioenregelingen

Het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen bij BPF Schoonmaak was per 1 januari 2022 1,121 procent. Sinds 1 januari 2023 zijn de opbouwpercentages voor het ouderdomspensioen, partnerpensioenen het wezenpensioen gewijzigd. Het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen is sinds 1 januari 2023 verhoogd van 1,121 procent naar 1,388 procent. Het opbouwpercentage van het nabestaandenpensioen is sinds 1 januari 2023 70 procent van 1,388 procent.

Het fonds werkt weer mee met waardeoverdracht

Sinds 31 mei 2022 is de beleidsdekkingsraad boven de 100 procent gestegen. Daarom werkt het fonds sinds juni weer mee aan waardeoverdrachten. Bij waardeoverdracht wordt het pensioen van BPF Schoonmaak meegenomen naar de nieuwe baan. Al het opgebouwde pensioen is dan in één potje, bij 1 fonds. Gewezen deelnemers die in het verleden waardeoverdracht hebben aangevraagd, ontvangen een bericht van het fonds.

Gedragslijn Goed omgaan met klachten

In de zomer van 2022 publiceerde de Pensioenfederatie de Gedragslijn 'Goed omgaan met klachten'. In de Gedragslijn staat hoe pensioenfondsen moeten omgaan met klachten. BPF Schoonmaak vindt klachten ook belangrijk. Daarom registreert het fonds vanaf 1 januari 2023 *iedere* uiting van ongenoegen als een klacht. Dit staat ook in de Gedragslijn. Op 1 januari 2024 moet het fonds aan de Gedragslijn voldoen. In de Gedragslijn staan 35 gedrags- en 30 volwassenheidsbepalingen. De eisen die de wet gaat stellen en de aanbevelingen van de Ombudsman Pensioenen en de AFM staan ook in de Gedragslijn. In het najaar van 2022 is een zogenoemde 'o-meting' gedaan door Stichting Gouden Oor. Deze 'o-meting' brengt in kaart hoe het fonds op dit moment met klachten omgaat. Het fonds scoorde een voldoende en zal aan de hand van de Gedragslijn ervoor zorgen dat de score nog beter wordt.

Bijzondere gebeurtenissen

In 2022 zijn er geen bijzondere dingen gebeurd die wij volgens de Pensioenwet moeten noemen.

- De toezichthouders DNB en AFM hebben geen dwangsommen en boetes opgelegd.
- DNB heeft geen toezichthouder aangewezen (zoals bedoeld in artikel 171 Pensioenwet).
- DNB en AFM hebben geen bewindvoerder aangesteld (zoals bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet).
- Er heeft zich geen situatie voorgedaan waarin wij toestemming moesten vragen aan DNB en AFM (zoals bedoeld in artikel 172 van de Pensioenwet).
- De compliance officer heeft geen verkeerde situaties aangetroffen.

Goed pensioenfondsbestuur

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen vertelt ons hoe we ons moeten gedragen als pensioenfondsbestuur. De Code Pensioenfondsen bevat 65 normen. We mogen van deze code afwijken. Dit betekent dat we het anders mogen doen. We moeten dan wel goed kunnen uitleggen waarom. Pensioenfondsen hebben afgesproken in het jaarverslag over de volgende normen verantwoording af te leggen. Het fonds voldoet aan deze normen.

Norm 5 Verantwoording

Het bestuur legt in het jaarverslag verantwoording af over

- het beleid dat het in 2022 heeft gevoerd;
- de resultaten en keuzes voor de toekomst; en
- de afweging van belangen van actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere belanghebbenden.

Norm 31 Samenstelling van fondsorganen en evaluatie

Het fonds heeft een geschiktheidsplan. Daarin staat wat een geschikte bestuurder en een geschikt bestuur is. Het bestuur evalueert dat. Er wordt besproken wat er goed gaat. En wat er anders kan of beter kan. Ieder jaar worden evaluatiegesprekken met de individuele bestuursleden gevoerd. Ook het bestuur en commissies evalueren ieder jaar hun werk. Eén keer in de 3 jaar bespreekt het bestuur onder leiding van een onafhankelijk deskundige hoe het gaat binnen het bestuur. Dit heeft in oktober 2021 plaats gevonden. Bij deze bespreking is ook het omgekeerd gemengd bestuursmodel geëvalueerd. In 2022 zijn de wijzigingen uit de evaluatie opgenomen in het huishoudelijk reglement.

Norm 33 Diversiteit

In Nederland wonen mensen uit de hele wereld. Overal komt u mensen tegen met een andere achtergrond. In uw supermarkt. Op straat. Op de school van uw kinderen. En ook op uw werk. Het fonds wil dat ook in het bestuur laten zien. Het bestuur kijkt niet alleen of iemand man of vrouw is. Of hoe oud iemand is. Maar ook waar iemand is geboren of waar de ouders zijn geboren. Het bestuur wil een divers bestuur zijn. Dat is in 2022 gelukt.

Iedereen verdient een plek in het bestuur en het verantwoordingsorgaan

Er moeten bestuurders jonger zijn dan 40 jaar. En er moeten ongeveer evenveel mannen als vrouwen zijn. Eind 2022 waren er 4 vrouwelijke bestuursleden en 6 mannelijke bestuursleden. Sinds 1 januari 2023 zijn er 2 bestuurders jonger dan 40 jaar. Het bestuur heeft ook plek voor een trainee. Dat is een (jonge) vrouw of man, die kennis en ervaring opdoet met het besturen van een pensioenfonds. In het verantwoordingsorgaan moet minimaal 1 lid jonger zijn dan 40 jaar. Dat staat in norm 33 van de Code en in de diversiteitsvoorwaarden van het fonds. Wij hebben in 2022 een lid van het verantwoordingsorgaan kunnen benoemen, dat jonger is dan 40 jaar.

Hoe zorgt BPF Schoonmaak voor meer diversiteit?

De schoonmaaksector heeft een bijzonder karakter. Er werken veel mensen met een migratieachtergrond. Daarom heeft het bestuur van BPF Schoonmaak een extra diversiteitsnorm gemaakt. De extra norm is dat er minimaal 1 bestuurder is met een migratieachtergrond. Een migratieachtergrond is volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek een persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Ook in het verantwoordingsorgaan geldt deze extra norm. In het bestuur zijn er 4 bestuurders met een migratieachtergrond. Het verantwoordingsorgaan heeft ook twee leden met een migratieachtergrond.

Zoeken wij nieuwe bestuurders of leden van het verantwoordingsorgaan? Dan vinden wij het belangrijk dat de nieuwe bestuurder of lid van het verantwoordingsorgaan bijdraagt aan de diversiteit.

Norm 47 Intern toezicht

Het niet uitvoerend bestuur maakt een plan voor intern toezicht. De normen in dat plan zijn mede gebaseerd op de Code Pensioenfondsen.

Norm 58 Missie, Visie en Strategie

De missie, visie en strategie van fonds staat op de website en in het hoofdstuk Organisatie van dit jaarverslag.

Norm 62 Verantwoord beleggen

Het fonds heeft een beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en informeert de belanghebbenden daarover op de website en in het hoofdstuk Beleggen van dit jaarverslag.

Norm 64 Naleving interne gedragscode

Bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan ondertekenen bij hun benoeming de interne gedragscode van het fonds. De gedragscode is gebaseerd op het model dat de Pensioenfederatie heeft opgesteld. Ieder bestuurslid rapporteert over zijn of haar persoonlijke naleving van deze gedragscode in het afgelopen jaar aan de Compliance Officer. Daarna stelt de Compliance Officer een rapport op voor het hele bestuur. Voor het kalenderjaar 2022 is in dat rapport opgenomen dat de gedragscode is nageleefd.

Norm 65 Klachten- en geschillenprocedure

Volgens de Code Pensioenfondsen moet het bestuur zorgen voor een goede klachten- en geschillenprocedure die makkelijk te lezen en bereikbaar is.

De verschillende stappen om een klacht te behandelen bij BPF Schoonmaak

Bij BPF Schoonmaak is er geen verschil tussen klachten en geschillen (een geschil is een ander woord voor serieuze meningsverschillen). Als een deelnemer, pensioengerechtigde of partner ontevreden is over de service van het fonds, of het niet eens is met een besluit van het fondsbestuur, dan kan hij of zij daarover een klacht indienen bij het bestuur. Op de website staat op welke manieren iemand een klacht kan indienen en staat ook de procedure.

Het fonds volgt het pensioenreglement streng. Als het fonds vindt dat dit niet tot een eerlijk resultaat leidt, kan het fonds afwijken van het pensioenreglement. Als degene die klaagt het niet eens is met de beslissing van het bestuur op de klacht, dan kan hij naar de Ombudsman Pensioenen gaan.

Aantal klachten 2022

In 2022 zijn er 55 klachten ingediend bij BPF Schoonmaak (in 2021 waren dat er 51). Het hogere aantal klachten in 2022 komt door de langere tijd die nodig was voor het beantwoorden van de vragen. Wij hebben meer medewerkers ingezet om de vragen sneller te kunnen beantwoorden. We hebben na beantwoording van de klacht deelnemers gebeld. Het is de deelnemers duidelijk hoe onze klachtenprocedure werkt. In de ogen van de deelnemer is een klacht een snelle manier om antwoord te krijgen. De meeste klagers zijn het niet eens met de inhoud van een beslissing van het fonds.

De meeste klachten (20 stuks, dat is 38 procent) gingen over het wel of niet recht hebben op pensioen of over de hoogte van het pensioen. Er waren 14 klachten (26 procent) die te maken hadden met informatieverzoeken. Er waren 6 klachten (11 procent) die gingen over waardeoverdracht.

	Ingediend in 2022	Afgehandeld in 2022	Nog in behandeling op 31 december
Aantal klachten	55	52	3

Klachten bij de Ombudsman Pensioenen

De Ombudsman Pensioenen ontving 1 klacht in 2022., die ging over BPF Schoonmaak. Dat waren er in 2021 2. Hieronder leest u in het kort waar de klacht bij de Ombudsman Pensioenen over gaat.

De klacht bij de Ombudsman Pensioenen was ingediend door iemand die arbeidsongeschikt was geraakt en pas achteraf aangaf dat hij de pensioenopbouw in die tijd had willen voortzetten. Daarmee wilde deze persoon uiteindelijk in aanmerking komen voor premievrije pensioenopbouw. De Ombudsman Pensioenen heeft gevraagd waarom het fonds het verzoek van deze persoon heeft afgewezen. BPF Schoonmaak heeft uitgelegd dat het voor het collectief van gezamenlijke deelnemers nadelig zou zijn, als iemand al ingetreden risico's achteraf nog zou mogen verzekeren. En dat wij daarom het verzoek hebben afgewezen. We zijn nog in gesprek hierover met de Ombudsman.

Code Verantwoordelijk Marktgedrag

BPF Schoonmaak heeft aan de partijen met wie we samenwerken gevraagd of ze de volgende dingen belangrijk vinden: mens, natuur en klimaat, respect voor burgerlijke rechten en vrijheden, diversiteit en verantwoord ondernemersgedrag. Wij vinden het bijvoorbeeld belangrijk dat deze bedrijven goed omgaan met hun werknemers.

Alle bedrijven hebben de vragenlijst ingevuld. Zij vinden deze onderwerpen ook belangrijk. Samen met hen willen we zorgen dat er netjes wordt omgegaan met iedereen die voor ons werkt. Daarom hebben we onze partners gevraagd om de Code Verantwoordelijk Marktgedrag te tekenen.

Van onze contractpartners hebben APG, Achmea Investment Management, Northern Trust en Mazars de Code al getekend. Andere partijen hebben aangegeven de code verantwoordelijk marktgedrag te zullen tekenen.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

Deze Gedragslijn is opgesteld door de Pensioenfederatie. De Gedragslijn beschrijft hoe pensioenfondsen de regels van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) naleven. De Gedragslijn schrijft voor hoe een pensioenfonds om hoort te gaan met persoonsgegevens. BPF Schoonmaak heeft privacybeleid opgesteld. In het privacybeleid staat hoe we de persoonsgegevens verwerken en er veilig mee om gaan. Daarmee volgen we de Gedragslijn.

Het fonds leeft de Gedragslijn na, behalve bij 1 onderdeel. In ons privacybeleid staat dat we persoonsgegevens bewaren tot het einde van de deelname, dus tot het moment dat een deelnemer kiest voor waardeoverdracht of overlijdt. De bewaartermijn is ten minste 7 jaar en ten hoogste 55 jaar. De Gedragslijn bepaalt dat de persoonsgegevens na het einde van de bewaartermijn worden vernietigd of geanonimiseerd. Bij anonimiseren zijn de persoonlijke gegevens verwijderd. Op dit moment gaan wij na afloop van de bewaartermijn nog niet over tot vernietiging of anoniem maken. Wel bewaart BPF Schoonmaak persoonsgegevens na afloop van de bewaartermijn op een manier zodat slechts een beperkte groep van medewerkers toegang hebben.

Vergoedingen

Wij vinden het belangrijk om open en eerlijk te zijn. Daarom ziet u hier de vergoeding die de bestuursleden per jaar krijgen.

Naam	VTE **	Functie	Vergoeding 2020	Vergoeding 2021	Vergoeding 2022
Renate Bos	0,2	NUB	€ 30.000	€ 30.390	€ 31.211
Daan Muusers	0,2	NUB	€ 30.000	€ 30.390	€ 31.211
Semih Eski	0,2	NUB	€ 30.000	€ 30.390	€ 31.211
Evelyne Simons	0,2	NUB	€ 30.000	€ 30.390	€ 31.211
Jan Kerstens *	0,2	NUB	n.v.t.	n.v.t.	€ 15.605
Cathrin van der Werf (voorzitter)	0,2 / 0,3	NUB	€ 30.000	€ 30.390	€ 39.014
Gerrie Westenbrink *	0,2	NUB	€ 23.836	€ 30.390	€ 31.211
Anita Jharap (tevens SFH)	0,4 / 0,5	UB	€ 71.500	€ 79.014	€ 94.672
Tarik Uçar	0,6 / 0,7	UB	€ 117.000	€ 118.521	€ 135.246
Walther Schapendonk	0,6 / 0,7	UB	€ 135.506	€ 137.226	€ 154.955

* De vergoedingen zijn ontvangen over het hele jaar. Door een benoeming tijdens het kalenderjaar kan de vergoeding lager zijn dan de vergoeding van andere niet uitvoerend bestuurders (NUB).

** De Voltijd equivalent score (VTE-score) is een wettelijke norm. Het is de tijd die de bestuurder van een pensioenfonds volgens de benoeming besteedt aan zijn functie. 0,2 VTE betekent dat de bestuurder gemiddeld 1 dag per week werkt voor het fonds. In verband met het gestegen aantal benodigde uren zijn op 1 mei 2022 de VTE van de uitvoerend bestuurders verhoogd met 0,1 en per 1-7-2022 voor de voorzitter met 0,1.

De leden van het verantwoordingsorgaan krijgen een vergoeding per vergadering of bijeenkomst. De totale vergoeding is 623 euro. Voor de voorbereiding van de vergadering is de vergoeding 207,67 euro. En voor de tijdsbesteding per vergadering is de vergoeding 415,33 euro. Kan een lid niet bij de vergadering aanwezig zijn? Dan krijgt hij of zij dus 207,67 euro.

Op 1 januari 2022 zijn de vergoedingen van bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan met 2,7procent verhoogd. Dit is gelijk aan de inflatie over 2021.

Het pensioenfonds heeft een beheerst beloningsbeleid

De bestuursleden krijgen een vergoeding. Dit krijgen zij op basis van het aantal dagen dat ze per week voor BPF Schoonmaak werken (VTE). De standaardvergoeding voor een bestuurder die 1 dag per week voor het fonds werkt, is voor een heel jaar € 31.211 in 2022. Uitvoerend bestuurders (UB) zijn aangesteld vanwege hun specifieke deskundigheid op een bepaald gebied. Het bestuur wijkt per persoon van het beloningsbeleid af. Dat is nodig als bij de functie de marktconforme beloning afwijkt van het beloningsbeleid. Het fonds betaalt vanaf 1 juli 2021 geen btw meer aan de bestuurders. De btw in 2021 staat niet in de bovengenoemde tabel. In het beloningsbeleid van het fonds staat geen prestatiebeloning of variabele beloning. Daarmee halen we de prikkel weg tot het nemen van duurzaamheidsrisico's.

Intern toezicht

Inleiding

De niet-uitvoerend bestuurders (NUB) voeren het intern toezicht uit. Zij zien toe op vele zaken. Zoals op het beleid van het bestuur, op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds, op adequate risicobeheersing en op evenwichtige afweging van de belangen. Daarvoor hebben zij het toezichtplan 2022 opgesteld.

In 2022 heeft het intern toezicht 5 hoofdprocessen en 5 focusthema's nader onderzocht. Het intern toezicht heeft vooraf in het toezichtjaarplan 2022 een keuze gemaakt. Daarvoor heeft ze gekeken naar het grootste belang of het grootste risico..

De in 2022 onderzochte hoofdprocessen zijn:

1. Opvolging aanbevelingen
2. Strategie
3. Risicobeheersing
4. IT en datamanagement (incl. AVG)
5. Communicatie.

De focusthema's zijn de processen, die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van het fonds in 2022:

1. Traject voorbereiding naar een nieuw pensioencontract
2. IT Beleid en IT risicobeheersing bij uitbestedingen
3. Gewenst gedrag in het bestuurlijk functioneren
4. Implementatie nieuwe wet-en regelgeving
5. Datakwaliteit; van beleid tot uitvoering

Ook heeft het intern toezicht in 2022 de eerste 4 deelbesluiten getoetst die het bestuur in het kader van de voorbereiding naar de Wet toekomst pensioenen heeft genomen. Daarbij zijn 9 aanbevelingen gedaan, die door het bestuur zijn of nog worden opgevolgd.

Voor elk toezichtonderwerp is een normenkader uitgewerkt. Dit kader wordt gevormd door de Pensioenwet, andere wetten waaronder Europese wetten, de statuten en reglementen van het fonds en de Code Pensioenfondsen. Alle hoofdprocessen en focusthema's zijn als voldoende of goed beoordeeld. Het intern toezicht verantwoordde zijn toezichttaken aan het verantwoordingsorgaan. Ook legt het NUB hierover verantwoording af via dit jaarverslag.

De uitkomsten van het intern toezicht over 2022 staan in het jaarrapport 2022 van het intern toezicht. Dit rapport bespraken we met het bestuur. Het rapport is vastgesteld in de bestuursvergadering van 30 maart 2023. De geïnteresseerde lezer kan het rapport opvragen. Dit hoofdstuk is een samenvatting van het jaarrapport.

Bevindingen van het Intern toezicht in 2022

Het NUB beoordeelde de diverse hoofdprocessen en focusthema's. In dit bestuursverslag beperkt het NUB zich tot de belangrijkste bevindingen over 2022. Wat echt belangrijk is voor het fonds, is gebaseerd op risico-impact of strategische impact.

Opvolging aanbevelingen externe toezichthouders en uit jaarwerk 2021 van accountant, actuaris, Compliance Officer, Verantwoordingsorgaan, Sleutelfunctiehouders, Intern toezicht.

Het bestuur neemt iedere bevinding, aanbeveling of suggestie serieus en beoordeelt of en hoe het fonds er

vervolg aan kan geven. Het UB houdt daartoe een overzicht bij dat regelmatig wordt bijgewerkt. In 2023 zal het uitvoerend bestuur dit overzicht ook regelmatig met het bestuur bespreken.

Strategie

In 2022 is de strategie beter in de beleidsdocumenten van het fonds opgenomen.

Wel signaleert het NUB dat het goed zou zijn om in 2023 de strategische ontwikkeling van het pensioenfonds met sociale partners af te stemmen.

Risicobeheersing

Om de nieuwe premiereregeling in te voeren is het fonds in grote mate afhankelijk van haar uitvoeringsorganisaties APG en Achmea IM. Het intern toezicht vindt het belangrijk dat het bestuur de risico's die verbonden zijn aan de overgang naar het nieuwe stelsel voor het fonds goed beoordeelt. En in gesprek daarover gaat met de uitvoeringsorganisaties.

Bij de risicobeheersing is het bestuur met keyrisico gaan werken. Dat zijn de belangrijkste risico's die het fonds kunnen bedreigen.

In 2023 worden deze keyrisico's verder ontwikkeld. Het intern toezicht vraagt het bestuur het bestaan en de werking van beheersmaatregelen aan te tonen.

IT, informatiebeveiliging en Datamanagement inclusief focusthema's: Datakwaliteit van beleid tot uitvoering en IT-beleid en IT-risicobeheersing bij uitbestedingen

IT, Informatiebeveiliging

Vorig jaar was het intern toezicht kritisch over de bestuurlijke grip die het bestuur heeft op IT, informatiebeveiliging en datakwaliteit. Het bestuur heeft in 2022 een beter beeld gegeven over hoe ze bij de uitvoeringsorganisaties de IT en informatiebeveiligingsontwikkelingen onderzoeken. Het intern toezicht beveelt het bestuur aan om een beheerraamwerk te ontwikkelen. Daarmee kan het bestuur beter volgen of de beheersing van de IT- en informatiebeveiligingsrisico's goed gaat.

Op IT-gebied gaan de ontwikkelingen snel. Het intern toezicht stelt voor in het beleid rekening te houden met nieuwe toepassingen. Het bestuur moet nadenken of alles wat technisch kan ook wenselijk is voor het fonds en haar deelnemers.

Focusthema: Datakwaliteit: van beleid tot uitvoering

Het is belangrijk dat de gegevens van onze deelnemers volledig en juist zijn. Dan kunnen we de aanspraken en uitkeringen van deelnemers en pensioengerechtigden goed vaststellen. Bij de overgang van de huidige pensioenregeling naar het nieuwe pensioenstelsel is het nog belangrijker dat de gegevens juist en volledig zijn. Het intern toezicht stelt voor om het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie als uitgangspunt voor het eigen Databeleid te gebruiken. En dat de accountant het proces ook zo controleert.

De gegevens van onze deelnemers moeten we goed beheren. Het intern toezicht vraagt het bestuur een eigen databeleid te ontwikkelen dat rekening houdt met de doelen waar we de gegevens voor kunnen en willen gebruiken.

Focusthema: IT-beleid en IT risicobeheersing bij uitbestedingen

Het kan gebeuren dat ook het fonds met grote datalekken te maken krijgt. Of niet meer gebruik kan maken van zijn eigen gegevens op computers. Het intern toezicht stelt voor zo'n situatie te oefenen. Dan is het bestuur er beter op voorbereid en kan het de juiste maatregelen nemen. Het bestuur moet weten hoe

de uitvoeringsorganisaties daar mee omgaan. En het bestuur wil beschrijven in een protocol hoe ze dan handelen. Dat protocol kun je dan bij een echte crisis gebruiken.

Communicatie

In 2022 heeft het fonds een communicatiebeleid en een jaarplan voor communicatie opgesteld. Het verantwoordingsorgaan heeft in haar advies opmerkingen gemaakt. Het intern toezicht vraagt het bestuur daarover in gesprek te gaan. En waar nodig het beleid of het plan aan te passen.

Focusthema: Traject voorbereiding naar een nieuw pensioencontract

Het intern toezicht heeft in 2022 bekeken wat de rol van het intern toezicht is bij de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Het intern toezicht moet een plaats krijgen in de planning van de voorbereidingen naar het nieuwe pensioenstelsel. Het intern toezicht wil bepaalde onderwerpen dan op tijd kunnen onderzoeken. De aanbevelingen kunnen dan nog worden opgevolgd.

Het intern toezicht vindt het belangrijk dat het bestuur een eigen planning aanhoudt voor het nieuwe pensioenstelsel. Snelheid mag niet botsen met zorgvuldigheid. Er kunnen momenten komen dat de invoering anders of later moet. We moeten vooraf bepalen of we de overgang naar het nieuwe stelsel verantwoord kunnen doen.

Focusthema: gewenst gedrag

Bij de zelfevaluatie heeft het bestuur onder leiding van een externe deskundige over gewenst gedrag gesproken. Dit heeft ook geleid tot een aantal afspraken waaraan het bestuur zich wenst te houden. Het is belangrijk dat we regelmatig blijven bespreken wat die afspraken zijn. Gewenst gedrag tonen is ook van belang in contacten met mensen en organisaties buiten het bestuur.

Focusthema: Implementatie wet- en regelgeving

In de voorbereiding naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het intern toezicht reeds zicht op de ontwikkelingen van de Wet Toekomst Pensioenen. In het algemeen is het intern toezicht van mening dat het fonds alle nieuwe en gewijzigde wet- en regelgeving op tijd kent. Ook zorgt het fonds dat die wet- en regelgeving op tijd is ingevoerd. Wel is de suggestie gedaan om te zorgen voor een overzicht van alle aankomende wet- en regelgeving in de kwartaalrapporten van het Uitvoerend Bestuur.

Naleving en toepassing Code Pensioenfondsen

Het intern toezicht kan bevestigen dat alle normen van de Code Pensioenfondsen door het bestuur worden toegepast.

Functioneren van het intern toezicht in 2022

Het NUB hield als intern toezicht in 2022 5 bijeenkomsten. In twee van die bijeenkomsten was ook tijd besteed aan opleiding voor het intern toezicht. Tijdens deze bijeenkomsten werkten we aan het beoordelen van de hoofdprocessen en focusthema's voor 2022. Verder bereidde we het jaarplan intern toezicht 2023 voor en deed het NUB een zelfevaluatie.

Het werken in duo's is in 2022 voor het eerst toegepast en bevalt. Daar gaan we dus in 2023 mee door. Ook het risicogericht prioriteren van de processen waar onze specifieke aandacht naar uitgaat zetten we voort.

Datzelfde geldt voor het inzetten op permanente educatie. Het NUB probeert ieder jaar gezamenlijk een leermoment in te bouwen door in gesprek te gaan met een ervaren toezichthouder. Tevens worden NUB-ers gefaciliteerd om scholing te volgen gericht op toezicht houden.

Toezichtplan 2023

Vanuit de reguliere opdracht van het NUB toezicht te houden op de algemene gang van zaken, de evenwichtige belangenafweging en een adequate risicobeheersing zijn naast de basisprocessen de volgende focusthema's voor 2023 aan de orde.

Focusthema's voor 2023 zijn:

1. Implementatieplan
2. Communicatieplan nieuwe pensioenregeling
3. Financiële opzet en beleggingsbeleid onder WTP
4. Datakwaliteit: aantoonbaar voldoen aan risicohouding BPF Schoonmaak
5. IT systemen van APG en AIM relevant voor BPF Schoonmaak zowel in het lopende FTK stelsel als voor de transitie naar de Solidaire premiereregeling onder de WTP
6. Invaarbesluit
7. Evenwichtige belangenafweging
8. Uitwerken nieuwe pensioenreglement en uitvoeringsreglement

Het intern toezicht zal ook het proces van het transitieplan beoordelen: de uitlegbaarheid, uitvoerbaarheid en evenwichtigheid van de daarin opgenomen besluiten. Dat doet het intern toezicht op tijd. Zodat eventuele opmerkingen meegenomen kunnen worden bij de opdrachtaanvaarding. En bij de vaststelling van het implementatieplan en communicatieplan.

Na het opstellen van het jaarplan 2023 gaf APG aan dat de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel niet per 1 januari 2025 kan. Het intern toezicht zal het jaarplan van 2023 om die reden opnieuw bekijken.

Oordeel van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan geeft in dit verslag zijn oordeel over het functioneren van het bestuur in 2022. Het verantwoordingsorgaan mag volgens de wet over bepaalde voorstellen van het bestuur adviezen uitbrengen. Ook mag het verantwoordingsorgaan volgens de wet een oordeel geven over het beleid door het bestuur. Dit gaat over het uitgevoerde beleid van het afgelopen jaar en de keuzes van het bestuur voor de toekomst.

Algemeen

Het verantwoordingsorgaan heeft deze werkzaamheden in 4 vergaderingen uitgevoerd. Bij deze vergaderingen was de voorzitter van het bestuur aanwezig. De voorzitter heeft een toelichting gegeven op de onderwerpen waarover het verantwoordingsorgaan advies gaf en over het uitgevoerde beleid. Daarnaast waren bij toerbeurt ook andere bestuursleden aanwezig om beleidszaken op hun vakgebied toe te lichten.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan het actuariel rapport, het accountantsverslag en het jaarverslag van BPF Schoonmaak besproken. Dit deed het met de actuaris, accountant en de onafhankelijk voorzitter van het bestuur.

De leden van het verantwoordingsorgaan blijven werken aan hun pensioenkennis. Dit doen wij door het volgen van studiedagen, bijeenkomsten van de Pensioenfederatie en opleidingen.

Wij focussen ons op verschillende aandachtsgebieden van het onderwerp pensioen. De opleidingen die wij hebben gevolgd, liggen in het verlengde van deze aandachtsgebieden.

Zo kan het verantwoordingsorgaan nog beter de onderwerpen beoordelen waarover het moet adviseren. En kan het nog beter het gevoerde beleid van het bestuur in het afgelopen jaar beoordelen.

Uiteraard zijn de inhoud en het proces van het pensioenakkoord belangrijk voor het verantwoordingsorgaan. De rol die wij bij de invoering van het pensioenakkoord hebben, heeft onze volledige aandacht. Wij geven deze zo goed mogelijk vorm en inhoud. Een onafhankelijke externe adviseur staat het verantwoordingsorgaan ook bij wanneer wij onze adviezen over het pensioenakkoord moeten geven. Dit zal de komende jaren gaan plaatsvinden.

De studiedag is in 2022 (vierde kwartaal) besteed aan de zelfevaluatie van het verantwoordingsorgaan.

Deze zelfevaluatie is een door het verantwoordingsorgaan uitgevoerde analyse van haar functioneren. Bekeken wordt wat er goed gaat en wat er beter kan.

Uiteraard hebben we deze zelfevaluatie laten begeleiden en uitvoeren door een externe onafhankelijke specialist op het gebied van verantwoordingsorganen. Zo kan de objectiviteit, onafhankelijkheid en de juiste kijk op onderwerpen gegarandeerd worden. Alle leden van het verantwoordingsorgaan zijn bij deze zelfevaluatie betrokken geweest door individuele gesprekken met de specialist te voeren.

De specialist heeft zijn bevindingen gedeeld in een terugkoppeling naar alle leden van het verantwoordingsorgaan gezamenlijk (januari 2023).

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit de zelfevaluatie zijn:

- Het functioneren van het verantwoordingsorgaan op procesmatig (het hoe) en inhoudelijk (het wat) vlak.

◦ Procesmatig vlak

Dit heeft betrekking op de terugkoppeling door het bestuur op door het verantwoordingsorgaan aangedragen adviezen. Dit gebeurt niet, onvoldoende of niet tijdig.

◦ Inhoudelijk vlak

De inhoudelijk signalerende rol hoort bij het bestuur te liggen. Het verantwoordingsorgaan ervaart dat zij deze rol te vaak in deze rol komt.

Aanbeveling:

Bespreek de invulling die het bestuur geeft aan haar rol richting verantwoordingsorgaan. Doe dat zowel op procesmatig als inhoudelijk vlak.

• De bezetting van het verantwoordingsorgaan.

Aanbeveling:

Formuleer een plan voor het verantwoordingsorgaan inzake continuïteit en opvolging. Ga hierover ook in overleg met bonden (en werkgevers). Vraag ze hierin mee te denken en een actieve rol te pakken.

Aanbeveling:

Bij toekomstige wisselingen van verantwoordingsorgaan leden vindt er verandering van dynamiek plaats. Denk vooraf goed na over de gevolgen en maak een plan om de samenwerking in het verantwoordingsorgaan te borgen (duidelijk taakomschrijving, mogelijke gevolgen en training).

• Het functioneren van het gekozen bestuursmodel (Omgekeerd Gemengd Model).

Het verantwoordingsorgaan heeft diverse negatieve observaties en dezelfde kanttekening die in haar oordeel 2021 is opgenomen. Het verantwoordingsorgaan vraagt zich af of het uitvoerende bestuur in dit model wel op zijn best kan presteren. Dit vanwege de taken en verantwoordelijkheden binnen het Omgekeerd Gemengd Model.

• Ook is besproken de relatie tussen BPF Schoonmaak en APG. Hier ervaart het verantwoordingsorgaan een ongezonde afhankelijkheid. APG heeft een rol als leverancier, maar ook een rol als adviseur en beoordelende partij. Dit op vele vakgebieden van pensioen bij ons fonds.

De leden van het verantwoordingsorgaan zullen de aanbevelingen van de specialist prioriteren. Daarna zullen wij deze verder oppakken.

De rapportage zelfevaluatie verantwoordingsorgaan is door leden van het verantwoordingsorgaan besproken met de voorzitter van het bestuur. In mei 2023 zullen wij dit rapport bespreken met het volledige bestuur.

Daarnaast hebben wij ook een gezamenlijke studiedag met het bestuur gevolgd. Tijdens deze dag bespraken wij de volgende onderwerpen.

• Het pensioenakkoord.

De actuele stand van zaken en de wijze waarop het bestuur hierop heeft geanticipeerd en invulling aan heeft gegeven, werden toegelicht.

• De dekkingsgraad en de onderwerpen, die daar invloed op hebben.

Wat zijn de recente ontwikkelingen: de inflatiestijging, de rentestijging, de vermogensportefeuille en haar verdeling en behaalde rendementen en de daling van de pensioenverplichting.

• Schoon pensioen.

De wijze waarop gecommuniceerd dient te worden door het pensioenfonds inzake maatschappelijk verantwoord beleggen.

• Het meerjarencommunicatiebeleid.

Het bestuur presenteerde haar visie en de wijze waarop dit vorm gegeven kan worden in de nabije toekomst.

Medio 2022 is een nieuw lid het verantwoordingsorgaan komen versterken.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2022 met 5 leden, later in het jaar met 6 leden, haar werkzaamheden uitgevoerd.

De adviezen van het verantwoordingsorgaan aan het bestuur

Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan 7 adviesaanvragen voorgelegd. Dit zijn de adviezen die het verantwoordingsorgaan uitbracht.

1. *Aanpassing van het beloningsbeleid*

De reiskosten gaan in de toekomst vergoed worden voor alle bestuursleden. Het verantwoordingsorgaan adviseert positief omtrent deze aanpassing.

2. *Aanpassing klachtenregeling*

De Pensioenfederatie heeft de definitie van het begrip klacht verscherpt. Alle uitingen van ongenoegen dienen als klacht behandeld te worden. In het verleden werden door ons pensioenfonds enkel schriftelijke ongenoegen als klacht beschouwd. Ons pensioenfonds zal met deze aangescherpte definitie gaan werken. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd.

3. *Premieopbouw 2023*

Het verantwoordingsorgaan heeft geen advies kunnen geven, omdat de aangeleverde documenten niet afdoende waren. Het verantwoordingsorgaan heeft haar teleurstelling uitgesproken over de wijze waarop dit is opgepakt.

4. *Wijziging uitvoeringsreglement*

Het bestuur heeft de referentieperiode waarop de indexatiehoogte wordt gebaseerd aangepast. De nieuwe referentieperiode sluit nu meer aan op de actualiteit. Het verantwoordingsorgaan heeft daarom positief geadviseerd.

5. *Meerjarencommunicatiebeleidsplan 2023-2025*

Na de negatieve adviezen op het communicatiebeleidsplan en jaarplan van de afgelopen jaren ziet het verantwoordingsorgaan dat de afgegeven signalen en verbetervoorstellen effect krijgen.

Daarom heeft het verantwoordingsorgaan besloten geen negatief advies te geven. Helaas kunnen wij nu nog geen positief advies geven omdat de uitvoering nog onvoldoende voortgang kent. Derhalve onthouden wij ons van een advies.

We spreken de verwachting uit dat er op het gebied van communicatie extra aandacht zal worden besteed aan de voor de schoonmaaksector specifieke vraagstukken, zoals de taalbarrière, de digitale vaardigheden, verhoudingsgewijs veel kleine pensioenen en de mogelijk beperkte AOW opbouw.

6. *Communicatiejaarplan 2023*

Dezelfde toelichting als bovenvermeld bij adviesaanvraag 5 is van toepassing.

7. *De voor indexatie in aanmerking komende vergoedingen als bedoeld in de vergoedingsregeling wel of niet toe te passen per 1-1-2023?*

Het bestuur wil een naar beneden bijgestelde verhoging van de "automatische" vergoedingsverhoging (deze is gebaseerd op consumenten prijsindex alle huishoudens van CBS). Dit betreft de vergoedingen van de bestuursleden. Het verantwoordingsorgaan waardeert deze gedachtegang en adviseert positief.

Oordeel van het verantwoordingsorgaan

Dit oordeel gaat over het handelen van het bestuur in 2022, het door het bestuur uitgevoerde beleid in 2022 en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Dit oordeel leggen wij hieronder uit.

Standaardprocessen en focusthema's 2022

Het niet-uitvoerend bestuur stelde eind 2021 een toezichtplan 2022 op met standaardprocessen en focusthema's. Het doel van dit toezichtplan is om aan het begin van 2022 duidelijkheid te hebben over belangrijke zaken. Dit betreft: de opvolging van de aanbevelingen, de strategie, risicobeheersing, IT

en datamanagement (inclusief AVG) en communicatie (standaardprocessen). En ook bij de zogenaamde focusthema's 2022. Dit zijn onderwerpen, waaraan het intern toezicht in 2022 bijzondere aandacht geeft.

Ook helpt het toezichtplan het niet-uitvoerend bestuur in zijn werk. Zo biedt het richtlijnen om de uitvoering van het beleid te beoordelen. En kan er een definitief oordeel gegeven worden einde 2022.

De voorzitter van het bestuur deelde dit toezichtplan begin 2022 met het verantwoordingsorgaan. En zij besprak die met het verantwoordingsorgaan.

Ook is tijdens de overleggen met het verantwoordingsorgaan gedurende het jaar de voortgang van het toezicht door het niet-uitvoerend bestuur met het verantwoordingsorgaan gedeeld.

Ook het oordeel van het niet-uitvoerend bestuur op einde 2022 is in het overleg van het verantwoordingsorgaan besproken. De samenvatting van dit oordeel van het niet-uitvoerend bestuur is opgenomen in het jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan heeft het niet-uitvoerend bestuur het advies gegeven om aan hun oordeel meer "inkleuring en duiding" te geven; de huidige drie puntenschaal (goed-voldoende-onvoldoende) vervangen door een meer dan drie puntenschaal. En ook het advies om een even aantal puntenschaal te gaan hanteren. Er dient dan altijd gekozen te worden om aan de voldoende-zijde of onvoldoende-zijde te oordelen. De veilige midden oplossing verdwijnt hiermee.

De beide adviezen worden niet overgenomen door het niet-uitvoerend bestuur met de motivatie dat zij voldoen aan wet- en regelgeving.

Tevens constateert het verantwoordingsorgaan dat 8 van de 10 standaardprocessen en focusthema's op voldoende (de middelste van de drie puntenschaal) worden beoordeeld. Het verantwoordingsorgaan heeft de vraag of het ambitieniveau van het bestuur afdoende is als het overgrote deel van de beoordelingen in de middelste schaal vallen. Het niet-uitvoerend bestuur geeft aan dat het ambitieniveau afdoende is met de motivatie dat zij voldoen aan wet- en regelgeving.

Hieronder een korte toelichting van de standaardprocessen en focusthema's 2022 zoals het verantwoordingsorgaan ze bekijkt.

Standaardprocessen

Het verantwoordingsorgaan waardeert de positief kritische houding van het niet-uitvoerend bestuur. Dit komt onder andere tot uiting in de onderzoeksresultaten en de verbeteruggesties bij de bevindingen van het interne toezicht in 2022.

Één standaardproces beoordeelde het interne toezicht als goed (strategie), de overige 4 als voldoende.

Het verantwoordingsorgaan geeft het bestuur het advies om het standaardproces IT en datamanagement met nog meer urgentie en externe expertise op te pakken. Dit wordt ook vermeld bij twee focusthema's die betrekking hebben op IT en datakwaliteit.

Focusthema's 2022

1. *Traject voorbereiding naar een nieuw pensioencontract (conform pensioenakkoord)*

Op procesmatig en inhoudelijk vlak heeft het bestuur dit verder opgepakt. Ook besprak het bestuur dit onderwerp veelvuldig met het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan verwacht in

een vroeg stadium bij de inhoudelijke keuzes te worden betrokken. En wel bij die keuzes waar het verantwoordingsorgaan conform zijn rol ook iets over heeft te zeggen.

2. *IT Beleid en IT risicobeheersing bij uitbestedingen*

Het verantwoordingsorgaan waardeert de kritische houding van het niet uitvoerend bestuur inzake dit focusthema. Het verantwoordingsorgaan onderschrijft de geformuleerde verbeter suggesties. Het niet-uitvoerend bestuur beschrijft in haar onderzoeksresultaat het volgende.

“Niet alleen de afhankelijkheid van IT is toegenomen, maar ook de kwetsbaarheid ervan. We zien steeds meer complexiteit van systemen en processen, outsourcing (exploitatie en beheer, maar ook systeemontwikkeling) en eindige levensduur van de administratiesystemen.”

Ook geeft het niet-uitvoerend bestuur aan dat IT een grote impact heeft bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Daarom geeft het verantwoordingsorgaan het bestuur het advies om dit onderwerp met nog meer urgentie en externe expertise op te pakken.

3. *Gewenst gedrag in het bestuurlijk functioneren*

Het bestuur heeft opgeschreven wat zij gewenst gedrag vinden. Het bestuur geeft aan dat dat zij dat gedrag steeds inzetten en uitdragen. En dat zij dit in de toekomst regelmatig willen evalueren. Het verantwoordingsorgaan waardeert de aandacht die het bestuur hieraan geeft.

4. *Implementatie nieuwe wet- en regelgeving*

Het bestuur heeft dit focusthema voortvarend opgepakt.

5. *Datakwaliteit; van beleid tot uitvoering*

Het bestuur geeft aan de eerste versie van het databeleid te hebben vastgesteld eind 2022. In 2023 wordt hieraan (beleidsformulering) verder gewerkt.

Het verantwoordingsorgaan onderschrijft, net zoals het bestuur, de prioriteit van goede datakwaliteit. Bij het verder vormgeven van datakwaliteit geven wij het bestuur het advies om dit onderwerp met nog meer urgentie en externe expertise op te pakken.

Beleidskeuzes voor de toekomst

Het niet-uitvoerend bestuur heeft een toezichtplan met wettelijke taken en focusthema's 2023 opgesteld. Dit toezichtplan deelde zij met het verantwoordingsorgaan (april 2023).

Echter APG heeft begin 2023 het bestuur medegedeeld dat ons pensioenfonds niet overgaat naar het nieuwe pensioenstelsel op de geplande datum (1-1-2025), maar op een nog te bepalen latere datum.

Het toezichtplan 2023 staat in het teken van het nieuwe pensioenstelsel en wordt door het niet-uitvoerend bestuur aangepast aan de nieuwe actualiteit. Op dit moment (mei 2023) is deze aanpassing nog niet doorgevoerd.

Het verantwoordingsorgaan kan dus nog geen oordeel geven over de invulling van de beleidskeuzes voor de toekomst.

Naleving van de Code Pensioenfondsen

In het jaarverslag heeft het bestuur aangegeven op welke manier de Code Pensioenfondsen is gevolgd. Het verantwoordingsorgaan vindt dit voldoende.

Afsluitend

Het verantwoordingsorgaan oordeelt vanuit de taak die hij volgens de statuten heeft. Daarbij gaat het verantwoordingsorgaan uit van informatie die hij ontvangt van het bestuur, de accountant en de certificerende actuaire. Het verantwoordingsorgaan geeft een positief oordeel over het beleid dat het bestuur

in 2022 uitvoerde. Over de beleidskeuzes voor de toekomst kan het verantwoordingsorgaan nog geen oordeel geven.

Reactie van het bestuur

Het bestuur wil de leden van het verantwoordingsorgaan hartelijk danken voor de constructieve samenwerking, de betrokken houding en de diepgaande inspanning van de leden van het verantwoordingsorgaan. Mede dankzij de positieve adviezen en de kritische kanttekeningen van het verantwoordingsorgaan draagt het verantwoordingsorgaan bij aan de invulling van een optimale uitvoering van de pensioenregeling.

Een uitvoering waarin onze kernwaarden Betrokken, Begrijpelijk en Betaalbaar centraal staan. En een uitvoering, die we elke dag weer in het belang van de schoonmakers, glazenwassers en gepensioneerden proberen te verbeteren.

Gezamenlijk zullen we in 2023 aan onze bestuurlijke processen, IT-processen en communicatie werken. Zo zorgen we er samen voor dat we binnen enkele jaren goed voorbereid het nieuwe pensioenstelsel in kunnen gaan.

Vaststelling van het jaarverslag door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf heeft het jaarverslag 2022 in de vergadering op 22 mei 2023 vastgesteld.

Semih Eski

Jan Kerstens

Daan Muusers

Walther Schapendonk

Evelyne Simons

Tarik Uçar

Gertrude Wallens

Cathrin van der Werf

Gerrie Westenbrink

Anne Vermeulen

Jaarrekening

Toelichting op de jaarrekening

Deze jaarrekening is zorgvuldig samengesteld. BPF Schoonmaak probeert in de communicatie bovendien zo helder mogelijk te zijn en moeilijke woorden te vermijden. In de jaarrekening komen echter veel termen en omschrijvingen voor die we volgens de wet en verslaggevingsregels moeten gebruiken. We kunnen die daarom vaak niet eenvoudiger beschrijven. Wel leggen we zo veel mogelijk begrippen uit.

Balans per 31 december 2022

(Na bestemming van het saldo van baten en lasten, bedragen in duizenden euro's)

		31-12-2022	31-12-2021
Activa			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	5.506.983	7.144.589
Vorderingen en overlopende activa	(2)	45.942	47.262
Overige activa	(3)	21.303	16.154
		5.574.228	7.208.005
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)	484.591	52.566
Technische voorzieningen	(5)	4.950.091	7.026.548
Overige schulden en overlopende passiva	(6)		
- Derivaten		135.975	125.761
- Overige schulden en overlopende passiva		3.571	3.130
		5.574.228	7.208.005

De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de uitleg in de algemene toelichting op pagina 71 en verder.

Staat van baten en lasten over 2022

(Bedragen in duizenden euro's)

		2022	2021
Baten			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(7)	261.464	248.377
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(8)	-1.606.833	188.435
Overige baten	(9)	1.847	2.739
		-1.343.522	439.551
Lasten			
Pensioenuitkeringen	(10)	86.609	84.185
Pensioenuitvoeringskosten	(11)	15.530	15.697
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	(12)		
Pensioenopbouw		258.385	260.602
Rentetoevoegingen		-33.967	-40.156
Onttrekking voor pensioenuitkeringen		-85.757	-84.660
Toevoeging voor pensioenuitvoeringskosten		2.927	2.967
Wijziging marktrente		-2.338.711	-668.886
UFR wijziging marktrente		79.889	130.457
Wijziging overige actuariële uitgangspunten		46.860	-4.319
Wijziging door overdracht van rechten		-192.988	14.240
Wijzigingen door kanssystemen en overige		-2.028	-7.911
Wijziging door indexatie		188.933	-
		-2.076.457	-397.666
Saldo overdracht van rechten	(13)	198.310	-14.625
Overige lasten	(14)	461	805
		-1.775.547	-311.604
Saldo staat van baten en lasten			
		432.025	751.155

De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de uitleg in de algemene toelichting op pagina 71 en verder.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(Bedragen in duizenden euro's)

	2022	2021
Beleidsreserve	596.578	867.482
Bestemmingsreserve beleggingen	-164.553	-107.006
Bestemmingsreserve premiedepot	-	-9.321
Saldo van baten en lasten	432.025	751.155

Kasstroomoverzicht over 2022

(Bedragen in duizenden euro's)

	2022	2021
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	260.962	247.687
Ontvangen waardeoverdrachten	59.995	38.856
Betaalde pensioenuitkeringen	-86.503	-83.996
Betaalde waardeoverdrachten	-260.417	-24.235
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-11.677	-18.743
Ontvangen overige baten	1.802	1.909
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-35.838	161.478
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	12.978.286	12.226.643
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	30.157	82.821
Aankopen beleggingen	-12.884.131	-12.401.462
Mutatie onderpand in geld	-77.365	-70.419
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-5.960	-4.858
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	40.987	-167.275
Mutatie liquide middelen	5.149	-5.797
Stand liquide middelen per 1 januari	16.154	21.951
Stand liquide middelen per 31 december	21.303	16.154

Algemene toelichting

(Bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf (hierna BPF Schoonmaak) is gevestigd in Amsterdam. BPF Schoonmaak regelt de pensioenen voor werknemers en oudwerknemers in de schoonmaak- en glazenwassersbranche. Alle werkgevers in deze bedrijfstak moeten zich bij het fonds aansluiten. BPF Schoonmaak betaalt uitkeringen bij ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. BPF Schoonmaak staat ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41177936.

Overeenstemmingsverklaring

Overeenstemmingsverklaring De jaarrekening van BPF Schoonmaak voldoet aan de eisen die in de Pensioenwet en in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek staan. Ook houdt BPF Schoonmaak zich aan de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur heeft de jaarrekening op x juni 2023 vastgesteld.

Schattingswijzigingen voorziening pensioenverplichtingen

Wijziging prognosetafel

Per eind 2022 gebruiken we de Prognosetafel 2022 van het Actuariel Genootschap (AG2022) voor de hele Nederlandse bevolking, in plaats van de Prognosetafel 2020. Hierdoor zijn de verplichtingen 41.480 hoger (dekkingsgraad 0,6 procentpunt lager).

Rentetermijnstructuur

De pensioenverplichtingen berekenen we met de rentetermijnstructuur. Deze wordt door DNB voorgeschreven. Vanaf 2021 past DNB deze rentetermijnstructuur in vier gelijke stappen per 1 januari van een jaar aan. De rente voor de eerste 20 jaren verandert niet. De rente na deze 20 jaar verandert wel. De rente gaat dalen. Hierdoor stegen de verplichtingen op 1 januari 2022 met 79.889. De dekkingsgraad is op dat moment ineens met 1,1 procentpunt gedaald.

Aanpassing gehuwdheidsfrequenties

Minder mensen hebben een partner. We hebben daarom de gehuwdheidsfrequenties aangepast per eind 2022. Hierdoor zijn de verplichtingen met 2.073 gedaald (dit heeft geen effect op de dekkingsgraad).

Aanpassing leeftijdsverschil bij vrouwen

Eind 2022 passen we het leeftijdsverschil tussen partners aan. De partner van een verzekerde vrouw is gemiddeld 4 jaar ouder. Dit was 3 jaar ouder. De partner van een verzekerde man is gemiddeld 3 jaar jonger. Dit is gelijk gebleven. De verplichtingen dalen hierdoor met 2.284 (de dekkingsgraad verandert hierdoor niet).

Jaarrekening

De jaarrekening geeft een jaarlijks overzicht van de financiële situatie van het fonds. De balans is het overzicht van alle bezittingen of vorderingen en alle schulden of verplichtingen op 31 december. De staat van baten en lasten is een overzicht van opbrengsten (inkomsten) en kosten (uitgaven) in het boekjaar. En het kasstroomoverzicht laat zien hoeveel geld er binnenkwam en hoeveel geld er uit ging. BPF Schoonmaak maakt de jaarrekening elk jaar volgens vastgestelde (basis)regels. Al deze regels samen vormen het stelsel van de jaarrekening. Deze algemene toelichting beschrijft de regels van BPF Schoonmaak.

Het bestuur gaat er van uit dat het fonds niet binnenkort ophoudt te bestaan. Daarom is de jaarrekening opgesteld volgens de zogenaamde continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering

In het stelsel van de jaarrekening staan ook regels om te bepalen wat de waarde van de bezittingen en schulden is. Dit zijn de grondslagen voor de waardering.

Algemeen

BPF Schoonmaak waardeert beleggingen en pensioenverplichtingen op reële waarde. Dat is hetzelfde als de marktwaarde. Soms lukt het niet om de reële waarde van een belegging goed vast te stellen. Dan berekent het fonds de waarde op een andere manier. Deze rekenmethode heet de geamortiseerde kostprijs.

Alle andere activa (dat zijn bezittingen of vorderingen) en passiva (dat zijn schulden of verplichtingen) waardeert het fonds op nominale waarde. Behalve als specifieke grondslagen bepalen dat het anders moet. De nominale waarde is de waarde die de activa of passiva vanaf het begin hebben. Toch komt deze nominale boekwaarde in de buurt van de reële waarde. Want deze vorderingen en schulden hebben allemaal een korte looptijd.

Schattingen en veronderstellingen

Om een jaarrekening te maken moet het bestuur oordelen vormen, veronderstellingen doen en schattingen maken. Deze oordelen, veronderstellingen en schattingen bepalen hoe het fonds grondslagen gebruikt. Ook hebben ze invloed op de waarde van activa en verplichtingen en baten en lasten in de jaarrekening. Het bestuur baseert de schattingen en veronderstellingen op ervaring en op andere betrouwbare factoren. Samen vormen de oordelen, veronderstellingen en schattingen de basis voor de boekwaarde van activa en verplichtingen. Deze waarde kunt u niet zomaar uit andere bronnen afleiden.

Het bestuur beoordeelt de schattingen en veronderstellingen vaak. Als het nodig is, verandert het bestuur de schattingen. Heeft de verandering alleen gevolgen voor de periode waarin de schatting wordt herzien? Dan wordt de nieuwe schatting alleen opgenomen in die verslagperiode. Heeft de verandering gevolgen voor de verslagperiode én voor de toekomst? Dan wordt de nieuwe schatting opgenomen in de periode van verandering én in toekomstige perioden. In de toelichting bij de jaarrekening vindt u, waar nodig, meer uitleg over de oordelen, schattingen en veronderstellingen.

Opname van een actief, verplichting, bate of last

Een actief (dit is een bezitting) staat op de balans wanneer het waarschijnlijk is dat het fonds er in de toekomst economisch voordeel van heeft. Maar alleen als het fonds de waarde van dat voordeel betrouwbaar kan vaststellen. Een verplichting (dit is bijvoorbeeld een pensioen dat het fonds nu of in de toekomst moet uitkeren) staat op de balans als het waarschijnlijk is dat de verplichting leidt tot een uitstroom van geld. Maar alleen als het fonds de omvang van dat bedrag betrouwbaar kan vaststellen.

Baten (inkomsten) staan in de staat van baten en lasten wanneer het vermogen vergroot is door een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting. Maar alleen als het fonds de omvang betrouwbaar kan vaststellen. Lasten (uitgaven) staan in de staat van baten en lasten wanneer het vermogen is verkleind door een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting. Maar alleen als het fonds de omvang betrouwbaar kan vaststellen.

Een transactie kan ertoe leiden dat (bijna) alle toekomstige economische voordelen en (bijna) alle risico's van een actief of een verplichting naar een ander overgaan. Dan neemt het fonds het actief of de verplichting niet meer in de balans op.

Het fonds verwerkt transacties op handelsdatum (dit is het moment waarop het fonds de afspraak met de ander maakt) en niet op afwikkelingsdatum (dit is het moment waarop de afspraak uitgevoerd wordt,

bijvoorbeeld betaald wordt). Daarom kan er een post 'nog af te wikkelen transacties' zijn. Deze post kan een actief of een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Salderen betekent verrekenen. Een financieel actief en een financiële verplichting kunnen we gesaldeerd in de balans opnemen. Een voorbeeld van een financieel actief is een vordering of een saldo op een bankrekening. Een 'gewoon' actief is bijvoorbeeld een voorraad of een huis. Salderen mag alleen als het volgens de wet of het contract is toegestaan en de betaling en de ontvangst op hetzelfde moment afgewikkeld worden. Ook moeten we het voornemen hebben om dit zo te doen. Als er rentebaten en rentelasten horen bij de gesaldeerde posten, salderen we deze ook.

Transacties, vorderingen en schulden in vreemde valuta

Een transactie is een zakelijke overeenkomst. Het gaat om aan- of verkoop van goederen, geld of beleggingen. Het fonds belegt in gebieden met verschillende muntsoorten. Daarom zijn er ook transacties in andere muntsoorten dan de euro. Dat zijn transacties in vreemde valuta. Vonden deze transacties in de verslagperiode plaats? Dan staan ze in de jaarrekening tegen de koers op het moment van de transactie (de transactiedatum). Monetaire activa (bezittingen in geld) en passiva (schulden in geld) in vreemde valuta rekent het fonds om naar de euro tegen de koers op balansdatum. De koersverschillen die hieruit voortkomen nemen we op als bate of als last bij Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen in de staat van baten en lasten.

1 Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Algemeen

Volgens de Pensioenwet moeten we beleggingen waarderen op reële waarde. Vorderingen en schulden uit beleggingen die bij een bepaalde beleggingscategorie horen, nemen we als beleggingsdebiteuren en -crediteuren op in die beleggingscategorie. Dit doen we ook voor liquide middelen (geld op bankrekeningen) die bij een beleggingscategorie horen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen waardeert BPF Schoonmaak tegen de reële waarde: de beurskoers op de balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen waarderen we ook tegen de reële waarde. Eerst stellen we de waarde van de beleggingen in het vastgoedfonds vast. De waarde wordt bepaald door onafhankelijke taxateurs. Deze waarde wordt gecontroleerd door een accountant. Daarna bepalen we wat ons aandeel in het vastgoedfonds is. Ons aandeel in die waarde staat op de balans. Soms wijken de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen af van de waarderingsgrondslagen van het fonds. Dan passen we de waardering als het kan aan de waarderingsgrondslagen van BPF Schoonmaak aan.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen waardeert BPF Schoonmaak op reële waarde. Deze waarde is de beursnotering op de balansdatum. De reële waarde van niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is gelijk aan de laatst bekende intrinsieke waarde (marktwaarde). Dit is ons aandeel in het zichtbare eigen vermogen op de balans van die aandelenfondsen.

Private equity-beleggingen waarderen we op reële waarde, oftewel op de intrinsieke waarde. Private equity zijn investeringen in ondernemingen buiten de aandelenbeurzen om. Deze intrinsieke waarde halen we uit de laatste rapportages van de fondsmanagers en de fonds-van-fonds-managers. Dit zijn de managers van de fondsen waarin we beleggen.

We passen deze waarde aan voor nog te ontvangen en nog te betalen bedragen in de periode tot de balansdatum. Ook houden we rekening met eventuele belangrijke financiële gevolgen van gebeurtenissen na ontvangst van de rapportages.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen waardeert BPF Schoonmaak op reële waarde. De reële waarde is de beurskoers op de balansdatum, met toevoeging van rente.

Covered fondsen zijn fondsen waarvan de bezittingen gedekt worden door onderpand. BPF Schoonmaak waardeert deze fondsen ook op reële waarde.

Leningen waarderen we op reële waarde. Deze waarde bepalen we door de toekomstige kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van de geldende marktrente. Hierin nemen we een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico mee.

Contant maken (of de contante waarde berekenen) van een toekomstige kasstroom betekent dat we zijn waarde op de balansdatum bepalen. Dit doen we door rekening te houden met verwachte rentepercentages in de toekomst. Dit is de periode tussen de balansdatum en het moment van de kasstroom (ontvangst of betaling).

Deposito's en vorderingen op banken waarderen we op nominale waarde.

Derivaten

Derivaten is een verzamelnaam voor financiële contracten. Voorbeelden zijn opties, futures en swaps. Derivaten waardeert BPF Schoonmaak op reële waarde (de marktwaarde) van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers op de balansdatum. De waardering van nietbeursgenoteerde contracten baseren we op beschikbare marktinformatie. Deze informatie gebruiken we daarna in waarderingsmodellen. Schuldsposities in derivaten staan onder de overige schulden.

Overige beleggingen

Geldmarktbeleggingen waardeert BPF Schoonmaak op reële waarde, oftewel de contante waarde van de toekomstige kasstromen (rente en aflossing). Posities in rekening-courantsaldi waarderen we op nominale waarde.

Niet-beursgenoteerde belangen in infrastructuurbeleggingen (bijvoorbeeld wegen) waardeert BPF Schoonmaak op ons aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Hierbij nemen we ook de overige onderliggende activa en onderliggende verplichtingen mee die daar bij horen.

2 Vorderingen en overlopende activa

Wanneer we verwachten dat vorderingen oninbaar zijn (dus niet betaald worden), maken we hiervoor een voorziening. Dat betekent dat we een bedrag opzij zetten op de balans. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's maken we één schatting van verliezen en risico's op balansdatum.

Overlopende activa zijn bijvoorbeeld vooruitbetaalde kosten. Vorderingen en overlopende activa die horen bij beleggingen, staan onder de beleggingen.

3 Overige activa

Onder overige activa vallen bijvoorbeeld de banktegoeden die meteen opeisbaar zijn (dit noemen we liquide middelen). Dat betekent dat we er gebruik van kunnen maken wanneer we dat willen. Deze tegoeden zijn

anders dan tegoeden uit beleggingstransacties. Liquide middelen die horen bij beleggingstransacties staan onder de beleggingen.

4 Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves zijn het bedrag dat overblijft als alle actiefposten en schuldposten in de balans zijn opgenomen. Ook de technische voorzieningen horen bij de schuldposten.

Beleidsreserve

De beleidsreserve is gelijk aan de totale reserve, maar dan zonder de bestemmingsreserve beleggingen en de bestemmingsreserve premiedepot.

Bestemmingsreserve beleggingen

De bestemmingsreserve beleggingen is een buffer voor het opvangen van koersdalingen van beleggingen en andere risico's waarvoor we een buffer moeten aanhouden. De standaardtoets van De Nederlandsche Bank (DNB) bepaalt hoe groot deze buffer moet zijn. U leest hier meer over in de paragraaf Solvabiliteitsrisico in het hoofdstuk Risicobeheer en derivaten.

Bestemmingsreserve premiedepot

De bestemmingsreserve premiedepot was een buffer die gebruikt kon worden voor het verhogen van het opbouwpercentage als de feitelijke premie in verhouding tot de kostendeckende premie leidde tot een verlaging van het opbouwpercentage in 2021 of latere jaren. Ook kon de bestemmingsreserve worden gebruikt om de premiedekkingsgraad te verhogen.

Deze bestemmingsreserve bestond uit de positieve verschillen tussen de feitelijke premies en de gedempte kostendeckende premies. De stand van de bestemmingsreserve per begin van het boekjaar werd verhoogd met het beleggingsrendement over het boekjaar. Als deze bestemmingsreserve op een bepaald moment niet voor dat doel gebruikt kon worden dan hielden we de reserve voor andere jaren aan. Het premiedepot moest volgens aanwijzingen van DNB worden gebruikt vóórdat een eventuele verlaging van de pensioenaanspraken mocht worden doorgevoerd. Begin 2021 is het saldo van eind 2020 gebruikt voor het ophogen van het opbouwpercentage. De bestemmingsreserve premiedepot is daardoor sinds eind 2021 leeg.

5 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen waardeert BPF Schoonmaak op reële waarde. Hiervoor kiezen we de beste inschatting van toekomstige pensioenuitkeringen die nodig zijn voor de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen op de balansdatum. Daarna maken we deze inschatting van de waarde contant. Dat betekent dat we uitrekenen hoeveel geld we nu moeten hebben om straks aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de nominale aanspraken die deelnemers hebben opgebouwd en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen die het fonds heeft gedaan op of voor 31 december. De contante waarde bepalen we met de nominale rentetermijnstructuur.

De berekening van de voorziening pensioenverplichtingen baseren we op:

- het pensioenreglement dat geldt op de balansdatum;
- de aanspraken die over de afgelopen deelnemersjaren zijn verworven;
- actuariële uitgangspunten.

De post voorziening pensioenverplichtingen bestaat uit de volgende onderdelen: voorziening basisregeling, voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP) en voorziening premievrijstelling/IBNR.

1 Voorziening basisregeling

Dit zijn alle verplichtingen uit de basisregeling met betrekking tot het ouderdomspensioen/partnerpensioen.

2 Voorziening AOP

De voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen is een voorziening voor ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen.

3 Voorziening premievrijstelling/IBNR

BPF Schoonmaak houdt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen rekening met premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Hiervoor baseren we ons op de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling bestaat.

De voorziening IBNR is voor zieke deelnemers waarvan we verwachten dat ze arbeidsongeschikt worden. De voorziening IBNR is een reservering voor de verwachte premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid voor de komende twee jaren. De voorziening IBNR is aan het eind van het boekjaar ongeveer twee keer de verwachte schadelast van een boekjaar voor premievrije pensioenopbouw gebaseerd op de rentetermijnstructuur per einde boekjaar.

Actuariële uitgangspunten

Voor de voorziening pensioenverplichtingen hebben we ook actuariële uitgangspunten. Dat zijn uitgangspunten die de actuaaris gebruikt, zoals overlevingskansen (inschatting van de levensverwachting) en partnerfrequenties (inschatting van hoeveel deelnemers een partner hebben). BPF Schoonmaak gebruikt daarvoor alleen grondslagen die de toezichthouder goed vindt. De toezichthouder is DNB. We houden ook rekening met de voorspelbare trend in overlevingskansen.

We maken de berekeningen volgens deze actuariële grondslagen en veronderstellingen (geldend op 31 december 2022):

- Rekenrente: deze baseren we op de rentetermijnstructuur (verwachte rente in de toekomst) die DNB maandelijks publiceert. Eind 2022 was de rente gemiddeld 2,50 procent (eind 2021: 0,59 procent). De voorziening pensioenverplichtingen is op basis van deze rente gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen volgens de rentetermijnstructuur.
- Overlevingstafels: wij gebruiken de Prognosetafel AG2022 (2021: Prognosetafel AG2020) voor de gehele Nederlandse bevolking. Door de prognosetafel te gebruiken houden we rekening met de ontwikkeling van de verwachte sterfte. We passen de sterftetekansen van de Prognosetafel AG2022 aan. Dit hangt onder andere af van leeftijd en geslacht. De sterfte binnen ons fonds wijkt namelijk af van de sterfte van de hele Nederlandse bevolking. Deze aanpassing noemen we de ervaringssterfte.
- De technische voorzieningen voor nabestaandenpensioenen die nog niet zijn ingegaan berekenen we met een partnerfrequentie. Vanaf 67 jaar gaan we uit van de werkelijke burgerlijke staat. Het partnerpensioen berekenen we volgens het uitgangspunt:
  - de partner van een verzekerde man is 3 jaar jonger,
  - de partner van een verzekerde vrouw is 4 jaar (2021: 3 jaar) ouder,

- Voor het wezenpensioen gebruiken we een opslag die gelijk is aan 0,5 procent (2021: 0,5 procent) van het niet ingegane partnerpensioen.
- Over de voorziening voor pensioenverplichtingen rekenen we een kostenopslag van 2,2 procent (2021: 2,2 procent). Deze opslag is bestemd voor toekomstige administratie- en excassokosten. Excassokosten zijn de kosten die we maken om de pensioenuitkeringen te betalen.
- Om de voorziening voor toekomstige pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers te bepalen gaan we uit van een kans van 7,0 procent (2021: 7,0 procent) dat iemand die arbeidsongeschikt is weer arbeidsgeschikt wordt.
- Om de voorziening voor AOP te bepalen gaan we uit van een kans van 0 procent (2021: 0 procent) dat iemand die arbeidsongeschikt is weer arbeidsgeschikt wordt.
- Voor ouderdompensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt de volgende staffel voor het vormen van een voorziening aangehouden: van pensioenleeftijd tot 70 jaar: 100 procent van de voorziening, vanaf 70 jaar per jaar 10 procent minder, zodat op leeftijd 79 geen voorziening meer resteert. Voor nabestaandenpensioen dat nog niet is ingegaan nemen we geen voorziening op, als de deelnemer onvindbaar is of niet reageert.

Het bestuur besluit ieder jaar of het de opgebouwde pensioenaanspraken indexeert. Indexatie is hetzelfde als toeslag verlenen. Het betekent dat uw pensioen dan meegroeit met de inflatie. Zodat u met uw pensioen evenveel kunt blijven kopen. Alle indexatiebesluiten die op de balansdatum bestaan, nemen we mee in de berekening. Soms wordt na balansdatum voldaan aan van tevoren bepaalde voorwaarden voor indexatie. Dan nemen we ook indexatiebesluiten na balansdatum mee. BPF Schoonmaak houdt geen rekening met toekomstige salarisontwikkelingen.

Om indexatie te verlenen moet het fonds genoeg geld hebben. Het bestuur streeft ernaar jaarlijks een indexatie te verlenen die maximaal gelijk is aan de stijging van het *CBS-indexcijfer (CPI), alle huishoudens, afgeleid*. Met 'afgeleid' wordt bedoeld dat belasting- en accijnseffecten geen invloed hebben op de index.

6 Overige schulden en overlopende passiva

Onder overige schulden en overlopende passiva vallen onder andere de derivaten met een negatieve waarde en nog te betalen kosten.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten rekenen we toe aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De waarderingsgrondslagen voor de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen bepalen voor een groot deel de posten in de staat van baten en lasten. We verantwoorden gerealiseerde én niet-gerealiseerde baten en lasten in het resultaat.

7 Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Premiebijdragen zijn bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen die werkgevers en werknemers aan ons betaalden of nog moeten betalen.

8 Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden (dit zijn inkomsten uit aandelen), huuropbrengsten en vergelijkbare opbrengsten. Dividend verantwoorden we op het moment van betaalbaar stellen. Rentebaten en huuropbrengsten worden toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn de gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, staan als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten.

Aankoopkosten verwerken we in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten verantwoorden we als onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Kosten van vermogensbeheer bestaan vooral uit vergoedingen voor het beheer en bewaarloon. Dit zijn alleen de kosten die door het fonds zelf betaald worden. De kosten die via beleggingsfondsen in rekening worden gebracht worden verrekend.

9 Overige baten

De overige baten rekenen we toe aan de periode waarop ze betrekking hebben.

10 Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen zijn de aan deelnemers uitgekeerde bedragen, inclusief de afkopen. Afkopen is het in één keer uitbetalen van kleine pensioenen. De pensioenuitkeringen rekenen we toe aan het verslagjaar waarin ze thuishoren.

11 Pensioenuitvoeringskosten

Dit zijn de kosten die het fonds maakt om de pensioenregeling te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld administratiekosten. De pensioenuitvoeringskosten rekenen we toe aan de periode waarop ze betrekking hebben.

12 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

Dit is de contante waarde van de pensioenaanspraken die in het boekjaar zijn opgebouwd. De kosten pensioenopbouw bestaan uit de kosten voor inkoop van ouderdomspensioen, de éénjarige risicokoopsom voor overlijdensrisicodekking en de éénjarige risicokoopsom voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. De overlijdensrisicodekking dekt het risico voor het nabestaandenpensioen, het wezenpensioen en de ANW-hiaatcompensatie.

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen is gelijk aan de éénjaarsrente uit de DNB-rentetermijnstructuur op 1 januari 2022.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte pensioenuitkeringen berekenen we vooraf actuarieel. Dit nemen we op in de voorziening pensioenverplichtingen. Het bedrag dat we gebruiken voor de financiering van de pensioenen in de verslagperiode gaat van de voorziening af.

Mutatie voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) berekenen we vooraf actuarieel en nemen we op in de voorziening pensioenverplichtingen. Het bedrag dat we gebruiken voor de financiering van de kosten in de verslagperiode gaat van de voorziening af.

Wijziging marktrente

Ieder jaar berekenen we per 31 december de reële waarde van de voorziening pensioenverplichtingen op basis van de actuele rentetermijnstructuur. Het verschil tussen deze berekening en de berekening op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december van vorig jaar laten we hier zien.

Wijziging door overdracht van rechten

Hier laten we de waardeverandering zien van de technische voorzieningen doordat deelnemers hun aanspraken overdragen van een ander pensioenfonds naar BPF Schoonmaak of van BPF Schoonmaak naar een ander pensioenfonds.

Wijziging door kanssystemen en overige

Hier laten we de resultaten zien die zijn ontstaan door afwijkingen ten opzichte van de veronderstellingen die gemaakt zijn, zoals langlevens, kortlevens en arbeidsongeschiktheid. Ook laten we hier de resultaten van overige mutaties zien.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Het bestuur beoordeelt de actuariële grondslagen en/of berekeningsmethoden regelmatig. Het bestuur kan de grondslagen en methoden aanpassen om de reële waarde van de pensioenverplichtingen goed te berekenen. Dit doen we op basis van interne en externe actuariële deskundigheid.

13 Saldo overdracht van rechten

De post saldo overdracht van rechten is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenverplichtingen.

14 Overige lasten

De overige lasten rekenen we toe aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht stelt BPF Schoonmaak op volgens de directe methode. Bij deze methode halen we de kasstromen uit de staat van baten en lasten. We corrigeren de kasstromen voor de wijziging van de bijbehorende balansposities. We laten kasstromen uit pensioenactiviteiten (bijvoorbeeld betaalde uitkeringen en ontvangen premies) en kasstromen uit beleggingsactiviteiten (bijvoorbeeld ontvangen en betaalde rente op beleggingen) apart zien.

Toelichting op de balans

(Bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

1 Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

Eind 2022	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
Belegde waarden in beleggingscategorie	663.008	1.429.453	2.902.274	66.141	293.672	5.354.548
Beleggingsdebiteuren	4.628	3.661	42.235	95.210	-	145.734
Liquide middelen	2	-	-	915	8.732	9.649
Beleggingscrediteuren	-1	-	-2.947	-	-	-2.948
Stand per 31 december 2022	667.637	1.433.114	2.941.562	162.266	302.404	5.506.983

Eind 2021	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
Belegde waarden in beleggingscategorie	629.006	2.028.939	4.169.663	96.970	150.462	7.075.040
Beleggingsdebiteuren	5.690	3.684	32.723	20.025	-	62.122
Liquide middelen	3	-	-	632	6.792	7.427
Beleggingscrediteuren	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december 2021	634.699	2.032.623	4.202.386	117.627	157.254	7.144.589

Derivaten met een negatieve waarde staan als schuld op de creditzijde van de balans. In 2022 was de negatieve waarde van de derivaten 135.975 (2021: 125.761).

BPF Schoonmaak belegt niet actief in premiebijdragende instellingen.

We hebben, net als in 2021, geen beleggingen uitgeleend.

Aandelen in bedrijven die actief zijn in de vastgoedsector worden vanaf boekjaar 2022 niet meer onder vastgoed gepresenteerd, maar onder aandelen. De vergelijkende cijfers zijn aangepast.

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

2022	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
Stand per 1 januari 2022	629.006	2.028.939	4.169.663	96.970	150.462	7.075.040
Aankopen/verstrekkingen	37.751	612.440	1.598.678	9.557.527	1.155.100	12.961.496
Verkopen/aflossingen	-8.120	-930.512	-1.665.002	-9.362.983	-1.011.669	-12.978.286
Waardeontwikkeling	4.371	-281.414	-1.201.065	-235.587	-221	-1.713.916
	663.008	1.429.453	2.902.274	55.927	293.672	5.344.334
Mutatie derivaten passiva	-	-	-	10.214	-	10.214
Stand per 31 december 2022	663.008	1.429.453	2.902.274	66.141	293.672	5.354.548

2021	vastgoed- beleggingen	aandelen	vastrentende waarden	derivaten	overige beleggingen	totaal
Stand per 1 januari 2021	471.474	1.945.168	3.956.631	187.841	214.640	6.775.754
Aankopen/verstrekkingen	143.881	55.869	1.367.750	9.856.131	1.048.250	12.471.881
Verkopen/aflossingen	-31.526	-402.012	-960.861	-9.719.965	-1.112.279	-12.226.643
Waardeontwikkeling	45.177	429.914	-193.857	-183.494	-149	97.591
	629.006	2.028.939	4.169.663	140.513	150.462	7.118.583
Mutatie derivaten passiva	-	-	-	-43.543	-	-43.543
Stand per 31 december 2021	629.006	2.028.939	4.169.663	96.970	150.462	7.075.040

Reële waarde

Schattingen en oordelen

De beleggingen van het fonds hebben we bijna allemaal gewaardeerd tegen reële waarde op de balansdatum.

Voor de meeste beleggingen van het fonds kunnen we marktprijzen gebruiken. Bij directe genoteerde marktprijzen wordt de waarde door een beurs bepaald. Bij afgeleide marktnoteringen wordt er via een beleggingsfonds belegd en hebben de beleggingen in dat fonds een waarde die door een beurs bepaald is. In deze groep zitten verder beleggingen waarbij de reële waarde bepaald wordt met markt- en beursinformatie (bijvoorbeeld valutakoersen) en informatie van onafhankelijke partijen. Voor sommige beleggingen zijn er geen marktnoteringen. Dan gebruiken we waarderingsmodellen en -technieken, zoals contante waardeberekeningen of intrinsieke waarde.

De tabel toont het verschil tussen marktnoteringen en waarderingsmodellen en -technieken:

	genoteerde marktprijzen	contante waardeberekening	intrinsieke waarde	totaal
Waarde per 31 december 2022				
Vastgoedbeleggingen	-	-	663.008	663.008
Aandelen	1.144.737	-	284.716	1.429.453
Vastrentende waarden	2.568.384	-	333.890	2.902.274
Derivaten	-	66.141	-	66.141
Overige beleggingen	-	-	293.672	293.672
	3.713.121	66.141	1.575.286	5.354.548

	genoteerde marktprijzen	contante waardeberekening	intrinsieke waarde	totaal
Waarde per 31 december 2021				
Vastgoedbeleggingen	-	-	629.006	629.006
Aandelen	1.691.256	-	337.683	2.028.939
Vastrentende waarden	3.460.236	-	709.427	4.169.663
Derivaten	-	96.970	-	96.970
Overige beleggingen	-	-	150.462	150.462
	5.151.492	96.970	1.826.578	7.075.040

Schattingen van de reële waarde zijn een momentopname. We baseren ze op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. De schattingen zijn subjectief, ze bevatten onzekerheden en een oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, beweeglijkheid van de koers (volatiliteit) of schatting van kasstromen).

Belegde waarden in vastgoedbeleggingen

	31-12-2022	31-12-2021
Vastgoed in fondsen	663.008	629.006
Stand per 31 december	663.008	629.006

Belegde waarden in aandelen

	31-12-2022	31-12-2021
Aandelen in eigen portefeuille (beursgenoteerd)	1.144.737	1.691.256
Aandelen in beleggingsfondsen	282.065	334.473
Private equity (niet beursgenoteerd)	2.651	3.210
Stand per 31 december	1.429.453	2.028.939

Belegde waarden in vastrentende waarden

	31-12-2022	31-12-2021
Staatsobligaties	2.131.551	2.661.887
Hypotheken	333.890	322.191
Bedrijfsobligaties	317.417	295.290
Covered fondsen	92.218	97.660
Obligatiebeleggingsfondsen	-	792.635
Overige	27.198	-
Stand per 31 december	2.902.274	4.169.663

Belegde waarden in derivaten (met een positieve waarde)

	31-12-2022	31-12-2021
Rentederivaten	30.888	93.152
Valutaderivaten	35.253	3.818
Stand per 31 december	66.141	96.970

Belegde waarden in overige beleggingen

	31-12-2022	31-12-2021
Geldmarktfondsen	289.055	140.343
Infrastructuur	4.617	10.119
Stand per 31 december	293.672	150.462

2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op werkgevers	43.094	42.903
Te vorderen waardeoverdrachten	2.279	-
Terug te vorderen uitkeringen	91	86
Te vorderen administratiekosten	-	3.684
Overige vorderingen	478	589
Stand per 31 december	45.942	47.262

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd die korter is dan één jaar.

Specificatie vorderingen op werkgevers

	31-12-2022	31-12-2021
Nog te ontvangen gefactureerde premie	22.968	24.209
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.739	-2.756
	20.229	21.453
Nog te factureren premie	22.865	21.450
Stand per 31 december	43.094	42.903

In 2022 voegden we een bedrag van 86 toe aan de voorziening (2021: 126 onttrokken). We schreven een bedrag van 103 aan premies over voorgaande jaren als oninbaar af (2021: 743).

3 Overige activa

	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	21.303	16.154
Stand per 31 december	21.303	16.154

Liquide middelen zijn tegoeden op bankrekeningen die direct of op korte termijn vrij beschikbaar zijn. BPF Schoonmaak heeft bij ING Bank nv een kredietfaciliteit van 2.000. Hiervan wordt eind 2022 geen gebruik gemaakt. We maken dus geen gebruik van mogelijkheden om geld voor korte tijd te lenen.

4 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Stand per 1 januari 2022	Uit bestemming saldo van baten en lasten	Stand per 31 december 2022
2022			
Beleidsreserve	-978.851	596.578	-382.273
Bestemmingsreserve beleggingen	1.031.417	-164.553	866.864
Totaal	52.566	432.025	484.591

Volgens het besluit van het bestuur in de vergadering van 22 mei 2023 is het positieve saldo van baten en lasten over 2022 van 432.025 verwerkt in de reserves.

	Stand per 1 januari 2021	Uit bestemming saldo van baten en lasten	Stand per 31 december 2021
2021			
Beleidsreserve	-1.846.333	867.482	-978.851
Bestemmingsreserve beleggingen	1.138.423	-107.006	1.031.417
Bestemmingsreserve premiedepot	9.321	-9.321	-
Totaal	-698.589	751.155	52.566

Solvabiliteit

	31-12-2022		31-12-2021	
Aanwezig vermogen	5.434.681	109,8%	7.079.114	100,7%
Af: technische voorziening	4.950.091	100,0%	7.026.548	100,0%
Eigen vermogen	484.590	9,8%	52.566	0,7%
Af: vereist eigen vermogen	866.864	17,5%	1.031.417	14,7%
Vrij vermogen	-382.274	-7,7%	-978.851	-14,0%
Minimaal vereist eigen vermogen	212.854	4,3%	295.115	4,2%
Dekkingsgraad		109,8%		100,7%

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen gebruiken we het standaardmodel. Wij vinden dat de uitgangspunten van het standaardmodel goed aansluiten bij het risicoprofiel dat BPF Schoonmaak heeft.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad berekenen we door:

$$\frac{\text{Aanwezig vermogen}}{\text{Technische voorzieningen}} \times 100\%$$

Het aanwezig vermogen in deze berekening bestaat uit alle bezittingen verminderd met de overige schulden en de bestemmingsreserve premiedepot.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden. Per 31 december 2022 was de beleidsdekkingsgraad 110,2 procent. Eind 2021 was dit 96,2 procent.

De minimaal vereiste dekkingsgraad is 104,3 procent (2021: 104,2 procent) en de vereiste dekkingsgraad is 117,5 procent (2021: 114,7 procent). Met een beleidsdekkingsgraad van 110,2 procent heeft het fonds dus geen tekort meer ten opzichte van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Herstelplan

In 2015 hebben we een herstelplan opgesteld volgens de regels van het nieuwe FTK. Dit herstelplan is goedgekeurd door toezichthouder DNB.

De belangrijkste maatregelen uit het herstelplan zijn;

- Het toekennen van lagere of geen toeslagen
- Het aanpassen van de premie
- Het korten van aanspraken.

Elk jaar moet er een geactualiseerd herstelplan worden opgesteld. In 2022 is het herstelplan dan ook geactualiseerd. Volgens dit herstelplan zou de beleidsdekkingsgraad van BPF Schoonmaak eind 2022 gelijk zijn aan 103,3 procent. Omdat de beleidsdekkingsgraad eind 2022 110,2 procent is lopen we voor op dat herstelplan. De beleidsdekkingsgraad is per 31 december 2022 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Hierdoor hoeft het fonds in 2023 geen korting door te voeren.

Doordat de wet in 2022 is aangepast mag een pensioenfonds pensioenen (gedeeltelijk) te verhogen als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105 procent. Hier voldoen we aan. BPF Schoonmaak heeft daarom de pensioenen per 1 januari 2023 met 4 procent verhoogd.

5 Technische voorzieningen

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds naar regeling

	31-12-2022	31-12-2021
Basisregeling	4.779.227	6.823.211
Voorziening AOP	6.961	8.803
Voorziening premievrijstelling/IBNR	163.903	194.534
Stand per 31 december	4.950.091	7.026.548

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen

	2022	2021
Stand per 1 januari	7.026.548	7.424.214
Pensioenopbouw	258.385	260.602
Rentetoevoegingen	-33.967	-40.156
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-85.757	-84.660
Toevoeging voor pensioenuitvoeringskosten	2.927	2.967
Wijziging marktrente	-2.338.711	-668.886
UFR wijziging marktrente	79.889	130.457
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	46.860	-4.319
Wijziging door overdracht van rechten	-192.988	14.240
Wijzigingen door kanssystemen en overige	-2.028	-7.911
Wijziging door indexatie	188.933	-
	-2.076.457	-397.666
Stand per 31 december	4.950.091	7.026.548

Meer uitleg over de verschillende posten vindt u in de toelichting op de staat van baten en lasten (zie pagina 100).

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen naar categorieën deelnemers

	31-12-2022		31-12-2021	
	aantal	bedrag	aantal	bedrag
Actieve deelnemers	112.293	2.161.303	114.258	3.166.603
Gewezen deelnemers	277.519	1.541.357	379.994	2.414.991
Pensioengerechtigden	37.368	973.645	34.611	1.094.693
Overige deelnemers		168.043		200.059
Netto pensioenverplichtingen		4.844.348		6.876.346
Opslag voor toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling		105.743		150.202
Stand per 31 december		4.950.091		7.026.548

De voorziening pensioenverplichtingen heeft een langlopend karakter. Het bedrag voor overige deelnemers betreft de voorziening voor premievrijstelling en arbeidsongeschiktheid.

6 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2022	31-12-2021
Derivaten met een negatieve waarde	135.975	125.761
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.848	1.745
Waardeoverdrachten	172	5
Uitkeringen	55	47
Premies	2	8
Overige schulden	1.494	1.325
Stand per 31 december	139.546	128.891

Alle schulden behalve Derivaten met een negatieve waarde hebben een resterende looptijd die korter is dan één jaar. De overige schulden bestaan vooral uit kosten die we nog moeten betalen.

Specificatie derivaten met een negatieve waarde

	31-12-2022	31-12-2021
Valutaderivaten	1.177	12.088
Rentederivaten	114.709	16.219
Ontvangen onderpand in geld op derivaten	20.089	97.454
Stand per 31 december	135.975	125.761

De valutaderivaten met een negatieve waarde hebben een looptijd van korter dan een jaar.

De rentederivaten met een negatieve waarde hebben een looptijd van langer dan vijf jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties

Dit heeft betrekking op de onderpanden die ontvangen zijn voor derivaten. Zie de toelichting op pagina 97.

Contractuele verplichtingen

BPF Schoonmaak besteedt de administratieve uitvoering uit aan APG DWS en Fondsenbedrijf N.V. Het fonds heeft met APG een overeenkomst voor onbepaalde tijd afgesloten, met een opzegtermijn van één jaar. De totale verplichting voor 2023 bedraagt ongeveer 18,9 miljoen euro.

Voor de beleggingen heeft BPF Schoonmaak overeenkomsten voor onbepaalde tijd afgesloten met meerdere vermogensbeheerders. Deze contracten zijn op korte termijn opzegbaar. De totale verplichting voor 2023 is ongeveer 3,9 miljoen euro (schatting op basis van 2022).

Investerings- en stortingsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen heeft het fonds op de balansdatum investerings- en stortingsverplichtingen.

bedragen in duizenden euro's	31-12-2022	31-12-2021
Hypotheken	137.000	-
Vastgoed	85.711	4.678
Private equity	2.068	2.091
Infrastructuur	652	652
	225.431	7.421

We verwachten dat we deze verplichtingen in het volgende boekjaar bijna helemaal afwikkelen. BPF Schoonmaak kiest er voor om geen nieuwe investeringen in private equity te doen. De bestaande portefeuilles worden afgebouwd, maar de lopende verplichtingen moeten we wel nakomen. We verkopen de beleggingen in private equity als we er een goede prijs voor kunnen krijgen.

Risicobeheer en derivaten

BPF Schoonmaak belegt ook indirect. Dat betekent dat we meedoen in beleggingspools en -instellingen, die gespecialiseerd zijn in bepaalde beleggingen. Dat heet participeren in een beleggingsfonds. Om te kijken naar de risico's die het fonds loopt kijken we naar de beleggingen in de pools. Dit heet ook wel de doorkijkbenadering. De tabellen in deze paragraaf zijn opgesteld op basis van de doorkijkbenadering en wijken daarom af van de tabellen in de balans en de toelichting op de balans.

Solvabiliteitsrisico

Het beheer en de financiering van de pensioenverplichtingen brengen risico's met zich mee. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Daarvoor streeft het fonds naar genoeg solvabiliteit ten opzichte van de reële waarde van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit is de verhouding tussen de pensioenverplichtingen en het eigen vermogen op de balans. Als de solvabiliteit hoger is, kan het pensioenfonds beter aan zijn verplichtingen voldoen.

Het grootste risico voor het fonds is het solvabiliteitsrisico. Als de solvabiliteit lager dan nul is, dan heeft het fonds niet genoeg geld om de pensioenuitkeringen in de toekomst te betalen. Er zijn algemene normen en specifieke normen (opgelegd door de toezichthouder) om de solvabiliteit te bepalen. Als de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen (voor de werkgevers en de deelnemers). Ook is er dan geen ruimte voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval moet het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

BPF Schoonmaak berekent de gewenste solvabiliteit volgens het standaardmodel van DNB. Hierbij wordt naar verschillende risico's gekeken. Per risico wordt er een buffer aangehouden. De gewenste solvabiliteit wordt het vereist vermogen genoemd. De benodigde buffers worden vastgesteld op basis van de door het bestuur gewenste beleggingsmix in het komende jaar (strategische mix). Om risico's af te dekken heeft het fonds derivatencontracten afgesloten. Bij het bepalen van de vereiste buffers is hiermee rekening gehouden. De tabel toont het tekort op FTK-grondslagen:

	31-12-2022	31-12-2021
Voorziening pensioenverplichtingen (FTK-waardering)	4.950.091	7.026.548
Vereiste buffers:		
S1 Renterisico	296.723	147.192
S2 Risico zakelijke waarden	551.201	744.733
S3 Valutarisico	159.016	221.132
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	177.212	252.224
S6 Verzekeringstechnisch risico	179.742	264.154
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer	-	-
Diversificatie-effect	-497.030	-598.018
Totaal S (vereiste buffers)	866.864	1.031.417
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet)	5.816.955	8.057.965
Aanwezig vermogen (totaal activa-schuldenbestemmingsreserve premiedepot)	5.434.681	7.079.114
Tekort	-382.274	-978.851

Beleid en risicobeheer

Het bestuur heeft beleid om risico's te beheersen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- toeslagbeleid.

Het bestuur baseert het beleid op uitvoerige analyses van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten.

Het bestuur onderzoekt elk jaar hoe de verplichtingen en de financiële markten zich gaan ontwikkelen, en past het beleid daarop aan. Dit komt terug in de beleggingsrichtlijnen die het bestuur ieder jaar vaststelt. Deze beleggingsrichtlijnen zijn de basis voor het beleggingsbeleid. De richtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet gebeuren. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Wij gebruiken derivaten om deze risico's te beperken.

Marktrisico (S1-S4)

Marktrisico is de kans op winst of verlies door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren zijn bijvoorbeeld marktprijzen van aandelen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De beleggingsdoelstellingen bepalen de beleggingsstrategie van het fonds. Door iedere dag de beleidskaders en richtlijnen voor de beleggingen te volgen probeert het fonds het marktrisico te beheersen. De complete marktposities worden iedere maand gerapporteerd aan het bestuur.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico van de wijziging van de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen door veranderingen in de markrente. De rentegevoeligheid meten we met de 'duratie'. Dat is het gewogen gemiddelde van de looptijden van een verzameling vastrentende waarden. De duratie geeft aan hoeveel procent de reële waarde van een belegging of verplichting verandert als de rentecurve verschuift. Een hoge duratie betekent dat een beleggingsportefeuille erg gevoelig is voor veranderingen in de rente.

	31-12-2022				31-12-2021	
	1% rentedaling	Waarde balanspost	1% rentestijging	Duratie	Waarde balanspost	Duratie
Duratie vastrentende waarden	3.249.533	2.902.274	2.594.987	11,1	4.169.663	13,4
Duratie beleggingsportefeuille (na derivaten)	5.702.989	5.238.661	4.681.012	8,7	7.046.733	9,6
Duratie pensioenverplichtingen	6.149.777	4.950.091	4.058.791	20,7	7.026.548	23,2

Op de balansdatum is de gemiddelde looptijd (duratie) van de beleggingen veel korter dan de gemiddelde looptijd van de verplichtingen. Dit heet een 'duratie mismatch'. Bij een rentestijging zal de waarde van de beleggingen minder snel dalen dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur). Daardoor stijgt de dekkingsgraad. Bij een rentedaling stijgt de waarde van beleggingen minder snel dan de waarde van de verplichtingen. Daardoor daalt de dekkingsgraad.

BPF Schoonmaak probeert de duratie mismatch te verkleinen. Bijvoorbeeld door kortlopende obligaties te vervangen door langlopende obligaties. Het fonds doet dit ook door renteswaps te gebruiken. Zo'n renteswap zorgt wel voor andere risico's. Zoals het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico. Hoe het fonds met deze risico's omgaat staat op pagina's 94 en 96.

De tabel toont de samenstelling van de vastrentende waarden naar resterende looptijd:

	31-12-2022		31-12-2021	
Resterende looptijd < 1 jaar	110.668	4%	164.328	4%
Resterende looptijd > 1 jaar < 5 jaar	421.087	14%	572.683	14%
Resterende looptijd > 5 jaar	2.370.519	82%	3.432.652	82%
	2.902.274	100%	4.169.663	100%

Risico zakelijke waarden (S2)

Prijrisico is een verandering van waarde door de ontwikkeling van marktprijzen. Verschillende factoren hebben invloed op die ontwikkeling: bijvoorbeeld een individuele belegging, de uitgevende instelling of algemene factoren. BPF Schoonmaak waardeert alle beleggingen tegen reële waarde. Veranderingen van waarde verwerken we direct in het beleggingsresultaat. Daardoor zijn wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar. Het fonds vangt het prijrisico op door beleggingen te spreiden.

Deze tabel geeft de verdeling van het belegd vermogen in vastgoed naar sectoren weer:

	31-12-2022		31-12-2021	
Woningfondsen	567.686	86%	530.138	84%
Winkelfondsen	95.322	14%	98.856	16%
Kantorenfondsen	-	0%	12	0%
	663.008	100%	629.006	100%

Al het vastgoed (100 procent) is belegd binnen Europa. In 2021 was dat 96 procent.

Deze tabel toont de verdeling van de aandelenportefeuille naar sectoren:

	31-12-2022		31-12-2021	
Technologie	356.235	25%	478.148	24%
Handel	265.282	19%	386.818	19%
Gezondheidszorg	226.041	16%	228.039	11%
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	213.270	15%	288.694	14%
Industrie	138.047	10%	189.432	9%
Telecommunicatie	98.113	7%	176.938	9%
Basismaterialen	48.604	3%	98.406	5%
Nutsbedrijven	23.371	1%	54.206	3%
Energie	13.308	1%	70.971	3%
Diversen	47.182	3%	57.286	3%
	1.429.453	100%	2.028.938	100%

In deze tabel ziet u hoe de aandelenportefeuille verdeeld is over regio's:

	31-12-2022		31-12-2021	
Ontwikkelde markten:				
Noord-Amerika	825.488	58%	1.225.072	60%
Europa	234.659	16%	322.589	16%
Pacific	128.199	9%	185.682	9%
Totaal ontwikkelde markten	1.188.346	83%	1.733.343	85%
Opkomende markten	241.107	17%	295.595	15%
	1.429.453	100%	2.028.938	100%

De tabel toont de verdeling van de vastrentende waarden naar sectoren:

	31-12-2022		31-12-2021	
Buitenlandse overheidsinstellingen	1.805.190	62%	2.509.647	60%
Nederlandse overheidsinstellingen	380.807	13%	569.019	13%
Financiële instellingen	513.149	18%	607.696	14%
Nutsbedrijven	50.279	2%	27.164	1%
Handel	28.640	1%	156.387	4%
Industrie	16.795	1%	77.809	2%
Olie en gas	16.354	1%	49.699	1%
Gezondheidszorg	10.544	0%	40.269	1%
Telecommunicatie	8.964	0%	41.732	1%
Basismaterialen	2.918	0%	27.865	1%
Technologie	5.337	0%	23.300	1%
Andere instellingen	63.297	2%	39.076	1%
	2.902.274	100%	4.169.663	100%

In deze tabel ziet u de verdeling van vastrentende waarden naar regio:

	31-12-2022		31-12-2021	
Ontwikkelde markten	2.513.654	87%	3.745.668	90%
Opkomende markten	388.620	13%	423.995	10%
	2.902.274	100%	4.169.663	100%

BPF Schoonmaak belegt vooral in ontwikkelde markten, zoals Nederland, Duitsland en de Verenigde Staten.

We beleggen ook in de regio's Latijns-Amerika en Zuid-Afrika. Dit zijn de opkomende markten.

Valutarisico (S3)

Het fonds verkleint het valutarisico door valutatermijncontracten. Bij een aantal beleggingsfondsen wordt binnen het beleggingsfonds de vreemde-valutapositie volledig afgedekt. Daardoor loopt het fonds voor die beleggingen geen valutarisico. Deze beleggingen behandelen we als eurobeleggingen.

Een deel van de beleggingsportefeuille beleggen we buiten de euro in vreemde valuta. Eind 2022 is dat 31,5 procent (2021: 32,5 procent). Van de belangrijkste valuta (Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen) wil het fonds 75 procent van de posities afdekken. Eind 2022 is 82,0 procent van de posities in deze drie valuta afgedekt (2021: 74,5 procent). Valuta-afdekking (en de aanpassing daarop) doen we aan het begin van een kwartaal en niet tijdens een kwartaal.

Het fonds dekt het valutarisico van aandelenbeleggingen en obligaties in lokale valuta in opkomende markten niet af omdat dit meer kost dan dat het oplevert. Ook wordt het valutarisico van beleggingen in private equity niet afgedekt omdat hier maar weinig in belegd wordt.

Na afdekking heeft het fonds nog een valutarisico op 15,2 procent (2021: 16,1 procent) van de totale beleggingsportefeuille.

				31-12-2022	31-12-2021
	Voor valutaderivaten	Valutaderivaten	percentage afgedekt	Nettopositie na valutaderivaten	Nettopositie na valutaderivaten
Euro	3.647.583	904.768		4.552.351	5.889.373
Amerikaanse dollar	954.710	-783.244	82%	171.466	348.320
Britse pond	38.556	-34.118	88%	4.438	20.091
Japane yen	68.014	-53.330	78%	14.684	26.606
Overige	628.069			628.069	734.438
	5.336.932	34.076		5.371.008	7.018.828

In onderstaande tabel ziet u de (gemiddelde) koers van de belangrijkste vreemde valuta:

	31-12-2022	gemiddeld 2022	31-12-2021	gemiddeld 2021
Amerikaanse dollar	1,07	1,10	1,14	1,18
Britse pond	0,89	0,86	0,84	0,87
Japane yen	140,82	135,89	130,95	128,64

Grondstoffenrisico (S4)

Grondstoffenrisico is het risico van waardedalingen van de grondstofprijzen. BPF Schoonmaak belegt niet in grondstoffen. Het fonds loopt hier dus geen risico.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico dat het fonds financiële verliezen heeft door bijvoorbeeld een faillissement of tegenpartijen die niet kunnen betalen, terwijl het fonds wel vorderingen heeft. Voorbeelden zijn partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar we deposito's plaatsen of marktpartijen waarmee we over the counter (OTC)-derivatenposities aangaan. Met beursgenoteerde derivaten lopen we bijna geen kredietrisico.

Dit risico verkleinen we door op totaalniveau limieten te stellen aan tegenpartijen.

Onder kredietrisico valt ook het 'settlementrisico'. Dit is het risico dat partijen, waarmee het fonds transacties is aangegaan, hun tegenprestatie niet meer kunnen verrichten. Daardoor lijdt het fonds financiële verliezen. Om het settlementrisico af te dekken belegt BPF Schoonmaak alleen in markten met een betrouwbaar systeem voor de afhandeling van transacties. Voordat we in nieuwe markten beleggen, doen we hier onderzoek naar. Niet-beursgenoteerde beleggingen, vooral OTC-derivaten, doen we alleen met partijen die ISDA/CSA-overeenkomsten hebben. Dat betekent dat posities van het fonds goed worden afgedekt door onderpand.

In het overzicht ziet u de kredietwaardigheid van debiteuren van de vastrentende portefeuille:

	31-12-2022		31-12-2021	
AAA	1.657.736	57%	2.052.677	49%
AA+	21.887	1%	26.539	1%
AA	548.229	19%	1.035.750	25%
AA-	59.338	2%	36.966	1%
A+	22.276	1%	69.376	2%
A	91.868	3%	50.815	1%
A-	77.521	2%	63.011	1%
BBB+	65.735	2%	114.005	3%
BBB	164.531	6%	145.238	3%
BBB-	56.936	2%	64.247	2%
Lager dan BBB-	136.465	5%	476.341	11%
Geen rating	-248	0%	34.698	1%
	2.902.274	100%	4.169.663	100%

De kredietwaardigheid bepalen we op basis van een gemiddelde van de beoordelingen van kredietbeoordelaars Standard & Poor's, Moody's en Fitch.

De regel 'Geen rating' bevat vooral leningen.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's) (S6)

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan verwacht. Bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen gaat het fonds uit van een gemiddelde levensverwachting. Als deelnemers langer leven dan verwacht is er onvoldoende pensioenvermogen opgebouwd voor de uitkering van de pensioenverplichtingen in de toekomst. BPF Schoonmaak gebruikt de Prognosetafel AG2022. De sterftekansen hebben we aangepast, omdat de sterfte van alle deelnemers en pensioengerechtigden binnen het fonds afwijkt van de sterfte van de gehele Nederlandse bevolking. Dit is de zogenaamde ervaringssterfte.

Overlijdensrisico

Wanneer een deelnemer overlijdt, moet het fonds mogelijk een nabestaandenpensioen toekennen. Dit heet het overlijdensrisico. Om dit risico te dekken houden we hiermee rekening in de premie.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Wanneer een deelnemer arbeidsongeschikt wordt, hoeft hij voor het arbeidsongeschikte gedeelte geen pensioenpremie meer te betalen aan het fonds. De pensioenopbouw wordt dan voor dat deel voortgezet. Hij heeft mogelijk ook nog recht op arbeidsongeschiktheidspensioen. Dit is het arbeidsongeschiktheidsrisico. Hiervoor moeten we voorzieningen treffen en brengen we een risicopremie in rekening. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten verwerken we in het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie herzien we regelmatig.

Het beleid van BPF Schoonmaak is om het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Indexatierisico

Het bestuur van het fonds streeft ernaar het pensioen te indexeren. Dit kan alleen als het fonds genoeg geld heeft. Dat hangt af van de ontwikkelingen in inflatie, bevolkingsopbouw, de rente en het rendement. We houden hierbij rekening met de strategische beleggingsmix 2022. De indexatietoezegging is voorwaardelijk.

Het indexatiebeleid vindt u op 20

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat we beleggingen niet op tijd en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen omzetten in liquide middelen. Liquide middelen zijn de geldmiddelen waarover we onmiddellijk kunnen beschikken. Mogelijk kan het fonds hierdoor op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Liquiditeitsrisico is een kortetermijnrisico. De andere risico's zijn vooral langeretermijnrisico's (solvabiliteit).

Het liquiditeitsrisico beheersen we door voldoende ruimte te nemen voor liquiditeitsposities in het strategische en tactische beleggingsbeleid. Ook houden we rekening met de directe beleggingsopbrengsten en met andere inkomsten, zoals premies. BPF Schoonmaak heeft genoeg obligaties die direct zonder waardeverlies kunnen worden omgezet in geldmiddelen. Zo kunnen we een eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen financieren.

Concentratierisico (S8)

Concentratierisico's kunnen optreden als activa en passiva niet goed gespreid zijn over regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Wij beheersen dit risico doordat we er op letten dat binnen elke soort beleggingen niet te veel dezelfde beleggingen zijn. Elke maand kijken we in de risicorapportage of dit nog steeds klopt. Voor de staatsobligaties van Nederland, Frankrijk en Duitsland accepteren we het als daar grote posten zijn.

Grote posten kunnen een concentratierisico vormen. Eerst moeten we bepalen welke posten groot zijn. Daarvoor tellen we per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur op. Elke post die meer dan 5 procent van de totale beleggingsportefeuille of de beleggingscategorie is, is een grote post.

Dit zijn de grote posten op 31 december 2022:

	31-12-2022	31-12-2021
Staatsobligaties Duitsland	719.082	1.283.892
Staatsobligaties Frankrijk	445.454	674.742
Staatsobligaties Nederland	377.513	549.912

Operationeel risico (S9)

Het fonds loopt operationeel risico als:

- transacties niet goed worden afgewikkeld;
- gegevens niet goed worden verwerkt;
- informatie verloren gaat;
- er fraude wordt gepleegd.

Het fonds probeert deze risico's onder controle te houden door hoge kwaliteitseisen aan de uitvoeringsorganisaties te stellen. Het bestuur controleert regelmatig of de uitvoeringsorganisaties zich houden aan deze kwaliteitseisen.

Actief beheer (S10)

Het actief beheerrisico is het risico dat ontstaat als afwijkende posities in aandelen worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuille. BPF Schoonmaak maakt weinig gebruik van actief beheer. Hierdoor hoeft het fonds geen buffer voor actief beheer aan te houden.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid gebruikt BPF Schoonmaak ook financiële derivaten. Financiële derivaten zijn beleggingsinstrumenten waarvan de waarde gebaseerd is op de waarde van een ander goed.

Het andere goed heet ook wel de onderliggende waarde. Het fonds gebruikt derivaten alleen als dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. Het bestuur stelt grenzen (limieten) vast. Het risicoprofiel (inclusief de economische effecten van derivaten) en de samenstelling van de portefeuille moeten binnen deze grenzen blijven.

BPF Schoonmaak gebruikt derivaten vooral om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. We verkleinen dit risico door alleen transacties aan te gaan met betrouwbare partijen. Ook werken we zoveel mogelijk met onderpand.

Het fonds gebruikt de volgende financiële derivaten:

- *Futures*
Dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee het fonds snel posities kan wijzigen.
- *Valutatermijncontracten*
Dit zijn contracten die het fonds met individuele banken afsluit. De partijen spreken af om valuta te verkopen en andere valuta aan te kopen. De prijs en de datum zijn van tevoren vastgesteld. Met valutatermijncontracten kunnen we valutarisico's afdekken.
- *Renteswaps*
Dit zijn contracten met individuele banken. De partijen spreken af om rentebetalingen over een nominale hoofdsom uit te wisselen. Met swaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

De tabel geeft inzicht in de posities van de renteswaps:

	Contractomvang ontvangst vaste rente	Contractomvang betaling vaste rente	Reële waarde activa	Reële waarde passiva
Stand 31 december 2022	796.000	71.000	260.692	344.513
Stand 31 december 2021	396.000	71.000	134.480	57.547

Bij de renteswaps wordt een rente met een vast percentage geruild met een rente met een variabel percentage. Het fonds sluit swapcontracten af waarbij een vaste rente ontvangen wordt en een variabele rente betaald wordt (linkerkolom Contractomvang in de tabel). Het fonds sluit ook swapcontracten af waarbij een vaste rente betaald wordt en een variabele rente ontvangen wordt (rechterkolom Contractomvang in de tabel).

Op sommige derivaten ontvangen of betalen we tijdelijk onderpand. Dit is een zekerheid voor de waarde van de derivaten. Per eind 2022 hadden we 20.088 (2021: 97.454) ontvangen aan onderpand in geld. Hier stond een nettowaarde van de swaps van 83.821 negatief tegenover (2021: 76.933 positief). Ook hadden we eind 2022 onderpand in stukken geleend voor 34.077 (2021: 8.271 uitgeleend).

De tabel geeft inzicht in de posities van de valutatermijncontracten en futures:

Type contract	Contractomvang	Reële waarde activa	Reële waarde passiva
Stand per 31 december 2022			
Valutatermijncontracten	898.660	35.253	1.177
Futures	35.602	-	-
Stand per 31 december 2021			
Valutatermijncontracten	1.144.640	3.818	12.088
Futures	24.072	-	-

Systemrisico

Systemrisico is het risico dat het wereldwijde financiële systeem (de internationale markten) niet langer goed werkt. Hierdoor zijn beleggingen van het fonds niet langer te verkopen en verliezen ze zelfs (tijdelijk) hun waarde. Dit risico kan het fonds niet beheersen.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Wijziging marktrente vanaf 2023

De pensioenverplichtingen berekenen we met de marktrente. Dit doen we met een rentetermijnstructuur. Vanaf 2023 verandert DNB deze rentetermijnstructuur. De rente voor de eerste 50 jaren is gelijk aan de marktrente. De rente na deze 50 jaar is minder zeker en wordt daarom aangepast. De rente gaat dalen. De verplichtingen gaan dan stijgen. De dekkingsgraad daalt dan in 2023 met 0,5 procentpunt.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(Bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

7 Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen

	2022	2021
Werknemersgedeelte	130.732	122.155
Werkgeversgedeelte	130.732	122.154
	261.464	244.309
Vrijval VPL schuld i.v.m. einde regeling	-	4.068
	261.464	248.377

De premiebijdrage van werkgevers en werknemers is 21,4 procent (2021: 21,4 procent) van de pensioengrondslag.

Volgens artikel 130 van de Pensioenwet moeten pensioenfondsen drie soorten premies in de jaarrekening opnemen:

- zuivere kostendeekkende premie;
- gedempte kostendeekkende premie;
- feitelijke premie.

De omvang van deze premies is als volgt:

	2022	2021
Zuivere kostendeekkende premie	317.446	322.448
Feitelijke premie	261.464	244.309
Gedempte kostendeekkende premie	255.771	235.467

De zuivere kostendeekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 1 januari 2022 gepubliceerd door DNB). De zuivere kostendeekkende premie is de minimale premie die het fonds nodig heeft om de pensioenregeling uit te voeren. De zuivere kostendeekkende premie kan sterk schommelen, door uitschieters in rente en rendement. Daarom stelt een fonds ook een stabielere gedempte kostendeekkende premie vast. Het bestuur heeft de gedempte kostendeekkende premie vastgesteld op basis van een verwacht reëel rendement van 0,95 procent (2021: 1,00 procent).

Voor inkoop van pensioen is een premie benodigd. Deze premie is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie. Door de deelnemers wordt een feitelijke premie betaald.

Het fonds past geen premiekortingen en/of premieopslagen toe.

De premie over het boekjaar is als bate verantwoord.

De tabellen hieronder laten zien hoe de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie zijn samengesteld:

Zuivere kostendeekkende premie

	2022	2021
Kosten pensioenopbouw	263.198	265.430
Pensioenuitvoeringskosten	17.445	18.270
Mutatie dekking voor excassokosten in Technische voorzieningen	-1.887	-1.863
Solvabiliteitsopslag	38.690	40.611
	317.446	322.448

Gedempte kostendeekkende premie

	2022	2021
Kosten pensioenopbouw	240.213	219.060
Pensioenuitvoeringskosten	17.445	18.270
Mutatie dekking voor excassokosten in Technische voorzieningen	-1.887	-1.863
	255.771	235.467

8 Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

De beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds over 2022 zijn:

	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten vermogensbeheer	Totaal 2022
Vastgoedbeleggingen	8.174	4.370	-256	12.288
Aandelen	25.051	-281.414	-877	-257.240
Vastrentende waarden	70.061	-1.196.987	-2.247	-1.129.173
Derivaten	6.194	-235.587	-940	-230.333
Overige beleggingen	220	-221	-439	-440
Valutakoersverschillen	109.700	-1.709.839	-4.759	-1.604.898
	-	-734	-	-734
	109.700	-1.710.573	-4.759	-1.605.632
Algemene kosten toegerekend vanuit pensioenuitvoeringskosten			-1.201	-1.201
	109.700	-1.710.573	-5.960	-1.606.833

De beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen over 2021 zijn:

	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten vermogensbeheer	Totaal 2021
Vastgoedbeleggingen	6.660	45.177	-1	51.836
Aandelen	29.708	429.914	-835	458.787
Vastrentende waarden	52.934	-193.857	-2.017	-142.940
Derivaten	7.103	-183.494	-982	-177.373
Overige beleggingen	486	-149	102	439
	96.891	97.591	-3.733	190.749
Valutakoersverschillen	-	-800	-	-800
	96.891	96.791	-3.733	189.949
Algemene kosten toegerekend vanuit pensioenuitvoeringskosten	-	-	-1.125	-1.125
	96.891	96.791	-4.858	188.824
Toevoeging rendement aan Schuld overgangsregeling				-389
				188.435

De kosten van vermogensbeheer bedragen 5.960 (2021: 4.858). Deze kosten bestaan vooral uit vergoedingen voor het beheer en bewaarloon.

Transactiekosten (aan- en verkoopkosten) zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten voor de directe beleggingen (die door BPF Schoonmaak zelf worden betaald) zijn 1.983 (2021: 830). Deze transactiekosten zijn onderdeel van de totale transactiekosten van 6.126 (2021: 2.237) die we in het uitgebreide kostenoverzicht in het bestuursverslag laten zien. In dat totaal zijn ook schattingen opgenomen.

9 Overige baten

	2022	2021
Rente	457	447
Overige baten	1.390	2.292
	1.847	2.739

10 Pensioenuitkeringen

	2022	2021
Ouderdomspensioen	67.804	61.010
Partnerpensioen	8.980	8.544
Arbeidsongeschiktheidspensioen	1.069	1.143
Wezenpensioen	286	302
Overig	-	5
Afkopen	8.470	13.181
	86.609	84.185

Afkopen is het in één keer uitbetalen van kleine pensioenen. Dat doen we als pensioenen lager zijn dan de wettelijke afkoopgrens van 520 euro per jaar (2021: 503 euro per jaar).

11 Pensioenuitvoeringskosten

	2022	2021
Administratiekosten	14.912	14.920
Bestuurskosten	770	768
Contributies en bijdragen	681	743
Controle- en advieskosten (exclusief accountantskosten)	262	295
Accountantskosten	69	68
Overig	37	28
	16.731	16.822
Hiervan toegerekend aan kosten vermogensbeheer	-1.201	-1.125
	15.530	15.697

Aantal personeelsleden

Het fonds heeft net als vorig boekjaar niemand in dienst. BPF Schoonmaak besteedt de pensioenuitvoering volledig uit aan APG DWS en Fondsenbedrijf N.V.

Bestuurskosten

Bestuurskosten zijn de vergoedingen voor het werk dat hoort bij de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit:

	2022	2021
Kosten uitvoerend bestuurders	388	359
Beloning niet uitvoerend bestuurders	224	223
Vacatiegelden verantwoordingsorgaan	21	27
Sleutelfunctiehouders	34	49
Kosten notuleerbureau	32	46
Opleidingskosten	49	50
Overige bestuurskosten	22	14
	770	768

Accountantskosten

De accountantskosten kunnen we onderverdelen in:

	2022	2021
Controle van de jaarrekening	62	61
Andere controleopdrachten	7	7
Fiscale advisering	-	-
Andere niet-controleopdrachten	-	-
	69	68

Verbonden partijen

Er zijn veel mensen die direct te maken hebben met het fonds, zoals bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan. Wij noemen deze mensen verbonden partijen. Alle transacties met deze verbonden partijen gebeuren onder normale marktomstandigheden.

12 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn verlaagd met een negatieve rente van 0,486 procent (2021: 0,533 procent negatief), dat is -33.967 euro (2021: -40.156 euro). Het rentepercentage is afgeleid van de eenjaarsrente uit de rentetermijnstructuur aan het begin van het boekjaar. DNB publiceert deze rentetermijnstructuur.

Wijziging marktrente

Door de wijziging van de rentetermijnstructuur is de voorziening 2.338.711 euro gedaald (2021: -668.886 euro gedaald). Door de schattingswijziging van de rentetermijnstructuur is de voorziening 79.889 euro gestegen (2021: 130.457 euro gestegen). In totaal is de voorziening door de rentetermijnstructuur in 2022 met 2.258.822 euro gedaald (2021: 538.429 euro gedaald).

Overige wijzigingen in de voorziening pensioenverplichtingen

	2022	2021
Wijzigingen door kanssystemen en overige		
Sterfte	-10.051	-7.207
Arbeidsongeschiktheid	13.001	187
Mutaties	-4.978	-891
Wijzigingen overige actuariële uitgangspunten	46.860	-4.319
Totaal overige wijzigingen	44.832	-12.230

In totaal steeg de voorziening in 2022 door de veranderingen in de actuariële grondslagen met 46.860;

- door de wijziging van de IBNR-reserve daalde de voorziening met 19.033;
- door de wijziging van de sterftetafel steeg de voorziening met 41.480;
- door de wijziging van de partnerfrequenties daalde de voorziening met 2.073;
- door de wijziging van het leeftijdsverschil tussen vrouwen en mannen daalde de voorziening met 2.284;
- in 2022 is het opbouwpercentage vanaf 1 januari 2023 verhoogd. Hierdoor is de schadevoorziening gewijzigd. De voorziening steeg hierdoor met 28.770.

In totaal daalde de voorziening in 2021 door de veranderingen in de actuariële grondslagen met 4.319;

- door de wijziging van de IBNR-reserve daalde de voorziening met 5.950;
- door het verschil tussen de ingeschatte en werkelijke wijziging van de grondslagen 2020, daalde de voorziening met 1.021;
- in 2021 is het opbouwpercentage verhoogd. Hierdoor is de schadevoorziening gewijzigd. De voorziening steeg hierdoor met 2.652.

Naast bovengenoemde wijzigingen is in 2022 besloten om de pensioenen per 1 januari 2023 te verhogen met 4 procent. Door de indexatie steeg de voorziening met 188.933.

Wijzigingen door overdracht van rechten

	2022	2021
Toekenning	59.539	35.435
Onttrekking	-252.527	-21.195
	-192.988	14.240

13 Saldo overdracht van rechten

	2022	2021
Inkomende waardeoverdrachten	-62.274	-38.856
Uitgaande waardeoverdrachten	260.584	24.231
	198.310	-14.625

Nieuwe deelnemers hebben vaak al pensioen opgebouwd bij een ander pensioenfonds. Ze kunnen dit pensioen meenemen. Ook kunnen ex-deelnemers het pensioen dat ze bij ons hebben opgebouwd meenemen naar een ander pensioenfonds. Dit heet waardeoverdracht. Bij een inkomende waardeoverdracht krijgen we geld: we ontvangen de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken, die deelnemers tot de ontslagdatum bij het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever hebben opgebouwd. Met de ontvangen koopsommen kopen we pensioenaanspraken in. Bij een uitgaande waardeoverdracht gaat er geld uit: de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken die deelnemers tot de ontslagdatum hebben opgebouwd maken we over aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever.

In de Pensioenwet staat dat deelnemers geen nieuwe waardeoverdrachten van meer dan 520 euro meer mogen doen als de dekkingsgraad van het fonds lager is dan 100 procent. Van eind januari 2019 tot en met eind april 2022 was onze dekkingsgraad lager dan 100 procent waardoor bijna geen waardeoverdrachten konden plaatsvinden. Sinds eind mei 2022 is onze dekkingsgraad hoger dan 100 procent waardoor er een forse toename is van de waardeoverdrachten ten opzichte van 2021.

Als op de pensioendatum blijkt, dat het opgebouwde pensioen minder is dan 520 euro per jaar in 2022, dan kopen wij dat kleine pensioen af. Voor de pensioendatum mogen we van de wet het opgebouwde pensioen niet afkopen. Dan zorgen we ervoor dat het kleine pensioen wordt toegevoegd aan het pensioen van de gewezen deelnemer (die geen pensioen meer bij ons opbouwt), dat bij de nieuwe pensioenuitvoerder wordt opgebouwd. In 2022 hebben we alle kleine pensioenen van vòòr 2018 voor automatische waardeoverdracht aangeboden. We hebben in 2022 in totaal 210 miljoen euro overgemaakt aan de nieuwe pensioenuitvoerders van ongeveer 100.000 gewezen deelnemers. Ook hebben we van andere fondsen geld ontvangen dat we kunnen toevoegen aan het pensioen van onze actieve deelnemers.

14 Overige lasten

	2022	2021
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	305	564
Overige lasten	156	241
	461	805

Belastingen

BPF Schoonmaak hoeft geen vennootschapsbelasting te betalen.

Vaststelling van het jaarverslag door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf heeft het jaarverslag 2022 in de vergadering op 22 mei 2023 vastgesteld.

Semih Eski

Jan Kerstens

Daan Muusers

Walther Schapendonk

Evelyne Simons

Tarik Uçar

Anne Vermeulen

Gertrude Wallens

Cathrin van der Werf

Gerrie Westenbrink

Overige gegevens

Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

De statuten van het fonds zeggen niets over de bestemming van het saldo van baten en lasten.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en glazenwassersbedrijf te Utrecht is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en glazenwassersbedrijf, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 40.000.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2.000.000.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en glazenwassersbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Het pensioenfonds heeft in 2022 gebruik gemaakt van het 'Besluit toeslagverlening in bijzondere omstandigheden' van 7 juni 2022 (Staatsblad 2022, 211) bij het besluit tot toeslagverlening per 1 januari 2023. Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd dat is voldaan aan de in het Besluit gestelde voorwaarden.

Amsterdam, 30 mei 2023

drs. J.J.M. Tol AAG RBA
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2022 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2022
- de staat van baten en lasten over 2022
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf (hierna ook wel het pensioenfonds) zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijven voert als bedrijfstakpensioenfonds de pensioenregeling uit voor schoonmakers en glazenwassers. Vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn uitbesteed aan respectievelijk Achmea Investment Management B.V. en APG DWS en

Fondsenbedrijf N.V. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€40 miljoen (2021: € 31,5 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen per 31 december 2022, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves (2021: 0,5% van het pensioenvermogen).
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien het pensioenfonds in een herstelsituatie zit maar de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €2 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf kent een aantal activiteiten, welke grotendeels zijn uitbesteed aan externe serviceorganisaties. De financiële informatie van het geheel van deze activiteiten is opgenomen in de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle van de jaarrekening als geheel. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de verschillende activiteiten van het pensioenfonds. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was en deze vastgelegd in instructies aan de accountants van deze externe serviceorganisaties. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

De controle heeft zich met name gericht op de significante activiteiten:

- vermogensbeheer;
- pensioenbeheer;
- actuarial;
- financiële administratie;

- bestuur en toezicht.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de significante activiteiten, gecombineerd met zelfstandig verrichte werkzaamheden op het totaalniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het geheel verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een bedrijfstakpensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit. Daarnaast hebben wij eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering van derivaten.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar de onderdeel 'Risicobeheer' van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn risicoanalyse heeft opgenomen na overweging van mogelijke frauderisico's.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in het onderdeel 'Technische

Voorzieningen' van de Algemene Toelichting in de jaarrekening, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen' .

Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie(s)).

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 *Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen*, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het kennis nemen van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het lezen van notulen, het kennismaken van rapporten van de functiehouders interne audit en compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in het onderdeel 'Algemene toelichting' van de jaarrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft het bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen relevante wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.</p> <p>Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft.</p> <p>De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting 4 ‘Stichtingskapitaal en reserves’ van de jaarrekening. Hieruit blijkt dat het pensioenfonds een tekort heeft per 31 december 2022. In paragraaf ‘Herstelplan, korten en gebruik vrijstellingsregeling’ van het bestuursverslag gaat in op de financiële positie en de actualisatie van het herstelplan in 2023.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld en dat het achterwege blijven van een pensioenverlaging op basis van de geboden vrijstelling niet toereikend wordt toegelicht.</p>
Onze controleaanpak	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2022 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende</p>

	<p>toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items: de indexatie per 1 januari 2023 evenals de toepassing van de Prognosetafels AG2022. • Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorziening zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name private equity, hypotheekfondsen, infrastructuur en indirect vastgoed kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen voor risico pensioenfonds beschreven in hoofdstuk 'Algemene toelichting' onder toelichting 1 en een nadere toelichting opgenomen in hoofdstuk 'Toelichting op de balans' onder toelichting 1 en een nadere toelichting opgenomen in hoofdstuk 'Toelichting op de balans' onder toelichting 1. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2022 €1.575 miljoen is belegd in niet-(beurs)genoteerde fondsen en dat per saldo € 66 miljoen is belegd in derivaten. Dit betreft 31% van de totale beleggingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>
--------	--

<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen, uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2022.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij de waardering gecontroleerd op basis van de gecontroleerde jaarrekeningen van de betreffende fondsen met daarin opgenomen de gecontroleerde waarde per aandeel of participatie per 31 december 2022. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. Voor zover wij geen zekerheid kunnen verkrijgen uit een jaarrekening per 31 december 2022, omdat deze niet tijdig beschikbaar is of omdat het boekjaar van de betreffende fondsen niet gelijk is aan het boekjaar van het pensioenfonds, hebben wij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestonden uit het onderzoeken van eerdere jaarrekeningen (back-testing) en het vaststellen van de aansluiting met de meeste recente (niet gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum. Als onderdeel van de genoemde werkzaamheden hebben wij de impact van nieuwe informatie tot de datum van onze controleverklaring gemonitord en vastgesteld dat significante ontwikkelingen op adequate wijze zijn verwerkt. • Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en op de gehanteerde input waaronder de uit de markt afgeleide gegevens zoals valuta(termijn)koersen, rentevolatiliteit en rentecurves. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij eigen waarderingspecialisten betrokken. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.</p>
<p>Belangrijke observaties</p>	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2022 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

<p>Risico</p>	<p>De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan de subjectieve elementen ervaringssterfte en kostenopslag van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in hoofdstuk 'Algemene toelichting', onder toelichting 5, en een nadere toelichting opgenomen in hoofdstuk 'Toelichting op de balans' onder toelichting 5. Uit deze toelichting blijkt</p>
---------------	---

	<p>dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door: aanpassing van de rente termijnstructuur, overgang naar nieuwe Prognosetafels, aanpassing van de gehuwdheidsfrequenties dan wel aanpassing leeftijdsverschil tussen partners op basis van nader onderzoek. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 117 miljoen hoger uitgekomen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.</p>
<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2022. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.</p>
<p>Belangrijke observaties</p>	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2022 of de toelichting van de technische voorzieningen.</p>

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een

informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 30 mei 2023

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Slager RA

Bijlage

Nevenfuncties per 31 december 2022

Renate Bos (niet-uitvoerend bestuurslid namens FNV, Pensioengerechtigden)

- Bestuurder/Teamleider FNV
- Voorzitter Stichting RAS
- Voorzitter Stichting Noodfonds Migrant Domestic Workers

Semih Eski (niet-uitvoerend bestuurslid namens CNV Vakmensen)

- Bestuurslid Pensioenfonds Werk en (re)Integratie (PWRI)
- Lid Raad van Advies Goldschmeding Foundation
- Lid Raad van Advies College voor de Rechten van de Mens
- Lid Raad van Advies van Kennisplatform Inclusief Samenleven
- Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw tot 1-1-2023
- Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds Zoetwaren tot 1-1-2023

Anita Jharap (uitvoerend bestuurslid)

- Expertlid werknemers Samengevoegd belanghebbendenorgaan (SBO) Centraal Beheer APF

Daan Muusers (niet-uitvoerend bestuurslid namens FNV)

- Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds Levensmiddelen
- Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees
- Lid Raad van Toezicht, Stichting Mantelzorg en Dementie
- DGA, DHM Beheer B.V.

Walther Schapendonk (uitvoerend bestuurslid)

- Secretaris beleggingsadvies Pensioenfonds Nederlandse Bisdommen
- Lid beleggingsadviescommissie Pensioenfonds Rockwool
- Bestuurslid Pensioenfonds Openbare Bibliotheken
- DGA W.L.M. Schapendonk B.V.

Evelyne Simons (niet-uitvoerend bestuurslid namens SchoonmakendNederland)

- Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel
- Directeur Organisatieadviesbureau Bestuur en advies collectieve pensioenregelingen

Tarik Uçar (uitvoerend bestuurslid)

- Lid Raad van Toezicht Molenaarspensioenfonds
- Lid Raad van Commissarissen Wassenaarsche Bouwstichting
- Bestuurslid Stichting Derdengelden APG
- Lid Werkgroep Pensioenen Stichting van de Arbeid als extern adviseur namens VCP

Cathrin van der Werf (onafhankelijk voorzitter)

- Voorzitter Raad van Toezicht Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

Gerrie Westenbrink (niet-uitvoerend bestuurslid)

- Directeur eigenaar Beverbrink BV

- Voorzitter Bestuur LTC Dalen (tennis en padel vereniging)

Jan Kerstens (niet-uitvoerend bestuurslid)

- Secretaris bestuur / Manager lobby, pensioen en arbeidsvoorwaarden bij Schoonmakend Nederland
- Bestuurder Stichting Code Verantwoordelijk Marktgedrag

BIJLAGE IV

Periodieke informatieverstopping voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming:

Pensioenregeling Bpf Schoonmaak

Identificatiecode voor
juridische entiteiten (LEI):

724500E14K55TDHR8C26

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging:

een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaan om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja

Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling** gedaan: %

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een sociale doelstelling** gedaan: %

Nee

Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 3,51% duurzame beleggingen

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

met een sociale doelstelling

Dit product promootte E/S-kenmerken, maar **heeft niet duurzaam belegd**.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit financiële product (hierna: deze Pensioenregeling) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- ESG-integratie.

De Pensioenregeling integreert ESG-risico's en ESG-factoren in het beleggingsproces. Het pensioenfonds bepaalt per beleggingscategorie hoe en in welke mate ESG-integratie strategieën het meest effectief in praktijk toegepast kunnen worden.

Het pensioenfonds past ESG integratie toe binnen aandelen via een aangepaste klimaatbenchmark. Hierin worden, aan de hand van klimaatdata, ondernemingen met grootste transitierisico's uitgesloten en daarnaast herweging toegepast naar ondernemingen die goed gepositioneerd zijn voor de energietransitie.

Binnen credits worden ESG-risico's en ESG-factoren meegenomen in het beleggingsproces.

- CO2-reductie.

Binnen aandelen wordt de CO2-voetafdruk van de portefeuille vergeleken met die van de benchmark. In 2030 is die 50% lager dan 2020 en ten allen tijde 30% lager dan de benchmark. De langetermijndoelstelling is een klimaatneutrale portefeuille in 2050. De komende jaren wordt beoordeeld of deze doelstelling ook binnen andere beleggingscategorieën wordt toegepast.

- Uitsluitingsbeleid.

De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het uitsluitingsbeleid van Bpf Schoonmaak (<https://www.pensioenschoonmaak.nl/images/sgb-beleid-mvb-2022.pdf>):

- o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
- o ondernemingen die met hun gedrag structureel de normen schenden van de VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten (UN Guiding Principles on Business & Human Rights), zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie;
- o producenten van tabaksproducten;
- o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen (steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctisch olie- en gas);
- o landuitsluitingsbeleid en bijbehorende staatsbedrijven;
- o ondernemingen die niet voldoen aan goed bestuur vereisten.

Overige opmerkingen bij de ecologische of sociale kenmerken van deze Pensioenregeling:

- Doelinvesteringen Green Bonds.

De Pensioenregeling heeft als doelstelling om 2% groene obligaties (Green Bonds) te beleggen via een externe vermogensbeheerder. Green Bonds zijn obligaties waarvan de opbrengsten uitsluitend gebruikt worden om projecten of activiteiten met een aantoonbaar positief effect op het milieu of klimaat te financieren. In de precontractuele informatie is aangegeven dat onze ESG-dienstverlener op dit moment niet kan vaststellen of de Green Bonds in het extern beheerde mandaat voldoen aan alle SFDR criteria voor duurzame beleggingen. Daarom worden deze instrumenten in de rapportage niet als duurzame belegging opgenomen.

Naast de 2% allocatie bij het externe mandaat kunnen ook Green Bonds in de portefeuille opgenomen worden in overige interne mandaten, hier wordt alleen niet expliciet op gestuurd. Deze Green Bonds worden getoetst door onze ESG-dienstverlener aan de hand van het Achmea IM Green Bond raamwerk en kunnen daarmee als duurzame belegging beoordeeld worden. In de annex 4 wordt over deze duurzame beleggingen gerapporteerd.

● *Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?*

Om te bepalen of de Pensioenregeling voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- ESG-profiel. Dit geeft aan hoe ondernemingen scoren op de verschillende aspecten van Ecologisch, Sociaal en Governance. Na iedere herbalancing was het ESG-profiel van de Pensioenregeling gedurende 2022 beter dan dat van de benchmark. Door marktbevingen kan dit op kwartaaleinde afwijken.

Duurzaamheids-
indicatoren meten
hoe de ecologische of
sociale kenmerken
die het financiële
product promoot,
worden
verwezenlijkt.

▪ CO2-voetafdruk: De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2022 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 46,59 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de reductiedoelstelling die geldt voor de relevante onderliggende mandaten van deze Pensioenregeling.

• Uitsluitingsbeleid. Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Middels het uitsluitingsbeleid streeft de Pensioenregeling na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Het afgelopen jaar hebben er zich geen breaches voorgedaan.

Indicator	Waarde
ESG Profiel Portfolio	6,44
ESG Profiel Benchmark	6,40
Exposure naar normschenders (%)	--
Exposure naar tabaksproducenten (%)	--
Exposure naar controversiële wapens (%)	--
Exposure naar bedrijven die meer dan 1% van de omzet halen uit het delven van thermische steenkool, 10% uit het gebruik van thermische steenkool en 5% omzet uit teerzanden halen (%)	--
Exposure naar bedrijven die meer dan 5% omzet uit arctische gas en -olie halen (%)	--
Exposure naar bedrijven die meer dan 5% omzet uit schaliegas en -olie halen (%)	--
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	--
Gefinancierde broeikasgasemissie	46,59

● **... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

Er is over 2021 niet gerapporteerd op bovengenoemde duurzaamheidsindicatoren.

● **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverstrekking, heeft dit pensioenfonds geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven referentieperiode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. De doelstellingen van de duurzame beleggingen hebben betrekking op:

- Mitigatie van klimaatverandering. Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO2-emissies is de meest relevante

en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van de Pensioenregeling aan klimaatmitigatie. De ESG-dienstverlener baseert zich op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, probeerde de ESG-dienstverlener meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO₂-emissie van de Pensioenregeling bedroeg over 2022 31,86 ton.

- Adaptatie aan klimaatverandering. Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van deze Pensioenregeling aan klimaatadaptatie. In de EU-Taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In de beoordeling van de uitgegeven Green Bond wordt getoetst in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-Taxonomie. De verwachting is dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat de bijdrage van de duurzame beleggingen van de Pensioenregeling aan klimaatadaptatie zorgvuldig kan worden gemeten.

De Pensioenregeling bevat geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● ***Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?***

De Pensioenregeling heeft Green Bonds in portefeuille waar niet expliciet op wordt gestuurd. Deze Green Bonds zijn getoetst door onze ESG-dienstverlener aan de hand van het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Hiermee kunnen deze Green Bonds als duurzame belegging beoordeeld worden. In deze bijlage IV wordt over deze duurzame beleggingen gerapporteerd.

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen van de Pensioenregeling te beoordelen aan de hand van het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen die in deze Pensioenregeling aanwezig zijn, betreffen Green Bonds die voldoen aan het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Deze Green Bonds hebben als doel een positieve impact te realiseren. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. De in deze Annex IV geïdentificeerde duurzame beleggingen betreffen green bonds die voldoen aan het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Het Green Bonds beoordelingsraamwerk van Achmea IM sluit Green Bonds van ondernemingen uit die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

NB: Het pensioenfonds zelf gaat engagement aan met ondernemingen die bovenstaande normen schenden en sluit ondernemingen uit die structureel de normen schenden.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Pensioenregeling houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Het pensioenfonds heeft zich gecommitteerd aan het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB)-convenant en daarmee aan de OESO-richtlijnen en de United Nations Guiding Principles (UNGP). We gebruiken het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad bij de selectie, engagement en monitoring van onze beleggingen. Onze ESG-dienstverlener screent de portefeuille op de eventuele negatieve impact van beleggingen en prioriteren vervolgens de meest ernstige impacts (op basis van zwaarte, reikwijdte en onomkeerbaarheid en waarschijnlijkheid). Zie voor meer informatie ook het MVB-beleid van het pensioenfonds.

Op de website en in het jaarverslag rapporteren wij over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie (ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen.)
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie (ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen.)
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en-gas met een omzetgrens van >5%. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) met een omzetgrens van >1%. De omzet van een onderneming voor	Uitsluiten

	meer dan 10% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool.	
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten (Het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar het pensioenfonds niet in wil beleggen.) en normatief engagement (de dialoog aangegaan met ondernemingen die de UN Global Compact, OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en UN Guiding Principles on Business and Human Rights (dreigen te) schenden.)
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van arbeidsnormen	Uitsluiten

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	4,9	Nederland
Achmea Dutch Residential Fund	Overig	4,9	Nederland
Achmea IM Euro Local Government Loans Fund	Overig	4,2	Nederland
BlackRock MSCI Emerging Markets Free B	Overig	3,8	Verenigde Staten
Bundesrepub. Deutschland 2.500% 15/08/2046	Overheden	3,0	Duitsland
Amvest Residential Core Fund	Overig	2,6	Nederland
CBRE Dutch Residential Fund	Overig	2,5	Nederland
Netherlands Government 2.750% 15/01/2047	Overheden	2,2	Nederland
Bundesrepub. Deutschland 4,75% 04/07/2040	Overheden	2,2	Duitsland
Netherlands Government Bond 4% 15/01/2037	Overheden	2,1	Nederland
Bundesrepub. Deutschland 2.500% 04/07/2044	Overheden	2,1	Duitsland
Bundesrepub. Deutschland 1.250% 15/08/2048	Overheden	2,0	Duitsland
Bundesrepub. deutschland 0% 15/08/2050	Overheden	2,0	Duitsland
Bundesrepub. Deutschland 4,25% 04/07/2039	Overheden	1,7	Duitsland
Bundesrepub. Deutschland 3,25% 04/07/2042	Overheden	1,7	Duitsland

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2022

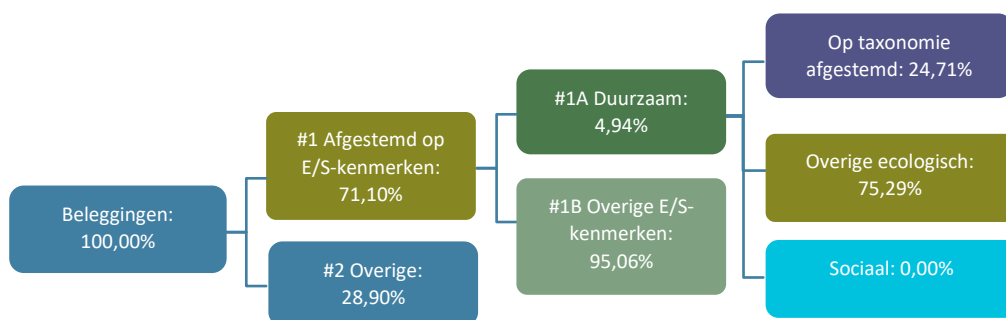

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 3,51%.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

● In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	% van portefeuille
Overheden	36,7
Supranationalen	3,3
Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	2,3
Software & Diensten	2,0
Financiële instellingen	2,0
Door onderpand gedekt	1,8
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	1,6
Technologie Hardware & Apparatuur	1,4
Kapitaalgoederen	1,4
Overig	47,6

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met milieudoelstelling mitigatie was 24,71% afgestemd op de EU-Taxonomie. Er waren geen beleggingen afgestemd op de milieudoelstelling adaptatie.

Bij het beoordelen van de duurzame beleggingen gaat de ESG-dienstverlener na in hoeverre deze voldoet aan EU Taxonomie criteria. Voor het vaststellen van de afstemming op de EU-Taxonomie wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-Taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?

Ja:

In fossiel gas   In kernenergie

Nee

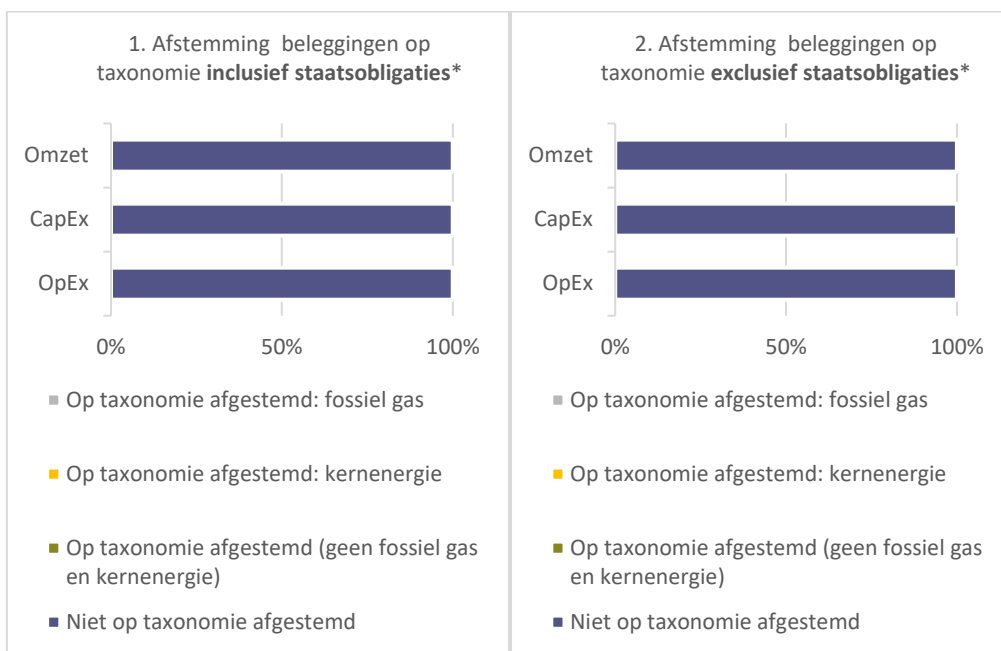
De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Data omtrent Taxonomy alignment wordt gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om voor de beoordeling van een green bond, in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien de ESG-dienstverlener zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,00%.

● **Hoe verhield het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

In voorgaande periodieke verslagen is hier niet over gerapporteerd.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie was 75,29%.

Het beoordelingsraamwerk van de ESG-dienstverlener neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een Green Bond te beoordelen. Het beoordelingsraamwerk van de ESG-dienstverlener volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissie-niveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

 zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

van te financieren activiteiten. De ESG-dienstverlener gebruikt dit raamwerk om de kwaliteit van Green Bonds te beoordelen.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder '#2 overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit beleggingen in beleggingsfondsen. Over deze beleggingsfondsen kan de ESG-dienstverlener geen e/s kenmerken meten. Daarnaast zijn onder 'overige' liquiditeiten opgenomen. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Fondsen	78,6
Liquiditeiten	23,1
Alternatieve beleggingen	0,4
Overig	0,7
Derivaten	-2,8

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2022 zijn, naast uitsluiten en ESG-integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

Engagement; Het pensioenfonds is in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen en/of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.

Stemmen; Daarnaast heeft het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de gehele Pensioenregeling bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van de Pensioenregeling om te bepalen of

Referentie-
benchmarks zijn

indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

de Pensioenregeling is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

● ***Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische of sociale kenmerken?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing.